

**Segmentacja powiatów województwa
małopolskiego w wymiarach: rynku pracy
(zatrudnienie i bezrobocie),
edukacji i wykluczenia społecznego**

Raport z analizy danych zastanych

prof. dr hab. Jarosław Górniak

mgr Magdalena Jelonek

Kraków 2007

Publikacja powstała na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie w ramach projektu „Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji”.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz budżet państwa w ramach Działania 2.1 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego

Copyright © Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Kraków 2007

Wszelkie prawa zastrzeżone.

ISBN 978-83-904936-0-2

Druk: Drukarnia Skleniarz, ul. J. Lea 118, 30-133 Kraków

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
2. Cel analizy i metodologia zastosowana w opracowaniu	7
3. Wybór kluczowych wskaźników segmentujących województwo	9
4. Wybór segmentów w obrębie powiatów województwa małopolskiego	11
5. Charakterystyka segmentów w kontekście trzech kluczowych wymiarów	15
5.1. Zróżnicowanie segmentów w kontekście zmiennych segmentacyjnych	15
5.2. Wskaźniki kontekstowe	21
5.3. Rynek pracy	25
5.4. Edukacja	31
5.5. Wykluczenie społeczne	33
6. Podsumowanie	37
6.1. Słabe i mocne strony poszczególnych segmentów	38
6.2. Wnioski z analizy dla programowania działań w zakresie promocji zatrudnienia, edukacji i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	44
7. Załączniki	53
Załącznik 1. Opracowanie i analiza wskaźników monitorujących rynek pracy, wykluczenie społeczne oraz edukację w województwie małopolskim	53
Załącznik 2. Dodatkowe wykresy	63
Aneks: Charakterystyka powiatów województwa małopolskiego	69
Spis rysunków	93
Spis tabel	95

1. Wprowadzenie

Celem niniejszego opracowania jest wybór i opis segmentów województwa małopolskiego w kontekście trzech wymiarów (rynkę pracy, z uwzględnieniem zatrudnienia i bezrobocia, edukacji i wykluczenia społecznego).

Kryteria wyznaczenia segmentów z założenia posiadać będą charakter merytoryczny (z największą wagą położoną na charakterystyki rynku pracy), zakładając jednak konieczną dla sensowności analizy skupień zmienność poszczególnych wskaźników (odróżniającą od siebie segmenty).

W oparciu o dostępne dane, pochodzące głównie ze statystyk Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Krakowie, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie (MPiPS 1 – dane o bezrobociu), Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie (wyniki egzaminów oraz wyniki maturalne) oraz Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego (MPiPS 3 – dane o pomocy społecznej), skonstruowany został portfel potencjalnych wskaźników charakteryzujących trzy interesujące nas wymiary (załączony na końcu opracowania), z którego to pochodzą wybrane do segmentacji zestawy wskaźników.

Po wyróżnieniu segmentów województwa dokonany został ich opis w kontekście zmiennych segmentujących, a następnie krótka charakterystyka w oparciu o wybrane (wcześniej sprawdzone pod kątem różnicowania segmentów) wskaźniki pochodzące z portfela.

Charakterystyka segmentów uwzględnia nie tylko czynniki je różnicujące, ale także pokazuje, w jaki sposób i w jakim zakresie poszczególne powiaty wchodzące w skład segmentów różnią się w obrębie grupy, do której zostały zaklasyfikowane.

Struktura poniższego raportu odzwierciedla proces naszego postępowania badawczego. Począwszy od wstępnego opisu powiatów, poprzez wyznaczenie wskaźników, wybór segmentów, przez ich analizę, dochodzimy do opisu wewnętrznej spójności interesujących nas grup terytorialnych.

Już na wstępie zaznaczyć należy, iż jakość analizy powstałej w oparciu o dane zastane zależy głównie od jakości tych danych, stąd znaczna część naszej pracy polegała na sprawdzeniu rzetelności wyliczonych zmiennych, co niejednokrotnie prowadziło do ponownego wyliczenia wskaźnika w oparciu o dane alternatywne.

Wszelkie wątpliwości pojawiające się podczas naszej pracy, posiadające niewątpliwą wartość poznawczą, opisane zostały w niniejszym tekście (głównie przy okazji opisu portfela wskaźników).

2. Cel analizy i metodologia zastosowana w opracowaniu

Celem niniejszego opracowania było wyznaczenie segmentów o satysfakcjonującym poziomie wewnętrznej spójności, które dzieliłyby województwo małopolskie na szereg obszarów podobnych w zakresie trzech wymiarów (rynek pracy, edukacja i wykluczenie społeczne). Wyróżnione w taki sposób segmenty i ich charakterystyka w dalszej kolejności powinny pomóc w indywidualizowaniu i wyborze priorytetów działania instytucji działających na rynku pracy, rynku edukacyjnym oraz w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Wybór segmentów Małopolski, w celu zachowania wewnętrznego porządku, podzielony został na szereg etapów opisanych poniżej.

1. Zbudowanie portfeli wskaźników w oparciu o dostępne dane (wymiar rynku pracy, edukacji i wykluczenia społecznego)

Na tym etapie, po złożeniu i wyczyszczeniu baz powstała tabela zawierająca po kilkanaście wskaźników do każdego z wybranych wymiarów segmentacyjnych. Tabela ta załączona została na końcu opracowania.

2. Ocena wskaźników pod względem teoretycznym i obliczeniowym – wybór wskaźników kluczowych

Po skonstruowaniu wskaźników dokonano ich oceny pod względem: możliwości rzetelnego wyliczenia – konieczny etap podczas pracy z danymi zastanymi (dla niektórych wskaźników zaproponowano alternatywne sposoby obliczeniowe), a także pod względem ich znaczenia teoretycznego dla analizy.

Ponadto ocenione zostały ich możliwości jako potencjalnych czynników segmentacyjnych (współczynnikiem zmienności sprawdzono, czy w rzeczywistości różnicują powiaty między sobą), a co za tym idzie, czy pozwalają na wyróżnienie wewnętrznie spójnych segmentów.

3. Segmentacja

Za pomocą hierarchicznej analizy skupień (metoda Warda) wyodrębnione zostały kluczowe (7) segmenty województwa. Stabilność wyników przetestowana została ponadto alternatywnymi metodami aglomeracji danych i miarami podobieństwa/niepodobieństwa między danymi.

4. Charakterystyka segmentów

W końcowym etapie dokonano opisu analizowanych segmentów w kontekście wartości na zmiennych segmentujących, różnicujących je zestawów wskaźników, nie zapominając równocześnie o eksploracji wewnętrznej spójności segmentów.

3. Wybór kluczowych wskaźników segmentujących województwo

Zaprezentowane poniżej wskaźniki zostały wybrane jako czynniki segmentujące województwo małopolskie. Szczególny nacisk w analizie położony został na najbardziej ważący na wynikach wymiar rynku pracy – 4 wskaźniki, wymiar edukacji – 3 wskaźniki (z uwzględnieniem wskaźników kapitału kulturowego) oraz wykluczenia społecznego (1 wskaźnik bezpośredni). Ponadto do analizy weszły wskaźniki o charakterze kontekstowym, standardowo używane do segmentacji regionów (wskaźnik urbanizacji i dobrobytu).

Poniższa tabela prezentuje definicje omawianych wskaźników wraz z nazwami reprezentujących je w bazie zmiennych.

Zaznaczyć należy, iż podstawowym kryterium doboru wskaźników segmentujących było ich znaczenie merytoryczne dla analizy. Staraliśmy się, aby w jak najpełniejszy sposób odzwierciedlały interesujące nas wymiary: rynku pracy, edukacji i wykluczenia społecznego. Z drugiej jednak strony analiza uzależniona została od dostępności poszczególnych danych oraz ich jakości, której kontrola niejednokrotnie doprowadziła do ponownego wyznaczenia wskaźników, w oparciu o własne obliczenia (patrz: tabela przykładowych wskaźników Załącznik 1, s. 53).

Oczywistym kryterium wyboru opisanych wskaźników była ich 'moc dyskryminacyjna' – zdolność do różnicowania między sobą poszczególnych powiatów (testowana wyliczonymi współczynnikami zmienności) oraz 'moc segmentacyjna' – zdolność do podziału województwa na spójne segmenty w oparciu o wyznaczone zmienne.

Tabela 1. Lista wskaźników bazowych wybranych do segmentacji powiatów województwa małopolskiego

NAZWA WSKAŹNIKA Nazwa zmiennej w bazie	DEFINICJA WSKAŹNIKA Formuła wskaźnika
Wskaźnik urbanizacji wsk_urb	Stosunek liczby osób mieszkających w miastach do ogółu mieszkańców danego powiatu
Stopa bezrobocia rejestrowanego WUP Stopa2	Stopa bezrobocia, sprawozdawczość WUP
Wskaźnik feminizacji bezrobocia femin_bezr	Stosunek liczby bezrobotnych kobiet do ogółu osób bezrobotnych
Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych bezkwalif	Odsetek osób nie posiadających kwalifikacji zawodowych w grupie bezrobotnych
Stopa długotrwałego bezrobocia (>24 miesiące) długobezrobot2	Odsetek osób długotrwanie bezrobotnych, wśród osób aktywnych zawodowo (dane WUP i obliczenia własne)
Wskaźnik dobrobytu Pit_os	Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa (podatek dochodowy od osób fizycznych) przypadające na jednego mieszkańca powiatu
Wskaźnik kapitału ludzkiego (1) matura	Stosunek liczby osób, które zdały maturę do liczby mieszkańców powiatów w wieku 18-19 lat.
Wskaźnik kapitału ludzkiego (2)* kap_kult	Stosunek liczby ludności z wykształceniem co najmniej średnim w ogóle ludności powiatu
Wskaźnik kompetencji edukacyjnych (część matematyczno-przyrodnicza) - I stam9i8mp_gim	Procent uczniów, którzy z egzaminu gimnazjalnego uzyskali wynik w 8 i 9 staninie** cz. M-P (1 i 2 do wykłuczenia społecznego)
Wskaźnik stopnia zależności mieszkańców od pomocy społecznej zależnośćPS	Stosunek liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną do ogólnej liczby mieszkańców powiatu

* W dalszej części analizy określenie 'wskaźnik kapitału ludzkiego (2)' będzie stosowany zamiennie z nazwą 'wskaźnik kapitału kulturowego'.

** Skala staninowa stosowana w pomiarze dydaktycznym odpowiada na pytanie jaką pozycję zajmuje wynik osiągnięty przez ucznia (szkołę) na tle wyników osiągniętych przez całą badaną populację. Skala staninowa wprowadza 9 przedziałów wyników, gdzie liczba osób znajdujących się w 1 i 2 staninie zaklasyfikowana została do 11% najgorszych wyników w skali kraju, a w 8 i 9 do 11% najlepszych wyników w kraju.

4. Wybór segmentów w obrębie powiatów województwa małopolskiego

W oparciu o wcześniej wyznaczony zestaw wskaźników bazowych dokonany został podział powiatów województwa małopolskiego na względnie spójne segmenty, scharakteryzowane w dalszej części opracowania.

Z wyróżnionych trzech wymiarów: rynku pracy (bezrobocie i zatrudnienie), wykluczenia społecznego oraz edukacji, szczególny nacisk położony został na pierwszy, kluczowy dla Wojewódzkiego Urzędu Pracy wymiar – rynku pracy.

Dodatkowo, do analizy włączone zostały wskaźniki: urbanizacji regionu, dobrobytu oraz kapitału kulturowego.

Jako kryterium podziału posłużyło nam podobieństwo poszczególnych powiatów pod względem niżej wymienionych cech:

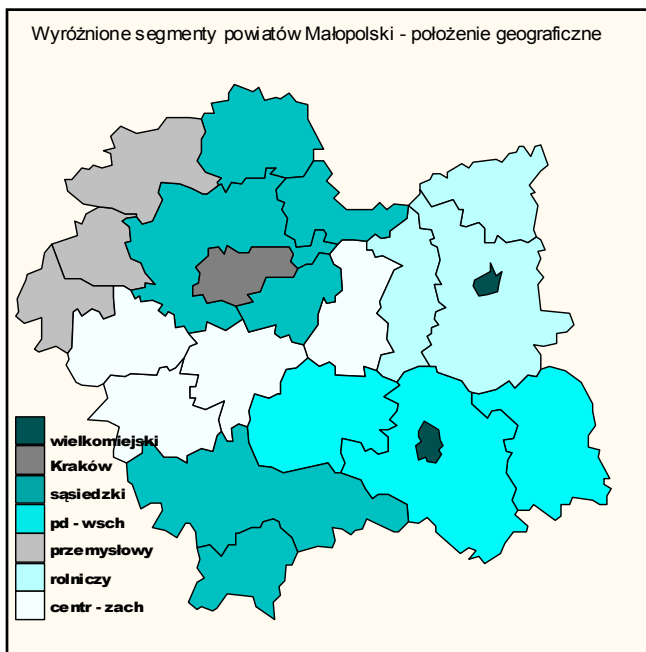
1. Stopnia urbanizacji
2. Stopy bezrobocia rejestrowanego
3. Stopnia feminizacji bezrobocia
4. Odsetka osób nie posiadających kwalifikacji zawodowych w grupie bezrobotnych
5. Stopy bezrobocia długotrwałego (rozumianej jako pozostawanie bez pracy powyżej 24 miesięcy)
6. Udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa (podatek dochodowy od osób fizycznych) przypadającego na jednego mieszkańca powiatu (rozumiany jako wskaźnik dobrobytu)
7. Stosunku liczby osób, które zdały maturę do liczby mieszkańców powiatów w wieku 18-19 lat (wskaźnik kapitału kulturowego)
9. Procentu uczniów, którzy z egzaminu gimnazjalnego (część matematyczno-przyrodnicza) uzyskali wynik w 8 i 9 stopniu (wskaźnik kompetencji edukacyjnych)
10. Kapitału kulturowego mierzonego stosunkiem liczby ludności z wykształceniem co najmniej średnim do ogółu ludności powiatu
11. Stopnia uzależnienia mieszkańców powiatów od usług pomocy społecznej.

Segmenty wyznaczone zostały przy pomocy hierarchicznej analizy skupień (metoda Warda), a następnie przetestowane przy użyciu alternatywnych metod i miar podobieństwa/niepodobieństwa między danymi. Porównanie wyników zastosowanych metod i ich stabilność utwierdziły nas w decyzji podziału Małopolski na opisane poniżej segmenty. Jedyna wątpliwość pojawiła się w przypadku dwóch, względnie podobnych do siebie segmentów (powiaty: miechowski, tatrzański, nowotarski, krakowski, wielicki, proszowicki), które w zależności od zastosowanej metody klasyfikowane były jako jedna, bądź dwie grupy. Względy praktycznej użyteczności analizy przeważały, zdecydowaliśmy się zatem traktować powyższe dwa segmenty łącznie. Zaznaczyć jednak należy, iż mimo ich podobieństwa w zakresie wybranych wskaźników dotyczących rynku pracy, których wartości przeważały na wynikach analiz, powinniśmy być świadomi znacznych różnic kulturowych pomiędzy omawianymi obszarami. Pomimo łącznego traktowania ich w naszej charakterystyce, zaleca się elastyczne podejście, skutkujące w traktowaniu powyższych segmentów łącznie bądź rozłącznie, w zależności od analizowanego obszaru problemowego.

W oparciu o kryterium znaczenia segmentów, wystarczającej ich liczby, wyznaczone zostało 7 segmentów o różnym stopniu wewnętrznej spójności:

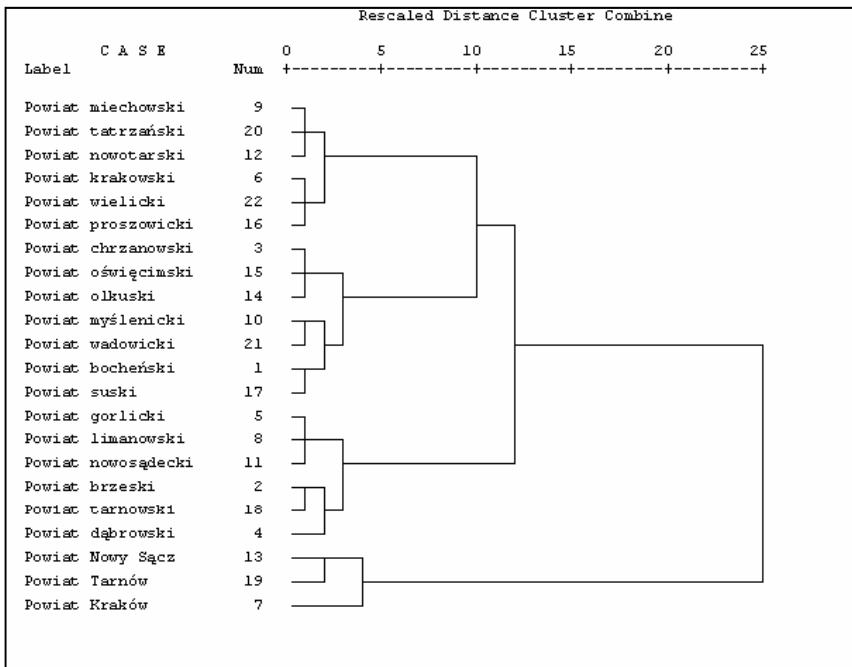
1. **Segment I – centralno-zachodni** – powiaty: myślenicki, wadowicki, bocheński, suski
2. **Segment II – rolniczy** – powiaty: brzeski, tarnowski, dąbrowski
3. **Segment III – przemysłowy** – powiaty: chrzanowski, oświęcimski, olkuski
4. **Segment IV – południowo-wschodni** – powiaty: gorlicki, limanowski, nowosądecki
5. **Segment V – sąsiedzki** – powiaty: miechowski, tatrzański, nowotarski, krakowski, wielicki, proszowicki
6. **Segment VI – Kraków** – powiat: miasto Kraków
7. **Segment VII – wielkomiejski** – powiaty: miasta Nowy Sącz, Tarnów

Rysunek 1. Położenie geograficzne powiatów wchodzących w skład wyróżnionych segmentów

Jak widzimy na powyższym rysunku, większość segmentów składa się z sąsiadujących ze sobą powiatów. Jedyny wyjątek, ze względów oczywistych, stanowią skupione w segmencie wielkomięjskim miasta: Nowy Sącz i Tarnów, a także segment 5 (omawiany wcześniej najbardziej kontrowersyjny segment) składający się z dwóch przestrzennych skupisk: powiatów sąsiadujących z Krakowem oraz powiatów: tatrzańskiego i nowotarskiego. Segment ten nazwany został sąsiedzki ze względu na powiązanie gospodarcze (w tym przede wszystkim zatrudnieniowe) z Krakowem. Dwa dodatkowe powiaty, pomimo nikłego związku z miastem, funkcjonują na podobnych zasadach – skupiając się wokół dwóch głównych miast (dostarczających miejsc pracy): Nowego Targu, a przede wszystkim Zakopanego. Kolejne segmenty to zachodni segment przemysłowy, wschodni rolniczy oraz segment południowo-wschodni.

Rysunek 2. Dendrogram – hierarchiczna analiza skupień metodą Warda dla powiatów województwa małopolskiego

5. Charakterystyka segmentów w kontekście trzech kluczowych wymiarów

W niniejszym rozdziale dokonana zostanie krótka charakterystyka wybranych metodą skupień segmentów Małopolski. Opis rozpoczniemy od analizy zróżnicowania segmentów w kontekście zmiennych segmentacyjnych, zwracając szczególną uwagę na wewnętrzną spójność subregionów, po to, by w dalszej części opracowania przejść do analizy powiatów w aspekcie wybranej części wskaźników, zawartej w zamieszczonym w załączniku opracowaniu tabelarycznym (Załącznik 1, s. 53). Charakterystyka uwzględni zarówno opis czynników świadczących o podobieństwie powiatów wchodzących w skład segmentu, jak i elementów wpływających na wewnętrzną spójność (albo jej brak) wyróżnionych podczas segmentacji obszarów.

5.1. Zróżnicowanie segmentów w kontekście zmiennych segmentacyjnych

Zanim przejdziemy do szerszej charakterystyki omawianych segmentów przyjrzymy się pokrótce ich opisowi w kontekście zmiennych wybranych jako czynniki segmentujące.

W poniższej tabeli zamieszczone zostały wartości wybranych do segmentacji wskaźników (wymiar rynku pracy).

Tabela 2. Charakterystyka segmentów w kontekście zmiennych segmentujących – wymiar rynku pracy

Segment		Stosunek liczby bezrobotnych kobiet do ogółu osób bezrobotnych	Odsetek osób nie posiadających kwalifikacji zawodowych w grupie bezrobotnych	Stopa długotrwałego bezrobocia (powyżej 24 miesięcy) - (obliczenia własne)	Stopa bezrobocia (dane WUP - grudzień 2005)
centr - zach	Średnia	,5692	,1122	,0427	,1373
	Odchylenie standardowe	,04166	,04744	,00801	,01879
rolniczy	Średnia	,5398	,2346	,0649	,1803
	Odchylenie standardowe	,05649	,05566	,01395	,02183
przemysłowy	Średnia	,5938	,1144	,0574	,1793
	Odchylenie standardowe	,02192	,05624	,00598	,01305
pd - wsch	Średnia	,5637	,1406	,0991	,2377
	Odchylenie standardowe	,01025	,03199	,00986	,02307
sąsiedzki	Średnia	,5000	,2761	,0438	,1305
	Odchylenie standardowe	,01411	,04695	,00464	,01925
Kraków	Średnia	,5518	,3006	,0216	,0690
	Odchylenie standardowe
wielkomijski	Średnia	,5735	,1968	,0444	,1355
	Odchylenie standardowe	,00149	,10937	,01913	,03041
Ogółem	Średnia	,5485	,1940	,0549	,1575
	Odchylenie standardowe	,04251	,08602	,02200	,04540

Kluczowym czynnikiem różnicującym wewnątrz województwo małopolskie jest stopa bezrobocia (dane WUP, grudzień 2005). Spośród wyróżnionych segmentów wyróżnia się oczywiście Kraków z najniższym poziomem bezrobocia (7%), w dalszej kolejności klasyfikują się segmenty: sąsiedzki (13%), wielkomijski oraz centralno-zachodni (po 14%), przemysłowy i rolniczy (po 18%). Najbardziej odróżniającą się grupę powiatów stanowi południowo-wschodnia część województwa (z powiatami: gorlickim, limanowskim i nowosądeckim) z najwyższą stopą bezrobocia równą 24%.

Kolejne wybrane wskaźniki segmentacyjne powiązane są w bezpośredni sposób z omawianą stopą, charakteryzując wewnętrzną strukturę bezrobocia, w aspektach: posiadania kwalifikacji zawodowych przez bezrobotnych, stopnia feminizacji bezrobocia oraz stopy bezrobocia długotrwałego, przekraczającego 24 miesiące.

Najmniej różnicującym wskaźnikiem jest wskaźnik feminizacji bezrobocia, mierzony stosunkiem bezrobotnych kobiet do ogółu osób bez pracy. Najwyższy poziom zyskuje on w segmencie przemysłowym (59%), wielkomijskim (57%), centralno-zachodnim (57%) i południowo-wschodnim (56%), najniższy w sąsiedzkim (50%).

W przeciwieństwie do stopy bezrobocia, poziom jego feminizacji przyjmuje zróżnicowane wartości w obrębie każdego z powiatów. Największe różnice pojawiają się w segmencie rolniczym (odchylenie standardowe – 0,06) i centralno-zachodnim (0,04), najmniejsze, niezauważalne, w wielkomijskim, południowo-wschodnim i sąsiedzkim.

Patrząc na stopę bezrobocia długotrwałego od razu zauważamy podobieństwo jej rozkładu (co zresztą przy małym wewnętrznym zróżnicowaniu bezrobocia wydaje się być sensowne) z rozkładem stopy bezrobocia rejestrowanego. Jedynym segmentem, który „wyróżnia” się w tym aspekcie, jest subregion najbardziej zagrożony bezrobociem – południowo-

wschodni, gdzie liczba osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy przekracza 1/3 ogółu osób bez pracy.

Nieco bardziej widoczne różnice pojawiają się podczas analizy odsetka osób nie posiadających kwalifikacji zawodowych w ogóle bezrobotnych. Największy ich procent występuje w Krakowie (30%) oraz w segmencie sąsiedzkim (28%). Porównując uzyskane wartości z niską stopą bezrobocia w obu segmentach wysunąć możemy wstępny wniosek o dużej zależności powodzenia zawodowego w tych subregionach od kwalifikacji szukającego pracy. Analogicznie, szczególnie w segmencie południowo-wschodnim, zauważalna jest zależność odwrotna – dość niski procent bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych (14%) w stosunku do bardzo wysokiej stopy bezrobocia (24%) – sugerująca bardziej 'strukturalny' charakter bezrobocia. Podobna zależność pojawia się w segmencie przemysłowym. Procent bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych (11%), w porównaniu do procenta bezrobotnych (14%) jest tu dość niski. Innymi słowy porównując wstępnie omawiane dwa wskaźniki wyróżnić możemy dla potrzeb analizy najbardziej charakterystyczne segmenty: Kraków i powiaty sąsiedzkie (gdzie bycie bezrobotnym najczęściej tożsamy jest z nieposiadaniem kwalifikacji zawodowych – ma zatem charakter indywidualny, w dużej mierze zależny od działań samego bezrobotnego) oraz powiaty południowo-wschodnie i przemysłowe (gdzie bezrobocie zależy bardziej od kwestii strukturalnych, a nie kwalifikacji i indywidualnych starań bezrobotnego).

Kolejny, powiązany z rynkiem pracy wymiar – wymiar edukacji – wskazuje na potencjał kapitału ludzkiego tkwiący w danym segmencie. Jako wskaźniki podstawowe wyselekcjonowane zostały trzy czynniki: stosunek liczby osób, które zdały maturę do liczby mieszkańców powiatów w wieku 18-19 lat, procent uczniów, którzy zdali egzamin gimnazjalny w 8 i 9 staninie (część matematyczno-przyrodnicza) oraz standardowy wskaźnik poziomu kapitału ludzkiego – stosunek liczby ludności z wykształceniem co najmniej średnim do ogółu ludności w powiecie.

Tabela 3. Charakterystyka segmentów w kontekście zmiennych segmentujących – wymiar edukacji

Segment		Stosunek liczby osób, które zdały maturę do liczby mieszkańców powiatów w wieku 18 - 19 lat.	Egzamin gimnazjalny - Procent uczniów, którzy uzyskali wynik w 8 i 9 stanie cz. M-P	Stosunek liczby ludności z wykształceniem co najmniej średnim w ogóle ludności powiatu
centr - zach	Średnia	,1949	11,00	,2558
	Odchylenie standardowe	,0130	2,7080	,0178
rolniczy	Średnia	,1383	10,00	,2292
	Odchylenie standardowe	,0290	1,0000	,0174
przemysłowy	Średnia	,2708	11,00	,3490
	Odchylenie standardowe	,0339	1,0000	,0293
pd - wsch	Średnia	,1791	8,33	,2577
	Odchylenie standardowe	,0588	1,5275	,0308
sąsiedzki	Średnia	,1298	9,00	,2641
	Odchylenie standardowe	,0551	1,8974	,0375
Kraków	Średnia	,3366	20,00	,5354
	Odchylenie standardowe	.	.	.
wielkomięjski	Średnia	,5056	13,00	,4707
	Odchylenie standardowe	,0147	,0000	,0117
Ogółem	Średnia	,2123	10,55	,2996
	Odchylenie standardowe	,1168	2,9395	,0897

Jak widać w powyższej tabeli najbardziej odróżniającym się pod względem edukacyjnym segmentem jest Kraków oraz segment wielkomięjski. W Krakowie obserwuje się najwyższy procent uczniów najlepiej zdających egzamin gimnazjalny (20%) oraz najwyższy odsetek osób z wykształceniem co najmniej średnim w ogóle ludności powiatu (wskaźnik kapitału ludzkiego).

Nieco inna sytuacja pojawia się podczas analizy struktury osób zdających maturę w grupie wiekowej 18 i 19-latków. Co interesujące, wartość dla Krakowa, mimo, że jest dosyć wysoka (34%), okazuje się nie być najwyższą ze wszystkich segmentów. Znacząco wyższe wartości uzyskuje segment wielkomięjski (51%), w którym niższy niż w Krakowie jest zarówno odsetek osób z wykształceniem co najmniej średnim w ogóle ludności powiatu, jak i procent osób uzyskujących najwyższe wyniki w części matematyczno-przyrodniczej egzaminu gimnazjalnego.

Kolejnym segmentem o potencjalnie wysokim kapitale ludzkim jest segment przemysłowy, z 35% osób z wykształceniem co najmniej średnim i 27% osób w wieku 18-19 lat, które zdały w 2005 roku egzamin maturalny.

Analizując procent osób z wykształceniem co najmniej średnim zauważamy względną jednorodność województwa z wyłączeniem omawianych segmentów: Krakowa, wielkomięjskiego i przemysłowego oraz segmentu rolniczego z najniższym procentem ludności o takim poziomie wykształcenia (23%).

Dość nisko względem średniej województwa w kontekście egzaminu gimnazjalnego i procenta 18-19-latków zdających egzamin maturalny klasyfikuje się segment sąsiedzki. Zauważamy, iż przyjmuje on jedne z najniższych wartości na tych zmiennych (13% zdających maturę

i 9% posiadających wysokie wyniki egzaminu gimnazjalnego), równocześnie charakteryzuje się największym rozproszeniem wyników. Nie są to wyniki zaskakujące (duże zróżnicowanie związane jest zapewne z wielkością segmentu, jak i jego rozproszeniem geograficznym), jednak sugerują potrzebę dalszego, bardziej szczegółowego przyjrzenia się segmentowi pod kątem jego wewnętrznej spójności.

Spójrzmy teraz na wymiar wykluczenia społecznego, wskaźnikowany w oparciu o wyliczony stosunek liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną do ogółu liczby mieszkańców powiatów.

Tabela 4. Charakterystyka segmentów w kontekście zmiennych segmentujących – wymiar wykluczenia społecznego

Segment		Stosunek liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną do ogólnej liczby mieszkańców powiatu
centr - zach	Średnia	,1434
	Odchylenie standardowe	,0357
rolniczy	Średnia	,2187
	Odchylenie standardowe	,0128
przemysłowy	Średnia	,1015
	Odchylenie standardowe	,0207
pd - wsch	Średnia	,2266
	Odchylenie standardowe	,0072
sąsiedzki	Średnia	,1150
	Odchylenie standardowe	,0216
Kraków	Średnia	,0728
	Odchylenie standardowe	.
wielkomijski	Średnia	,1786
	Odchylenie standardowe	,0786
Ogółem	Średnia	,1515
	Odchylenie standardowe	,0567

Podobnie jak w przypadku wymiaru edukacji, tak i tutaj Kraków jest miastem specyficznym, odcinającym się od przeciętnej województwa. Zaledwie 7,3% mieszkańców korzysta z pomocy społecznej, co stanowi prawie dwukrotnie mniejszą liczbę niż w innych segmentach. W stosunkowo niewielkim stopniu uzależnionymi od usług pomocy społecznej okazują się być segmenty: sąsiedzki i przemysłowy (11,5% i 10,1%), w największym: południowo-wschodni i rolniczy (22,7 i 21,9%).

Jako ostatnie scharakteryzowane zostaną dwa wskaźniki użyte w analizie jako zmienne o charakterze kontekstowym: poziom urbanizacji regionu oraz skonstruowany przez nas wskaźnik dobrobytu – udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa przypadające na jednego mieszkańca powiatu.

Tabela 5. Charakterystyka segmentów w kontekście zmiennych segmentujących – wskaźniki kontekstowe

Segment	Urbanizacja	Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa (podatek dochodowy od osób fizycznych) przypadające na jednego mieszkańca powiatu
centr - zach	Średnia	230,3140
	Odchylenie standardowe	24,2187
rolniczy	Średnia	149,9914
	Odchylenie standardowe	35,8535
przemysłowy	Średnia	363,4648
	Odchylenie standardowe	31,0355
pd - wsch	Średnia	179,1038
	Odchylenie standardowe	18,9125
sąsiedzki	Średnia	198,7085
	Odchylenie standardowe	61,6074
Kraków	Średnia	674,1931
	Odchylenie standardowe	.
wielkowiejski	Średnia	479,3763
	Odchylenie standardowe	18,7005
Ogółem	Średnia	264,7333
	Odchylenie standardowe	139,3407

Zgodnie z naszą wcześniejszą klasyfikacją, omawiane segmenty podzielić możemy (w oparciu o poziom zurbanizowania regionu) na segmenty wielkowiejskie (segment 6 i 7), silnie zurbanizowane (segment przemysłowy – współczynnik urbanizacji na poziomie 0,56), o przeciętnym w skali województwa poziomie urbanizacji (segmenty: centralno-zachodni – 0,28, sąsiedzki – 0,26, południowo-wschodni – 0,23) i o bardzo niskim poziomie zurbanizowania z zaledwie 16% mieszkańców miast (segment rolniczy).

Równocześnie zauważyć możemy spore zróżnicowanie w zakresie omawianej materii wewnątrz poszczególnych segmentów. Najbardziej różnorodnym okazuje się być największy z segmentów – sąsiedzki, południowo-wschodni oraz rolniczy, najmniej (wykluczając z wiadomych względów miasta) segment centralno-zachodni.

Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa przypadające na jednego mieszkańca powiatu, traktowane przez nas jako wskaźnik dobrobytu, w znaczący sposób różnicują omawiane obszary. Jak widać, zdecydowanie wybijają się w tej materii segmenty miejskie (Kraków – 674,19 zł na osobę, wielkowiejski – 479,37 zł oraz przemysłowy – 363,46 zł). Wskaźnik dobrobytu okazuje się maleć proporcjonalnie do stopnia zurbanizowania segmentu. W segmentach o najmniejszym udziale ludności mieszkającej w miastach uzyskuje on wartości najniższe, nawet dwukrotnie niższe niż w segmentach silnie zurbanizowanych (segment rolniczy – 149,99 zł na osobę, południowo-wschodni – 179,10 zł).

Ciekawym okazuje się być fakt tak dużego zróżnicowania wewnętrznego 2 segmentów: sąsiedzkiego oraz wielkomiejskiego. Porównując odchylenie standardowe wymienionych segmentów do ich średnich zauważamy, iż w znaczący sposób otrzymana w ten sposób wartość przewyższa wartości dla innych segmentów*. Innymi słowy okazują się to być najbardziej zróżnicowane wewnętrznie pod względem poziomu dobrobytu segmenty.

Po wstępnej charakterystyce segmentów w kontekście wskaźników wybranych do segmentacji, przejdziemy do bardziej pogłębionego ich opisu, rozpoczynając od omówienia wskaźników nie mieszczących się w trzech założonych wymiarach, jednak w znaczący sposób różnicujących segmenty między sobą, nazwanych przez nas wskaźnikami kontekstowymi. Zaznaczyć należy, iż omawiane poniżej wskaźniki pochodzą ze skonstruowanego na potrzeby raportu, zamieszczonego w załączniku portfela wskaźników (Załącznik 1, s. 53), a wybrane zostały w oparciu o kryterium różnicowania segmentów i samych powiatów między sobą.

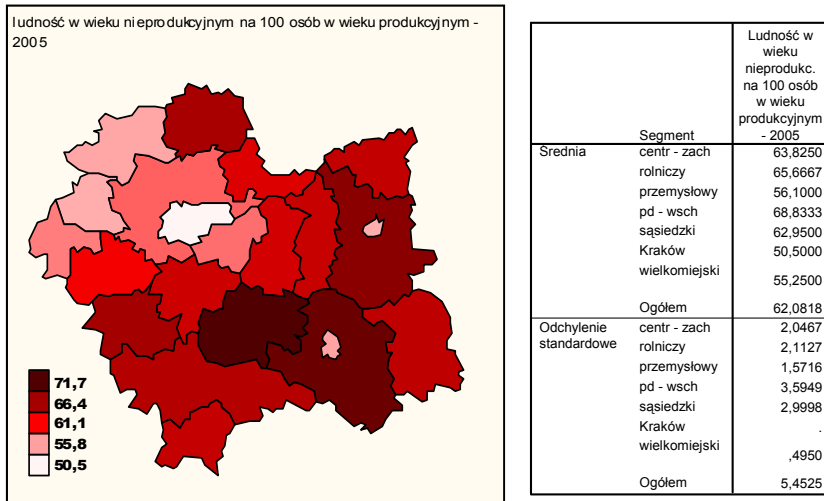
5.2. Wskaźniki kontekstowe

Wybrane wskaźniki kontekstowe podzielić możemy w naszym przypadku na trzy typy: wskaźniki demograficzne (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, przyrost naturalny na 1000 ludności), wskaźnik atrakcyjności subregionu (liczba zameldowań minus liczba wymeldowań) oraz wskaźnik kierunku polityki finansowej subregionu (wydatki na oświatę i wychowanie przypadające na jednego mieszkańca powiatu).

Dwa pierwsze charakteryzują segmenty pod względem struktury i potencjalnej reprodukcji ludności, dwa kolejne opisują z jednej strony atrakcyjność, z drugiej działania mające tę atrakcyjność zwiększyć.

* Podzielenie odchylenia standardowego przez średnią (innymi słowy wyliczenie współczynnika zmienności) uniezależni nas od znacznie różniących się w tym przypadku średnich w poszczególnych segmentach, tym samym ułatwiając interpretację.

Rysunek 3. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

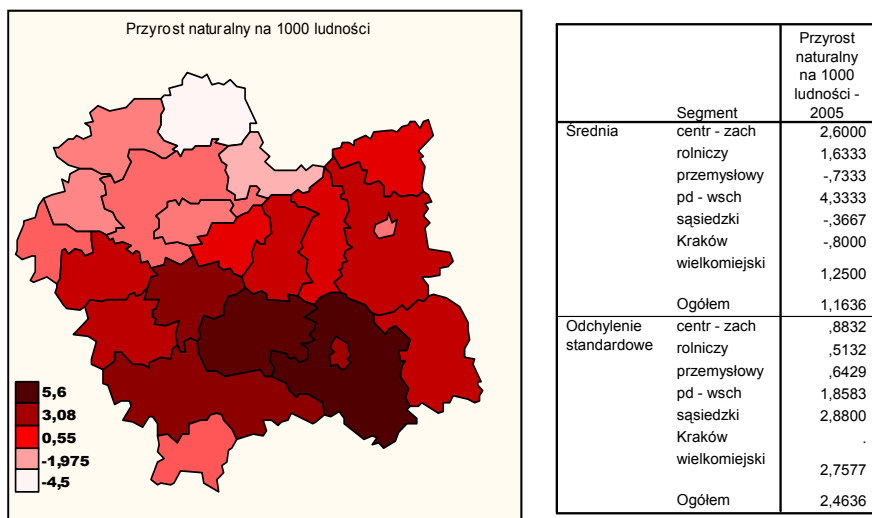
Na powyższym wykresie oraz w tabeli umieszczonej obok wyraźnie widać rysujące się obciążenie demograficzne niektórych segmentów. Największy odsetek ludności w wieku nieprodukcyjnym do ogółu ludności w wieku produkcyjnym znajduje się w segmencie 4 – południowo-wschodnim (68,8%) ze szczególnym nasileniem w powiecie limanowskim. Jak pamiętamy jest to równocześnie segment o bardzo wysokim odsetku osób bezrobotnych. Pamiętać zatem należy, iż połączenie wysokiego bezrobocia z tak dużym odsetkiem osób w wieku przed- lub poprodukcyjnym skutkuje podwójnym obciążeniem osób pracujących.

W nieco bardziej komfortowej sytuacji pod względem struktury wiekowej znajdują się mieszkańcy segmentu rolniczego (65,7% ludności w wieku nieprodukcyjnym), centralno-zachodniego (63,8%) oraz sąsiedzkiego (63%). Zaznaczyć jednak należy, iż obserwuje się spore zróżnicowanie w obrębie segmentów, a szczególnie sąsiedzkiego, który dzieli się – zgodnie z położeniem geograficznym – na powiaty sąsiadujące z Krakowem (z mniejszą proporcją osób w wieku nieprodukcyjnym) oraz powiaty tatrzański i nowotarski o odmiennym układzie.

Najmniejszy procent osób w wieku nieprodukcyjnym w ogóle ludności obserwujemy na terenach wysoko zurbanizowanych, w tym szczególnie w Krakowie (połowa ludności) oraz segmencie przemysłowym i wielkomiejskim (ok. 55%).

Podobne zależności zaobserwować możemy analizując przyrost naturalny w każdym z wyróżnionych segmentów.

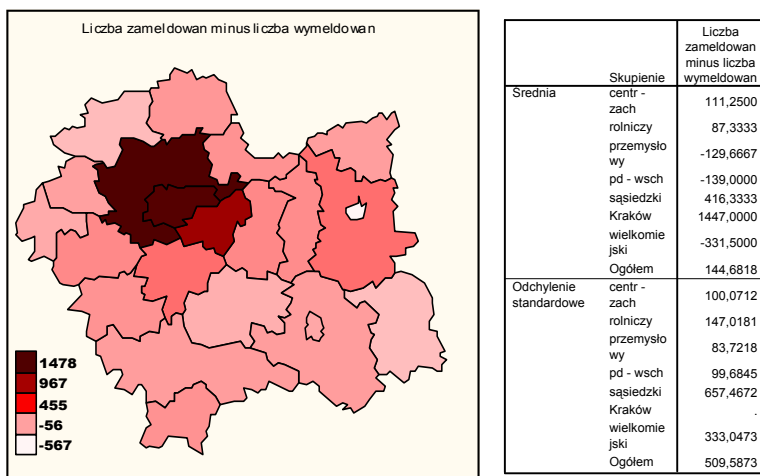
Rysunek 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności

Najszybciej reprodukcującym się subregionem jest segment najbiedniejszy – południowo-wschodni (4,3 na 1000 ludności) oraz segment centralno-zachodni (2,6). Znow, jak w przypadku analizy struktury wiekowej, tak i tutaj obszary wielkowiejskie odróżniają się od terenów słabiej zurbanizowanych. Zależność nie ma już układu tak jasnego jak w poprzedniej kwestii. Przyrost okazuje się być najniższy w największym mieście województwa – Krakowie (-0,8) oraz segmencie przemysłowym (-0,7). Kolejnym obszarem o ujemnym przyroście (-0,3) jest segment sąsiedzki. Przyjrawszy się jednak dokładniej mapce oraz zamieszczonym w tabeli wartościom odchylenia standardowego dla omawianego segmentu, zauważamy, iż jest on równocześnie najmniej spójny w tej materii. Wyraźnie odcinają się od siebie dwa obszary – powiaty ościenne dla Krakowa i Zakopane z przyrostem zdecydowanie ujemnym oraz powiat nowotarski z przyrostem dodatnim.

Po krótkiej charakterystyce demograficznej przejdźmy do omówienia kwestii atrakcyjności regionu.

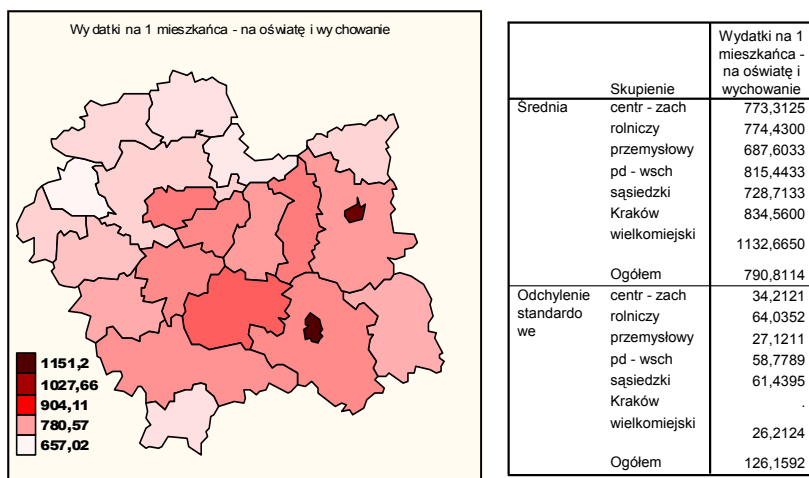
Rysunek 5. Różnica między liczbą zameldowań a liczbą wymeldowań

Podczas definiowania wskaźnika posłużyliśmy się dostępnymi danymi GUS na temat liczby zameldowań i liczby wymeldowań na danym terenie. Tak zdefiniowany wskaźnik posiada zapewne swoje słabe strony (w tym fakt możliwości zamieszkiwania w powiecie, w którym nie jest się zameldowanym), jednak po przyjrzeniu się powyższemu wykresowi stwierdzić możemy, iż oddaje on zaobserwowaną tendencję do kumulowania się osiedleń na terenie Krakowa oraz powiatów ościennych. Drugim co do atrakcyjności obszarem jest powiat tarnowski (należący do segmentu rolniczego). Interesującym zjawiskiem jest fakt, iż sąsiadujący z nim Tarnów, mimo swojego miejskiego charakteru, okazuje się być znacznie mniej atrakcyjny pod tym względem (więcej wymeldowań niż zameldowań).

Ostatni wymiar, jakiemu się przyjrzymy, to inwestycje w regionie w kapitał ludzki – wykształcenie i wychowanie mieszkańców.

Rysunek 6. Wydatki na oświatę i wychowanie, przypadające na jednego mieszkańca powiatu

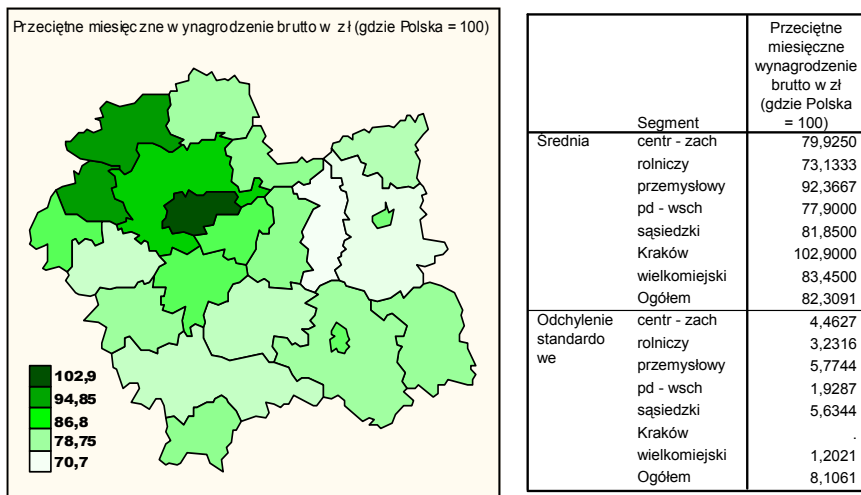
Jak widać na powyższej mapie, najbardziej intensywnie inwestującymi w edukację swoich mieszkańców są duże miasta (Kraków oraz Tarnów i Nowy Sącz), a także, co dość zaskakujące w świetle wcześniejszych analiz, segment południowo-wschodni. Najniższy poziom inwestycji charakteryzuje powiaty przemysłowe, w których na jednego mieszkańca wydaje się o około 1/3 mniej niż w dużych miastach.

5.3. Rynek pracy

Po krótkim opisie województwa i zarysowaniu sytuacji w kontekście trzech opisanych aspektów, przejdziemy do omówienia wymiarów kluczowych dla naszej analizy – rynku pracy (w aspekcie zatrudnienia i bezrobocia), edukacji i wykluczenia społecznego.

W pierwszej kolejności zajmiemy się wymiarem uznanym za najważniejszy – rynkiem pracy. Charakteryzując rynek pracy skupimy się głównie na strukturze zatrudnienia w regionie, charakterystyce bezrobocia oraz na pojedynczym wskaźniku poziomu zarobków w poszczególnych segmentach.

Rysunek 7. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w stosunku do średniej krajowej

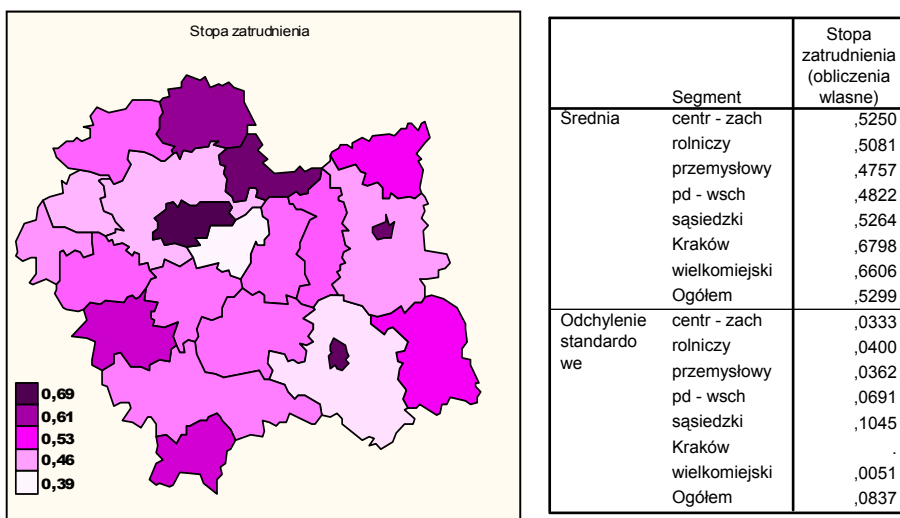
Wskaźnikowi temu, w celu kontroli jakości danych, nadany został charakter relatywny – poprzez porównanie go do średniej krajowej. Pamiętaj, zatem należy, iż podczas jego interpretacji odnosić będziemy omawiane wartości właśnie do przeciętnej województwa.

Przekraczając o 3% średnią krajową, Kraków okazuje się być najbardziej atrakcyjnym zarobkowo segmentem, co w zasadzie nie jest zaskakujące. Zaskoczeniem może natomiast być fakt klasyfikowania się reszty segmentów poniżej średniej dla kraju. W najlepszej sytuacji okazują się być mieszkańcy segmentu wielkomięjskiego i sąsiedzkiego (ok. 0,8) oraz przemysłowego

(0,9 średniej krajowej). Dwa ostatnie segmenty znów okazały się być najbardziej wewnętrznie niespójnymi (z uprzywilejowanymi powiatami ościennymi i powiatem nowotarskim znacznie poniżej przeciętnej dla segmentu w przypadku segmentu sąsiedzkiego). Najniższy przeciętny poziom zarobków pojawił się w segmentach wschodnich – głównie o charakterze rolniczym (segment południowo-wschodni – 0,77 i rolniczy – 0,73).

Spójrzmy na wskaźniki opisujące wybrane aspekty rynku pracy – jako pierwsza zanalizowana zostanie stopa zatrudnienia w regionie.

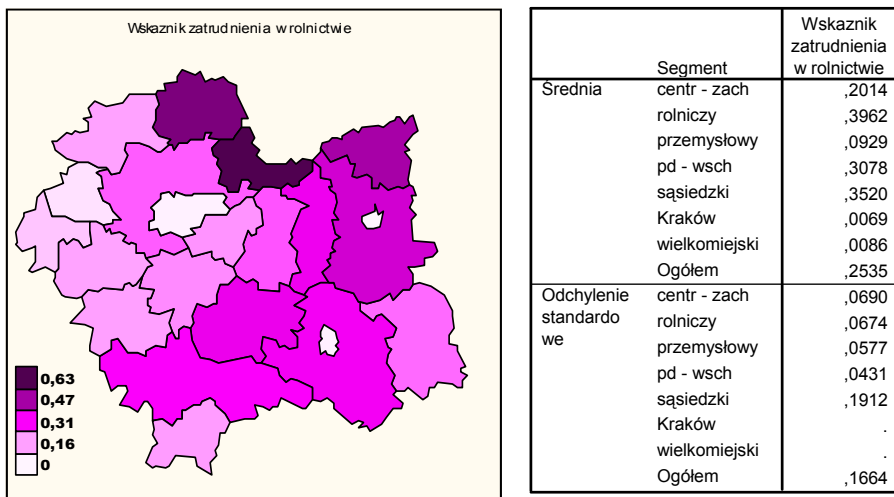
Rysunek 8. Stopa zatrudnienia w regionie

Zgodnie z powszechną tendencją, najwyższa stopa zatrudnienia (a co się z tym łączy, najniższa stopa bezrobocia) pojawia się w miastach (segmenty wielkomięjski – 66%, Kraków – 68%). Satisfakcjonujący poziom uzyskuje ona także w segmencie sąsiedzkim (53%), jednak i tym razem segment wydaje się być dość zróżnicowany wewnętrznie, z odróżniającymi się na plus powiatami: proszowickim i miechowskim, a zaniżającym średnią wielickim.

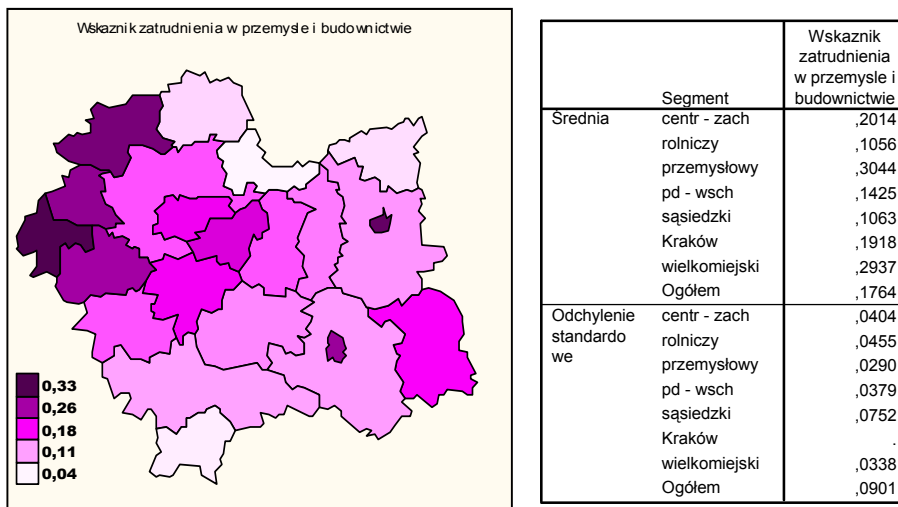
Przejdźmy teraz do krótkiej charakterystyki struktury zatrudnienia w każdym z analizowanych segmentów.

Rysunek 9. Stosunek osób zatrudnionych w rolnictwie do ogółu osób pracujących w powiecie

Jak widać w powyższej tabeli, najniższy poziom zatrudnienia w rolnictwie (oprócz oczywiście miast na prawach powiatu) charakteryzuje segment przemysłowy (9%). Ludność reszty wyróżnionych segmentów w dużym stopniu żyje właśnie z rolnictwa, w segmencie rolniczym (40%), sąsiedzkim (35%), południowo-wschodnim (31%).

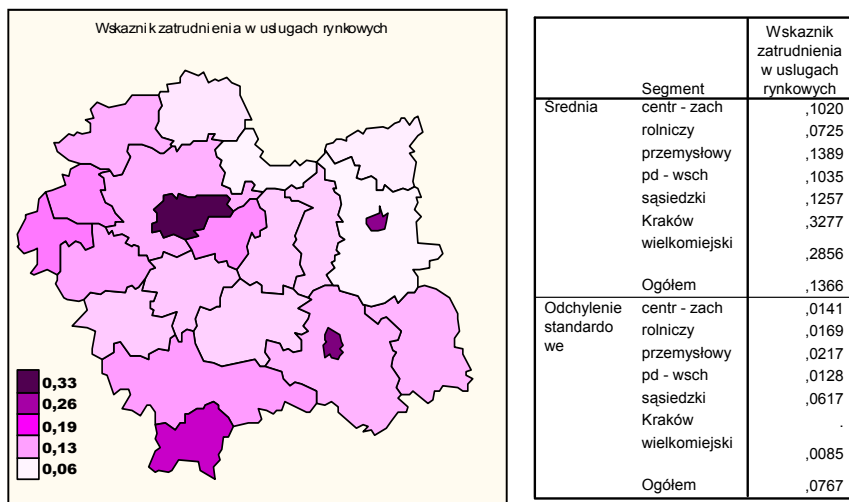
Rysunek 10. Stosunek osób zatrudnionych w przemyśle lub budownictwie do ogółu osób pracujących w powiecie

W mniejszym stopniu rolniczy, w większym przemysłowy charakter posiada zatrudnienie w segmentach: przemysłowym (31% zatrudnionych w branży przemysłowej), wielkomięjskim (29%) i centralno-zachodnim (20%).

Najmniejszy procent zatrudnionych w sektorze przemysłowym pojawia się w segmentach rolniczym i sąsiedzkim (po 11%).

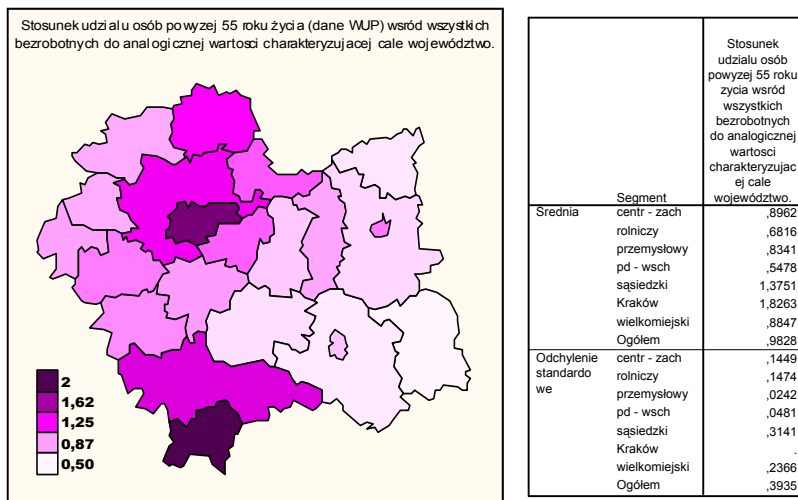
Rysunek 11. Stosunek osób zatrudnionych w usługach rynkowych do ogółu osób pracujących w powiecie

Miasta powiatowe odróżniają się w sposób znaczący pod względem procenta zatrudnionych w usługach rynkowych. Dominuje tutaj Kraków (33%), obok segmentu wielkomiejskiego (29%). Porównywalne względem siebie w omawianej kwestii są segmenty: centralno-zachodni i przemysłowy, które przekraczają 10% wskaźnik zatrudnienia w usługach rynkowych. Najmniej liczna grupa pracujących w przedsiębiorstwach prywatnych skupia się w segmencie rolniczym (7%). Po raz kolejny ujawnia się niespójność segmentu sąsiedzkiego (najwyższe odchylenie standardowe), w którym to znacznie od przeciętnej odróżniają się powiaty z silnie rozwiniętą sferą przedsiębiorczości (tatrzański oraz wielicki).

Jako ostatni element charakterystyki rynku pracy segmentów województwa małopolskiego omówiona zostanie wiekowa struktura bezrobocia, ze szczególnym uwzględnieniem priorytetowych grup wiekowych – osób do 25. i powyżej 55. roku życia.

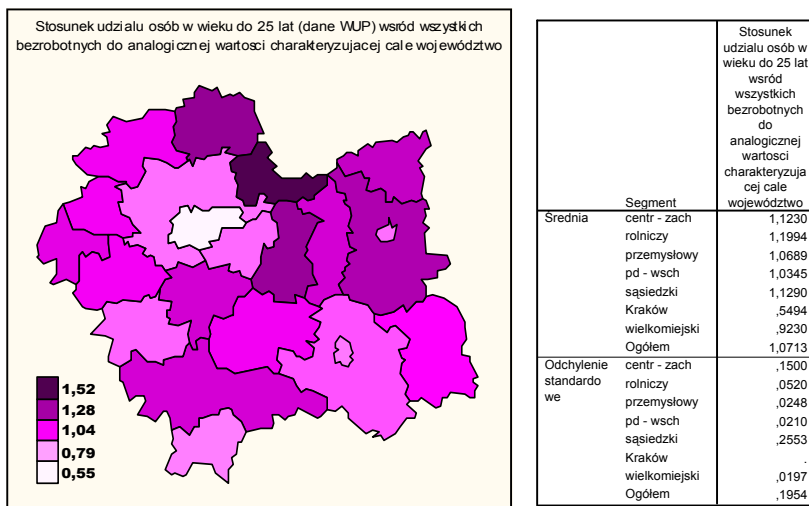
Rysunek 12. Stosunek udziału osób powyżej 55. roku życia wśród wszystkich bezrobotnych do analogicznej wartości charakteryzującej całe województwo (Małopolska = 1)

Po raz kolejny i w tym przypadku zastosowany został wskaźnik relatywny, odnoszący wyniki poszczególnych segmentów do średniej województwa.

Spojrząwszy na powyższą tabelę i zamieszczoną mapkę zauważamy dość interesującą tendencję znacznego geograficznego zróżnicowania wiekowego bezrobotnych. W Krakowie oraz segmencie śąsiedzkim (ze szczególnym naciskiem na powiat tatrzański) liczba bezrobotnych po 55. roku życia znacznie przekracza średnią dla województwa. Najmniejszy procent osób po 55. roku życia w grupie bezrobotnych odnotowano w segmencie południowo-wschodnim (0,55 średniej wojewódzkiej). Najbardziej zróżnicowane segmenty to: wielkowiejski, centralno-zachodni i rolniczy.

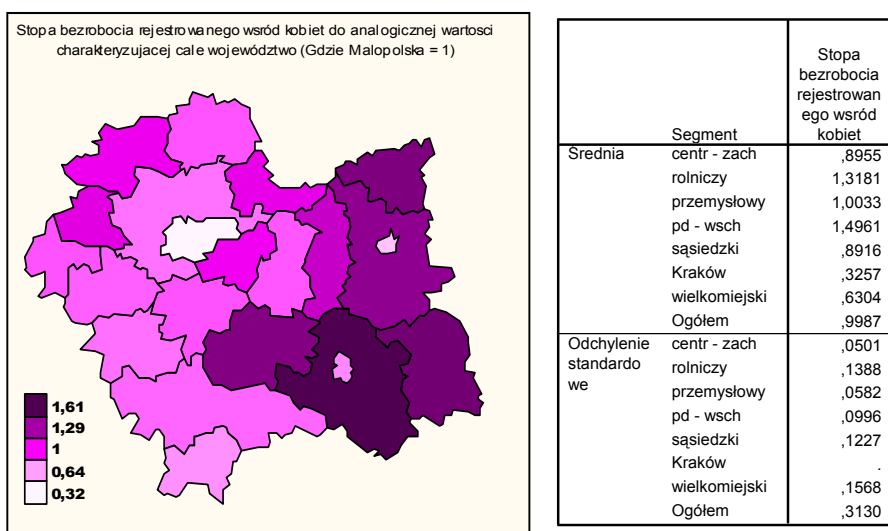
Rysunek 13. Stosunek udziału osób do 25 lat wśród wszystkich bezrobotnych do analogicznej wartości charakteryzującej całe województwo (Małopolska = 1)

Odmienna zależność ujawnia się podczas analizy stosunku udziału osób najmłodszych wśród bezrobotnych do analogicznej wartości dla województwa. Po pierwsze, różnice w poszczególnych segmentach są zdecydowanie mniejsze, stąd wartości oscylują w okolicach 1, po drugie udział ten zdecydowanie zmniejsza się w przypadku segmentów: wielkowiejskiego (0,9 wartości dla województwa), a w szczególności Krakowa (jedynie 0,55).

Jako ostatnia w zakresie rynku pracy omówiona zostanie stopa bezrobocia wśród kobiet w poszczególnych segmentach.

Rysunek 14. Stopa bezrobocia rejestrowanego wśród kobiet do analogicznej wartości charakteryzującej całe województwo (Małopolska = 1)

Jak mogliśmy się spodziewać, stopa bezrobocia wśród kobiet w dużej części pokrywa się ze stopą bezrobocia wyliczoną dla ogółu ludności, jednak posiada też cechy odróżniające ją od wymienionego wskaźnika. Po pierwsze zauważa się znacznie większy odsetek kobiet bezrobotnych w powiatach wschodnich. Najwyższa stopa bezrobocia wśród kobiet pojawia się w segmencie południowo-wschodnim (50% powyżej przeciętnej dla województwa) oraz rolniczym (32% powyżej średniej). W miastach sytuacja kształtuje się odmiennie. W tym wypadku procent kobiet bez pracy jest niższy (63% średniej) w segmencie wielkowiejskim i zdecydowanie niższy (33% średniej) w segmencie Kraków od przeciętnej dla województwa.

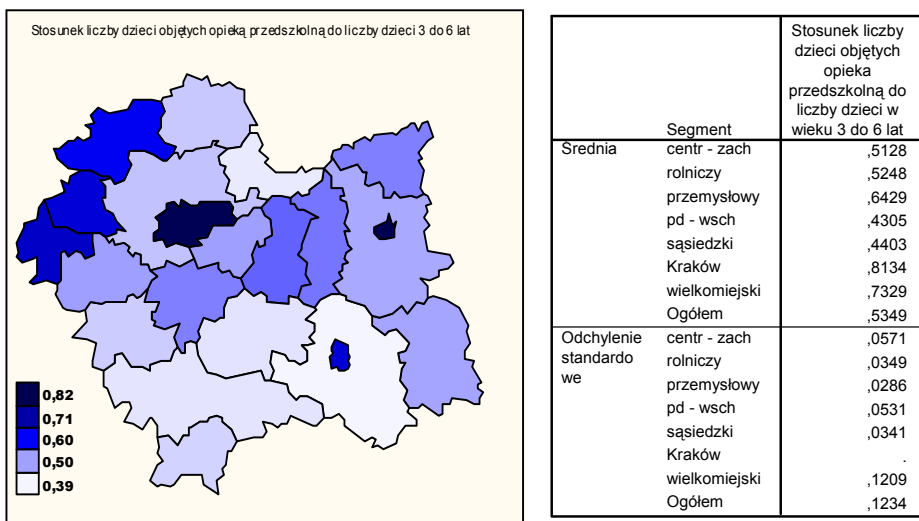
Podsumowując, potwierdzają się nasze wcześniejsze przypuszczenia ukazujące specyfikę bezrobocia 'wielkowiejskiego' i bezrobocia 'wiejskiego'. W miastach większy odsetek osób bez pracy to osoby bez kwalifikacji zawodowych, bądź w wieku produkcyjnym niemobilnym. Na wsiach (chodzi nam w tym wypadku o tereny dwóch segmentów: południowo-wschodniego i rolniczego) nie obserwuje się takiej zależności, pojawia się natomiast znacznie większy odsetek kobiet bez pracy.

5.4. Edukacja

Przejdźmy teraz do omówienia trzech kolejnych wskaźników, tym razem z obszaru edukacji, które nie posłużyły nam w tworzeniu segmentów, ale które wydają się być kluczowe w ich charakterystyce.

Pierwszy z nich opisuje stopień upowszechnienia opieki przedszkolnej, drugi – stopień powodzenia egzaminu gimnazjalnego, ostatni natomiast: poziom przystosowania infrastruktury informatycznej szkoły do potrzeb regionu.

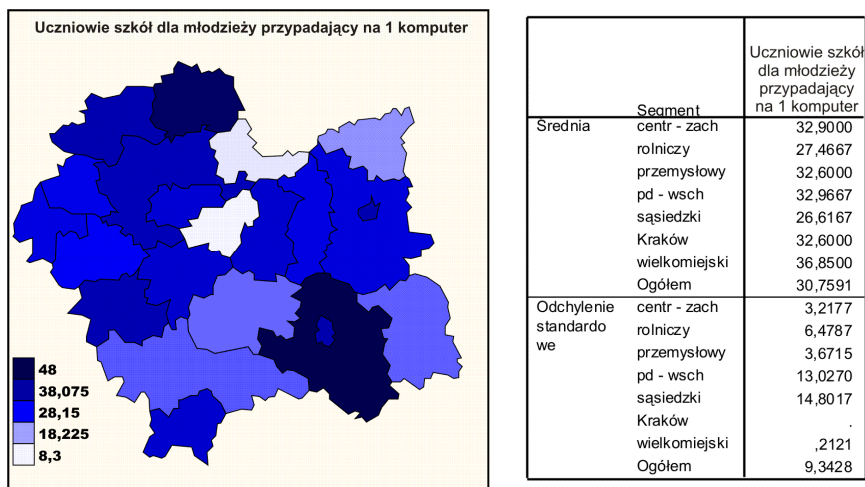
Rysunek 15. Stosunek liczby dzieci objętych opieką przedszkolną do liczby dzieci od 3 do 6 lat

Jak widać, oświata przedszkolna jest powszechna na terenach silnie zurbanizowanych, w segmentach: Kraków (81%), wielkomijskim (73%), przemysłowym (64%). Najniższa wartość wskaźnika występuje na terenach wiejskich bądź ubogich – segment południowo-wschodni (43%), część powiatów sąsiedzkich (44%).

Spójrzmy na poziom przystosowania infrastruktury komputerowej szkół w omawianych segmentach.

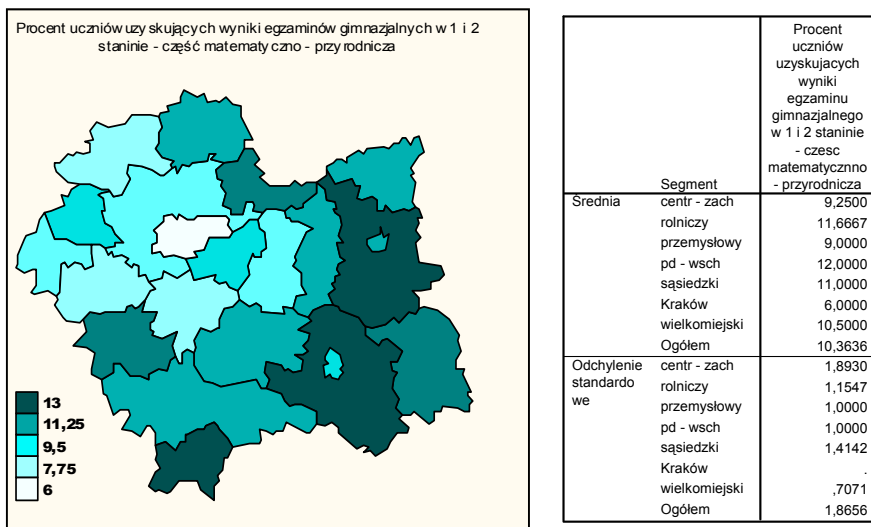
Rysunek 16. Uczniowie szkół dla młodzieży przypadający na 1 komputer

W tym wypadku ciężko jest mówić o różnicach pomiędzy segmentami, a powyższy rysunek sugeruje raczej różnicę na poziomie powiatów. Jeśli mielibyśmy wyznaczyć segment z najmniejszą liczbą uczniów szkół dla młodzieży przypadających na 1 komputer, wymienimy segmenty: sąsiedzki (26,6) oraz rolniczy (27,5). Jeśli to samo chcielibyśmy zrobić z powiatami, wyznaczmy powiat: wielicki i proszowicki. Najwyższy poziom tego wskaźnika obserwuje się w segmencie wielkomijskim oraz w powiatach nowosądeckim i miechowskim. Jak widzimy w tej materii po raz kolejny wpływ wywierają raczej czynniki z poziomu powiatów niż całego segmentu. Innymi słowy w każdym segmencie odnaleźć możemy zarówno powiaty, w których udział ten jest wysoki, jak i bardzo niski.

Podsumowując: najwięcej uczniów szkół przypada na 1 komputer w segmencie wielkomijskim (36,8), najmniej natomiast w segmencie sąsiedzkim (26,6). Jednak jak zostało wzmiankowane wcześniej, przystosowanie informatyczne infrastruktury szkolnej wydaje się raczej zależeć od inicjatyw na poziomie powiatów, a nie charakterystyk segmentacyjnych.

Rysunek 17. Procent uczniów, którzy uzyskali wynik egzaminu gimnazjalnego w 1 i 2 stanie – część matematyczno-przyrodnicza

Spójrzmy teraz na wskaźnik wykluczenia edukacyjnego, jakim jest procent uczniów zdających egzamin gimnazjalny na poziomie 1 i 2 stanina (zaliczonych do najgorszych 11% wyników w kraju). Procent ten jest odwrotnie proporcjonalny do procenta uczniów zdających na poziomie najlepszych 11% wyników w skali kraju.

Jak widać uzyskujemy w skali całego województwa wyniki lepsze od przeciętnej krajowej (średnia dla Małopolski – 10,36%), jednak wyniki te są znacząco zróżnicowane pomiędzy wyznaczonymi segmentami.

Najmniejszy procent Krakowian uzyskuje wyniki najgorsze (6%), poniżej średniej krajowej znajdują się ponadto segmenty: wielkomijski (10,5%), przemysłowy (9%) oraz centralno-zachodni (9,25%). Największa część gimnazjalistów uzyskuje najniższe wyniki z egzaminu gimnazjalnego w segmencie południowo-wschodnim (12%), rolniczym (11,67%) oraz zbliżonym wartością do średniej krajowej segmencie śasiadzkim (11%).

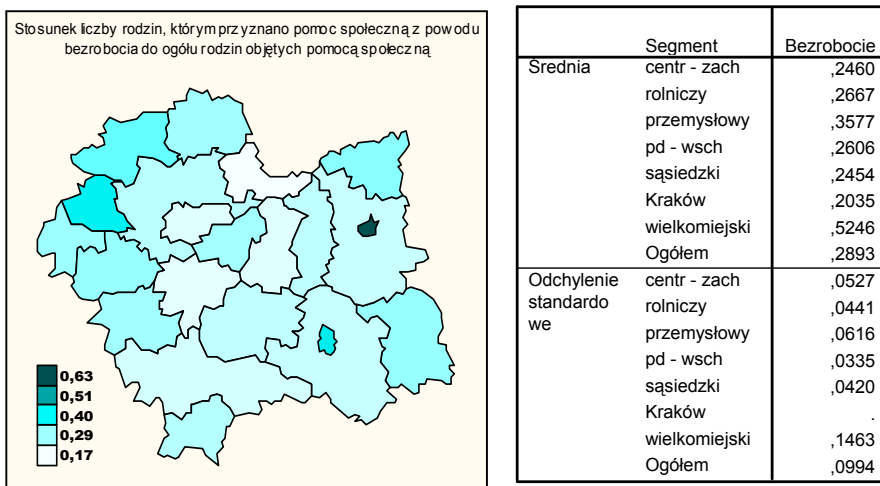
5.5 Wykluczenie społeczne

Przejdźmy teraz do krótkiej charakterystyki wyróżnionych segmentów województwa w kontekście struktury usług pomocy społecznej. Jako wskaźnik bazowy posłuży nam odsetek rodzin korzystających z pomocy z konkretnego, wyróżnionego powodu* w ogóle osób korzystających z usług socjalnych.

* Pamiętać należy, iż pracownik socjalny diagnozuje w rodzinie wszystkie problemy, stąd jedna osoba może być beneficjentem pomocy społecznej z powodu różnych, zdiagnozowanych przyczyn.

Wskaźnik ten powinien pokazać zróżnicowanie i różne nasilenie problemów rodzin w poszczególnych subregionach, między innymi takich problemów, jak ubóstwo czy bezrobocie w grupie osób najuboższych. Równocześnie pamiętać należy, iż nie wskazuje on bezpośrednio na charakter i rozmiar omawianych problemów, dlatego jest jedynie przybliżeniem, do którego wartości podchodzić powinniśmy z dużą ostrożnością. Innymi słowy pamiętać musimy, iż wskazując na strukturę pomocy społecznej, wskaźnik pośrednio pokazuje strukturę problemów danego subregionu, jednak z uwzględnieniem terytorialnych różnic w funkcjonowaniu samej pomocy.

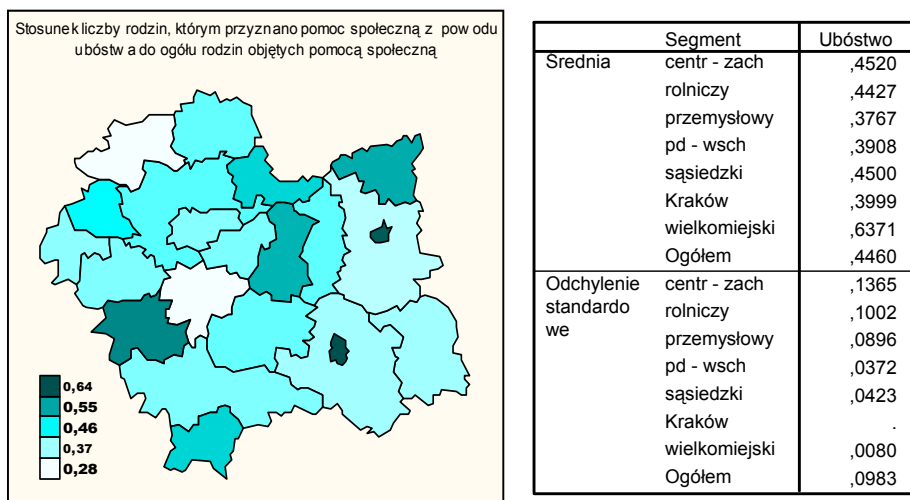
Rysunek 18. Stosunek liczby rodzin, którym przyznano pomoc społeczną z powodu bezrobocia do ogółu rodzin objętych pomocą społeczną

Jak widać w powyższej tabeli, zaobserwować możemy duże rozbieżności segmentów w zakresie odsetka beneficjentów pomocy społecznej, których powodem przyznania świadczenia jest bezrobocie członka rodziny. W większości segmentów jest to około 25% rodzin. Największy odsetek rodzin posiadających ciężką sytuację materialną z powodu braku zatrudnienia znajduje się w segmencie wielkomiejskim (52,5%) oraz przemysłowym (35,8%). Równocześnie w większości segmentów (szczególnie w dwóch wymienionych powyżej) obserwuje się znaczne różnice w zakresie opisywanego odsetka osób.

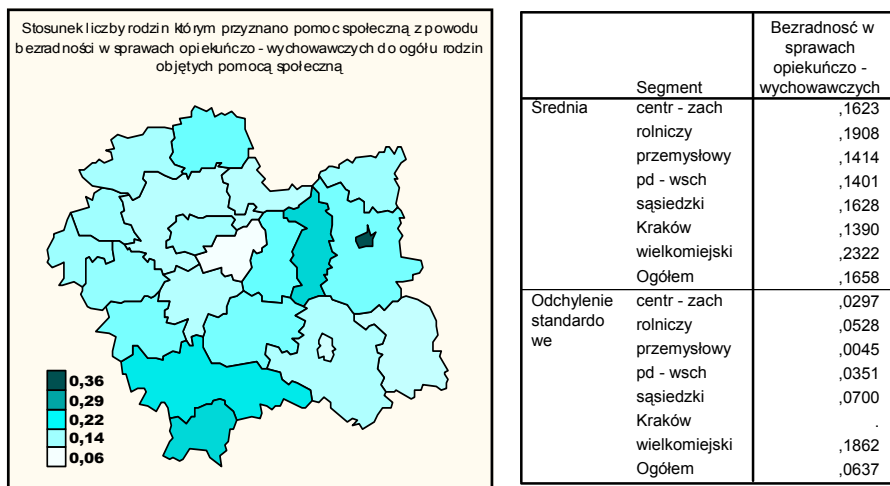
Jako kolejny powód przyznania dodatkowych środków finansowych omówione zostanie zdiagnozowane ubóstwo w rodzinie.

Rysunek 19. Stosunek liczby rodzin, którym przyznano pomoc społeczną z powodu ubóstwa do ogółu rodzin objętych pomocą społeczną

I w tym zakresie dominuje segment wielkowiejski (63,7% beneficjentów ze zdiagnozowanym ubóstwem) oraz dodatkowo segment centralno-zachodni (45,2%). Podobnie, jak w przypadku omawianego wcześniej odsetka bezrobotnych, odsetek rodzin ze zdiagnozowanym ubóstwem wśród beneficjentów pomocy społecznej jest w znaczący sposób zróżnicowany w obrębie każdego segmentu. Największych różnic możemy się spodziewać w segmencie centralno-zachodnim (z powiatem suskim zawiązującym średnią) oraz sąsiedzkim.

Rysunek 20. Stosunek liczby rodzin, którym przyznano pomoc społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych do ogółu rodzin objętych pomocą społeczną

Do interesujących wniosków dochodzimy analizując stosunek liczby rodzin, którym przyznano pomoc społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych do ogółu rodzin objętych pomocą społeczną. Po raz kolejny zróżnicowanie ma charakter raczej powiatowy niż segmentacyjny, jednak i w samych segmentach zauważyć możemy pewne ogólne tendencje.

Co zaskakujące, najmniejszy odsetek rodzin z tak zdiagnozowanym problemem obserwuje się w Krakowie (zaledwie 13,9% beneficjentów pomocy społecznej), a także we względnie jednolitym wewnątrznie segmencie przemysłowym oraz południowo-wschodnim. Największy procent beneficjentów bezradnych w sprawach wychowawczych pojawia się w segmencie wielkomiejskim (23,2%), ale tylko w jednym z miast, borykającym się z największą skalą problemów w tej materii – w Tarnowie. Warta zauważenia jest dość duża rozbieżność w powyższej charakterystyce pomiędzy powiatami segmentu sąsiedzkiego, gdzie powiaty sąsiadujące z Krakowem raczej nie charakteryzują się powyższym problemem, w przeciwieństwie do powiatów tatrzańskiego i nowotarskiego.

6. Podsumowanie

W ramach podsumowania zamieszczone zostały zestawienia tabelaryczne wskaźników segmentacyjnych, w sposób istotny różnicujących segmenty województwa małopolskiego.

Tabela 6. Wartości poszczególnych segmentów województwa małopolskiego na wskaźnikach segmentacyjnych

		Segmenty							Ogółem
		centr - zach	rolniczy	przemysłowy	pd - wsch	sąsiedzki	Kraków	wielkomięski	
Urbanizacja	Średnia	,2812	,1616	,5602	,2278	,2551	1,0000	1,0000	,3865
	Odchylenie standardowe	,0320	,0697	,0598	,0743	,0980	.	,0000	,2823
Stopa bezrobocia (dane WUP - grudzień 2005)	Średnia	,1373	,1803	,1793	,2377	,1305	,0690	,1355	,1575
	Odchylenie standardowe	,0188	,0218	,0131	,0231	,0193	.	,0304	,0454
Feminizacja bezrobocia	Średnia	,5692	,5398	,5938	,5637	,5000	,5518	,5735	,5485
	Odchylenie standardowe	,0417	,0565	,0219	,0103	,0141	.	,0015	,0425
Bezrobotni bez kwalifikacji	Średnia	,1122	,2346	,1144	,1406	,2761	,3006	,1968	,1940
	Odchylenie standardowe	,0474	,0557	,0562	,0320	,0469	.	,1094	,0860
Stopa długotrwalego bezrobocia	Średnia	,0427	,0649	,0574	,0991	,0438	,0216	,0444	,0549
	Odchylenie standardowe	,0080	,0140	,0060	,0099	,0046	.	,0191	,0220
Wskaźnik dobrobytu	Średnia	230,3140	149,99	363,4648	179,1038	198,7085	674,19	479,3763	264,733
	Odchylenie standardowe	24,2187	35,8535	31,0355	18,9125	61,6074	.	18,7005	139,341
Wskaźnik kapitału kulturowego (matura)	Średnia	,1949	,1383	,2708	,1791	,1298	,3366	,5056	,2123
	Odchylenie standardowe	,0130	,0290	,0339	,0588	,0551	.	,0147	,1168
Wskaźnik powodzenia gimnazjalnego	Średnia	11,0000	10,0000	11,0000	8,3333	9,0000	20,0000	13,0000	10,5455
	Odchylenie standardowe	2,7080	1,0000	1,0000	1,5275	1,8974	.	,0000	2,9395
Zakres pomocy społecznej	Średnia	,1434	,2187	,1015	,2266	,1150	,0728	,1786	,1515
	Odchylenie standardowe	,0357	,0128	,0207	,0072	,0216	.	,0786	,0567
Wskaźnik kapitału kulturowego	Średnia	,2558	,2292	,3490	,2577	,2641	,5354	,4707	,2996
	Odchylenie standardowe	,0178	,0174	,0293	,0308	,0375	.	,0117	,0897

Tabela 7. Wartości poszczególnych segmentów województwa małopolskiego na wskaźnikach dodatkowych

		Segmenty							Ogółem
		centr - zach	rolniczy	przemysłowy	pd - wsch	sąsiedzki	Kraków	wielkowiejski	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł (gdzie Polska = 100)	Średnia Odchylenie standardowe	79,9250 4,4627	73,1333 3,2316	92,3667 5,7744	77,9000 1,9287	81,8500 5,6344	102,9000 .	83,4500 1,2021	82,3091 8,1061
Stopy zatrudnienia	Średnia Odchylenie standardowe	,5250 ,0333	,5081 ,0400	,4757 ,0362	,4822 ,0691	,5264 ,1045	,6798 .	,6606 ,0051	,5299 ,0837
Wskaźnik zatrudnienia w rolnictwie	Średnia Odchylenie standardowe	,2014 ,0690	,3962 ,0674	,0929 ,0577	,3078 ,0431	,3520 ,1912	,0069 .	,0043 ,0061	,2420 ,1711
Wskaźnik zatrudnienia w przemyśle i budownictwie	Średnia Odchylenie standardowe	,2014 ,0404	,1056 ,0455	,3044 ,0290	,1425 ,0379	,1063 ,0752	,1918 .	,2937 ,0338	,1764 ,0901
Wskaźnik zatrudnienia w usługach rynkowych	Średnia Odchylenie standardowe	,1020 ,0141	,0725 ,0169	,1389 ,0217	,1035 ,0128	,1257 ,0617	,3277 .	,2856 ,0085	,1366 ,0767
Udział osób powyżej 55 roku życia wśród bezrobotnych (w stos do województwa)	Średnia Odchylenie standardowe	,8962 ,1449	,6816 ,1474	,8341 ,0242	,5478 ,0481	1,3751 ,3141	1,8263 .	,8847 ,2366	,9828 ,3935
Udział osób w wieku do 25 lat wśród bezrobotnych (w stos do województwa)	Średnia Odchylenie standardowe	1,1230 ,1500	1,1994 ,0520	1,0689 ,0248	1,0345 ,0210	1,1290 ,2553	,5494 .	,9230 ,0197	1,0713 ,1954
Stopy bezrobocia rejestrowanego wśród kobiet (w stos do województwa)	Średnia Odchylenie standardowe	,8955 ,0501	1,3181 ,1388	1,0033 ,0582	1,4961 ,0996	,8916 ,1227	,3257 .	,6304 ,1568	,9987 ,3130
Udział osób, które nie zdały egzaminu maturalnego 2005	Średnia Odchylenie standardowe	10,3825 1,5182	11,8567 5,0693	11,6333 2,5953	12,4033 4,7361	11,4283 4,2440	7,0500 .	10,0900 ,5940	11,1368 3,3512
Stosunek dzieci objętych opieką przedszkolną do liczby dzieci w wieku 3 do 6 lat	Średnia Odchylenie standardowe	,5128 ,0571	,5248 ,0349	,6429 ,0286	,4305 ,0531	,4403 ,0341	,8134 .	,7329 ,1209	,5349 ,1234
Wydatki na 1 mieszkańca - na oświatę i wychowanie	Średnia Odchylenie standardowe	773,3125 34,2121	774,43 64,0352	687,6033 27,1211	815,4433 58,7789	728,7133 61,4395	834,5600 .	1132,6650 26,2124	790,81 126,16
Lludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym - 2005	Średnia Odchylenie standardowe	63,8250 2,0467	65,6667 2,1127	56,1000 1,5716	68,8333 3,5949	62,9500 2,9998	50,5000 .	55,2500 ,4950	62,0818 5,4525
Przyrost naturalny na 1000 ludności - 2005	Średnia Odchylenie standardowe	2,6000 ,8832	1,6333 ,5132	-,7333 ,6429	4,3333 1,8583	-,3667 2,8800	-,8000 .	1,2500 2,7577	1,1636 2,4636
Liczba zameldowań minus liczba wymeldowań	Średnia Odchylenie standardowe	111,2500 100,0712	87,3333 147,02	-129,6667 83,7218	-139,0000 99,6845	416,3333 657,4672	1447,00 .	-331,5000 333,0473	144,68 509,59

6.1. Słabe i mocne strony poszczególnych segmentów

Wychodząc naprzeciw potrzebom zestawienia wyników przeprowadzonej analizy w postaci podsumowania akcentującego mocne i słabe strony poszczególnych segmentów – subregionów postanowiliśmy skorzystać zarówno ze zgromadzonych danych, jak i z innych źródeł zastanych, nie tylko statystycznych.

Poniższe zestawienie słabych i mocnych stron segmentów powstało w oparciu o analizy SWOT: wykonane dla potrzeb lokalnych strategii rozwoju, wykonane podczas konsultacji społecznych przeprowadzonych dla potrzeb tworzenia strategii województwa małopolskiego oraz dostępne na stronach internetowych ROSZEFS (<http://www.roszefs.epce.org.pl/programy>).

Informacje zaczerpnięte z ww. źródeł zostały w dalszej kolejności porównane oraz uzupełnione i zweryfikowane w oparciu o dane użyte podczas segmentacji powiatów województwa małopolskiego.

W segmencie sąsiedzkim w sposób zindywidualizowany potraktowano powiat tatrzański.

SEGMENT	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>CENTRALNO – ZACHODNI</p> <p>powiaty: myślenicki, wadowicki, bocheński, suski</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Korzystne położenie komunikacyjne ● Korzystne położenie geograficzne (bliskość metropolii) ● Posiadane zasoby naturalne, atrakcje turystyczne, miejsca kultu religijnego ● Dobrze rozwijające się branże lokalnej gospodarki, w tym drobna przedsiębiorczość ● Aktywna współpraca samorządów na rzecz rozwoju przedsiębiorczości ● Aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy ● Relatywnie niska stopa bezrobocia, możliwość korzystania z potencjału zatrudnieniowego Krakowa ● Relatywnie niska stopa bezrobocia długotrwałego ● Niższa niż przeciętna dla województwa stopa bezrobocia rejestrowanego wśród kobiet ● Wysoki, jak na region w dużej mierze rolniczy, wskaźnik dobrobytu ● Wysoki potencjał edukacyjny regionu 	<ul style="list-style-type: none"> ● Niedobory w gospodarce wodno – ściekowej na terenach wiejskich ● Niska kultura ekologiczna mieszkańców, dzikie wysypiska śmieci ● Niezadowolająca jakość infrastruktury komunikacyjnej (nawierzchnia dróg) ● Brak współpracy międzysektorowej ● Brak spójnego systemu promocji regionu ● Niska absorpcja środków unijnych ● Niewykorzystane zasoby regionu (np. Jezioro Dobczyckie) ● Brak rozwiniętego zaplecza turystycznego, w tym bazy noclegowej ● Rozdrobnienie gospodarstw rolnych ● Niewystarczająca liczba miejsc pracy ● Migracje zagraniczne (w tym przede wszystkim migracje młodych) ● Słaba aktywność społeczna – duża rozszczeniowość ● Wysoki udział ludzi młodych (do 25. roku życia) w grupie osób bezrobotnych ● Niekorzystna struktura demograficzna społeczności (duży odsetek osób w wieku nieprodukcyjnym)
<p>ROLNICZY</p> <p>powiaty: brzeski, tarnowski, dąbrowski</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Dostępność komunikacyjna regionu ● Walory krajobrazowo-geograficzne ● Rozpoznawalne produkty regionalne ● Dbłość o kultywowanie tradycji i kultury ● Tania siła robocza ● Dodatni przyrost naturalny ● Dobrze rozwinięta baza oświatowa 	<ul style="list-style-type: none"> ● Słaba jakość dróg ● Niedostateczna baza turystyczna, jak na warunki krajobrazowo-geograficzne ● Niedostateczne działania dla pozyskania środków zewnętrznych ● Najniższy wskaźnik zurbanizowania regionu ● Rozdrobnienie gospodarstw rolnych ● Migracje zagraniczne młodzieży ● Wysokie bezrobocie, ubóstwo mieszkańców, szczególnie z obszarów wiejskich (w tym największy odsetek młodych osób w grupie bezrobotnych) ● Niski poziom wykształcenia bezrobotnych ● Mała aktywność organizacji pozarządowych ● Osłabienie więzi międzyludzkich ● Niski wskaźnik dobrobytu (niska zdolność nabywcza mieszkańców) ● Niski poziom wykształcenia mieszkańców ● Uzależnienie mieszkańców od pomocy materialnej oferowanej przez instytucje (w tym pomoc społeczną)

SEGMENT	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>PRZEMYSŁOWY</p> <p>powiaty: chrzanowski, oświęcimski, olkuski</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Korzystne położenie geograficzne segmentu: między aglomeracją krakowską i śląską ● Zewnętrzna dostępność komunikacyjna segmentu (w tym dobrze rozwinięta sieć komunikacji krajowej i międzynarodowej) ● Silne tradycje gospodarcze i zakłady przemysłowe z długoletnimi tradycjami ● Występowanie zasobów naturalnych (węgiel, dolomit, rudy cynku, żwir, stawy rybne) ● Spora liczba atrakcji turystycznych: rezerваты przyrody, akwenty wodne, liczne zabytki, szlaki rowerowe, interesujące ukształtowanie terenu ● Rozwinięta współpraca międzynarodowa gmin (miasta partnerskie) ● Silne tradycje rękodzielnictwa (wikliniarstwa i garncarstwa); liczne produkty lokalne ● Wykwalifikowana kadra pracownicza ● Duża liczba aktywnych organizacji pozarządowych ● Wysoki wskaźnik zurbanizowania regionu ● Wysoki poziom dostępności do edukacji, wysoki poziom szkolnictwa ● Wysoki procent dzieci objętych opieką przedszkolną 	<ul style="list-style-type: none"> ● Niezadawalający stan infrastruktury drogowej: zły stan techniczny dróg, brak obwodnic i wiaduktów, brak chodników ● Niski poziom kanalizacji obszarów wiejskich ● Słabo rozwinięta infrastruktura teleinformatyczna ● Niewystarczająca liczba połączeń komunikacyjnych z małymi miejscowościami ● Duża liczba zdegradowanych terenów poprzemysłowych ● Słaba baza turystyczna ● Bardzo słaba promocja ● Zanieczyszczone środowisko, zła gospodarka odpadami ● Szkody górnicze ● Niewystarczające przygotowanie terenów pod inwestycje, brak inwestycji strategicznych ● Niewystarczająco rozwinięty sektor usług ● Niewystarczający poziom wspierania sektora MŚP ● Monokultura zawodowa ● Niezadawalający poziom aktywności gospodarczej mieszkańców ● Niski poziom bezpieczeństwa publicznego; wzrost przestępczości w regionie ● Słaba integracja obszaru jako całości (w tym i społeczności lokalnych) ● Rozdrobnienie gospodarstw rolnych ● Liczne obszary niewykorzystane rolniczo ● Rosnące zapotrzebowanie na działania z zakresu pomocy społecznej ● Duża liczba osób bezrobotnych, w tym z wysokimi kwalifikacjami ● Brak skutecznych środków do walki z bezrobociem, w tym szczególności osób młodych ● Emigracja zarobkowa ludzi w wieku produkcyjnym; wzmożony odpływ młodych ludzi za granicę ● Mała skuteczność działań w stosunku do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ● Brak koordynacji pomiędzy instytucjami działającymi w zakresie pomocy społecznej ● Najwyższy poziom feminizacji bezrobocia ● Najmniejsze wydatki na 1 mieszkańca na oświatę i wychowanie ● Ujemny przyrost naturalny ● Niska atrakcyjność regionu (liczba wymeldowań większa od liczby zameldowań)

SEGMENT	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>POŁUDNIOWO-WSCHODNI</p> <p>powiaty: gorlicki, limanowski, nowosądecki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Położenie atrakcyjne turystycznie • Istnienie stref o warunkach klimatycznych sprzyjających lecznictwu uzdrowiskowemu • Bogactwo zasobów przyrodniczych i naturalnych • Nieskażone przez przemysł środowisko naturalne • Rozwinięte budownictwo indywidualne, będące szeroką bazą do rozwoju agroturystyki • Bogactwo kultury, folkloru, tradycji i religii • Wysoki procent ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym • Najniższy odsetek bezrobotnych powyżej 55. roku życia 	<ul style="list-style-type: none"> • Zły stan techniczny dróg i brak dogodnych połączeń komunikacyjnych • Zły stan gospodarki wodnej (brak zbiorników retencyjnych oraz zabudowy potoków i rzek) • Słabo rozwinięta baza i infrastruktura turystyczna, sportowa i rekreacyjna • Niewystarczający kapitał inwestycyjny do wykorzystania lokalnych bogactw mineralnych i walorów krajobrazowo - turystycznych • Niski poziom systemu informacji i promocji turystyki • Niski dochód własny powiatów • Rozdrobnione gospodarstwa rolne o małym areale • Utrzymujące się wysokie bezrobocie • Najwyższy odsetek długotrwale bezrobotnych • Najwyższa stopa bezrobocia rejestrowanego wśród kobiet • Niski poziom wykształcenia • Niskie osiągnięcia szkolne dzieci i młodzieży • Uzależnienie regionu od pomocy społecznej • Niska atrakcyjność regionu (liczba wymeldowań większa od liczby zameldowań)

SEGMENT	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>SĄSIEDZKI</p> <p>powiaty: miechowski, nowotarski, krakowski, wielicki, proszowicki</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Atrakcyjność inwestycyjna (m.in. położenie przy głównych szlakach komunikacyjnych) w niedalekim sąsiedztwie Krakowa (nie dot. powiatu nowotarskiego) ● Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe, turystyczne, uzdrowiskowe ● Zasoby naturalne (surowce skalne, wody lecznicze, wody głębinowe, wody geotermalne) ● Rozległe tereny pod inwestycje i budownictwo ● Położenie w sąsiedztwie dużej, dynamicznie rozwijającej się aglomeracji Kraków ● Napływ ludności z miast – rozwój budownictwa jednorodzinne ● Aktywność i przedsiębiorczość mieszkańców (duża liczba podmiotów gospodarczych) ● Brak silnej koncentracji wielkiego przemysłu ● Duże zróżnicowanie przestrzeni gospodarczej (gminy rolnicze, turystyczno-rekreacyjne, z rozwiniętą przedsiębiorczością) ● Rolnicy z doświadczeniem, wysoki potencjał techniczny rolnictwa ● Duża powierzchnia użytków rolnych o wysokiej jakości gleb, zaplecze warzywniczo-sadownicze dla Krakowa ● Ciągłość tradycji rzemieślniczych (dot. części gmin) ● Najniższy poziom feminizacji bezrobocia ● Największe wydatki na 1 mieszkańca na oświatę i wychowanie 	<ul style="list-style-type: none"> ● Słabe parametry techniczne dróg i brak obwodnic ● Zróżnicowany rozwój infrastruktury technicznej (sieć wodociągowa, sieć gazowa) ● Brak wystarczającej sieci kanalizacyjnej i możliwości utylizacji śmieci ● Niewystarczający poziom usług turystycznych ● Brak bazy przetwórstwa rolno-spożywczego ● Brak specjalizacji w produkcji rolnej ● Duże rozdrobnienie agrarne ● Znaczna nadwyżka pracujących w rolnictwie ● Duża ilość odłogowanej ziemi ● Brak grup producenckich ● Dysproporcje w rozwoju gospodarczym poszczególnych gmin wchodzących w skład segmentu ● Niski stan bezpieczeństwa i patologie społeczne ● Niewystarczająca ilość miejsc pracy, szczególnie dla absolwentów ● Wysoki odsetek bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych ● Niski poziom wykształcenia ludności wiejskiej ● Niedoinwestowana baza szkolnictwa średniego ● Niski potencjał edukacyjny regionu ● Ujemny przyrost naturalny ● Wysoki w skali województwa udział bezrobotnych powyżej 55. roku życia
<p>Powiat tatrzański</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Atrakcyjne położenie geograficzne ● Dobry wizerunek Zakopanego jako polskiej stolicy Tatr ● Liczne walory turystyczne ● Barwna kultura ● Rozwinięta baza noclegowa i rozrywkowa ● Rozwinięta infrastruktura sportowa ● Dobra baza lecznicza ● Rozwinięty transport lokalny ● Dobrze rozwinięty handel i usługi ● Dobrze rozwinięte rzemiosło regionalne ● Przedsiębiorczy mieszkańcy ● Współpraca w ramach euroregionu „Tatry” (Słowacja) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nienajlepszy układ i stan dróg ● Słaba komunikacja powiatu z resztą Polski ● Mała ilość wyciągów ● Brak regulacji stosunków własnościowych ● Rozrzucona zabudowa regionu ● Brak spójności działania między poszczególnymi sektorami ● Brak alternatyw w zatrudnieniu ● Niskie wykształcenie mieszkańców

SEGMENT	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
KRAKÓW powiat: miasto Kraków	<ul style="list-style-type: none"> ● Atrakcyjność turystyczna miasta ● Korzystne położenie w sieci istniejących i projektowanych powiązań transportowych Europy Środkowej i Wschodniej, w tym korzystne usytuowanie międzynarodowego lotniska ● Międzynarodowa ranga Krakowa jako ośrodka kultury, sztuki i kultu religijnego ● Bogate dziedzictwo historyczne i kulturowe ● Obecność mediów o zasięgu ponadlokalnym ● Rozwinięty sektor organizacji pozarządowych ● Znany ośrodek nauki o międzynarodowym zasięgu oddziaływania, o bogatym potencjale naukowym i badawczo-rozwojowym ● Bogata oferta oraz wysoka jakość kształcenia w szkołach wyższych ● Bogactwo przestrzeni publicznej o zróżnicowanym charakterze kompozycji, walorach funkcjonalnych ● Rezerwy terenów predysponowanych do lokalizacji obiektów i urządzeń służących wypełnianiu funkcji metropolitalnych ● Rezerwy terenowe dla budownictwa mieszkaniowego ● Aktualny wysoki rating miasta (BBB+) zapewniający dostęp do krajowych i zagranicznych rynków kapitałowych ● Nowoczesny system gospodarowania odpadami i nowoczesne składowisko odpadów komunalnych ● Dobrze rozwinięta infrastruktura systemu opieki zdrowotnej oraz wysoki profesjonalizm kadry pomocy społecznej ● Profesjonalna kadra szkoleniowa i rozbudowana sieć instytucji kultury fizycznej ● Rozległe kontakty i bogaty pakiet ofert współpracy zagranicznej ● Relatywnie niska stopa bezrobocia i zasoby ludzkie o wysokich kwalifikacjach ● Znaczna aktywność i przedsiębiorczość mieszkańców ● Najniższy odsetek długotrwale bezrobotnych ● Najwyższy wskaźnik zatrudnienia w usługach rynkowych ● Najniższy w skali województwa udział wśród bezrobotnych osób do 25. roku życia ● Najniższa stopa bezrobocia rejestrowanego wśród kobiet ● Najmniejsze obciążenie ludnością w wieku nieprodukcyjnym ● Wysoka zdolność nabywcza mieszkańców ● Bogata oferta edukacyjna oraz wysoka jakość kształcenia w dobrze rozwiniętej sieci szkół i placówek edukacyjnych ● Wysokie osiągnięcia szkolne mieszkańców ● Najniższy w skali województwa procent mieszkańców objętych opieką pomocy społecznej ● Wysoka atrakcyjność regionu (liczba zameldowań większa od liczby wymeldowań) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Niski udział inwestycji zagranicznych i niekorzystna struktura zainwestowanego kapitału ● Słabo rozwinięta sieć współpracy pomiędzy sferą nauki i gospodarki, słabo rozwinięty rynek transferu technologii ● Słabo rozwinięta sieć instytucji otoczenia biznesu ● Niewystarczający stopień przygotowania i realizacji inwestycji publiczno-prywatnych ● Niewystarczająca informacja i brak całościowej promocji gospodarczej, kulturalnej i turystycznej miasta ● Niski udział „czystych branż” w gospodarce lokalnej ● Brak znaczących obiektów służących realizacji funkcji metropolitalnych ● Niski stopień przygotowania nieruchomości do zainwestowania ● Niewielki zasób oraz niekorzystna struktura gruntów komunalnych ● Niezagospodarowany potencjał Wisły i terenów nad nią położonych ● Niewystarczająca ilość miejsc parkingowych ● Niewykorzystanie sieci kolejowej PKP dla potrzeb transportu miejskiego i aglomeracyjnego ● Niewystarczająco rozwinięty system dróg lokalnych ● Niedostateczne finansowanie rozwoju systemu dróg miejskich ● Niewystarczająco rozwinięty system kanalizacji i oczyszczania ścieków ● Słabo rozwinięty system selektywnej zbiórki odpadów komunalnych u źródła oraz brak miejsca na nowe składowiska odpadów ● Wzrost zanieczyszczeń komunikacyjnych ● Pogarszający się klimat akustyczny miasta ● Ponadnormatywne zanieczyszczenie wód powierzchniowych ● Niedostatecznie rozwinięta baza dydaktyczna i bytowa szkół wyższych ● Niedostatecznie rozwinięta i zdekapitalizowana baza sportowo-rekreacyjna ● Dekapitalizacja zasobów mieszkaniowych i niewystarczające zasoby mieszkań socjalnych ● Niskie walory techniczne, funkcjonalne, przestrzenne i estetyczne części osiedli mieszkaniowych, szczególnie blokowisk z lat 60. i 70. ● Niski poziom bezpieczeństwa socjalnego osób i rodzin wymagających wsparcia ● Niewystarczająca liczba kadr pomocy społecznej ● Brak atrakcyjnych warunków zatrudnienia dla ludzi młodych ● Najwyższy w skali województwa udział bezrobotnych powyżej 55. roku życia oraz bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych ● Ujemny przyrost naturalny

SEGMENT	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
WIELKOMIEJSKI powiaty: miasto Nowy Sącz, miasto Tarnów	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenie miast (walory turystyczne i położenie na przecięciu szlaków komunikacyjnych) • Atrakcje turystyczne w miastach i okolicach • Miasta mają jasno określone specjalizacje (przemysł versus turystyka) • Rozwijająca się sieć szkolnictwa wyższego • Rozwinięta infrastruktura techniczna • Dobra struktura wiekowa mieszkańców, wysoki odsetek osób w wieku szkolnym i przedszkolnym • Wysoki odsetek pracowników sektora usług i przemysłu • Społeczność lokalna – relatywnie wysoki wskaźnik aktywności gospodarczej 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura (drogowa, noclegowa) • Niski poziom wydatków inwestycyjnych w stosunku do wydatków ogółem • Niski wskaźnik inwestycji zagranicznych (mała atrakcyjność regionu, bądź nieprzygotowanie infrastrukturalne) • Relatywnie wysoki jak na miasta wskaźnik bezrobocia, przy wciąż nasilającej się negatywnej tendencji i pogarszającej się strukturze osób bez pracy • Zbyt wysoki udział zatrudnionych w sektorze publicznym w stosunku do ogółu zatrudnionych • Pojawienie się niekorzystnych tendencji migracyjnych w ostatnich latach - odpływ wykwalifikowanej kadry, zwłaszcza ludzi młodych • Niska atrakcyjność regionu (liczba wymeldowań większa od liczby zameldowań)

6.2. Wnioski z analizy dla programowania działań w zakresie promocji zatrudnienia, edukacji i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu

Przeprowadzona analiza dostępnych danych z instytucji oraz gromadzonych w ramach statystyki publicznej ma swoje ewidentne ograniczenia. Analiza została przeprowadzona pod kątem postawionego przed autorami zadania: dokonania segmentacji powiatów, czyli pogrupowania ich w subregiony charakteryzujące się zbliżonymi parametrami rozwojowymi. Zapewne analizę należałoby prowadzić każdorazowo nieco inaczej, gdyby pytania badawcze dotyczyły poszczególnych problemów społecznych czy postulowanych celów polityk publicznych, np. w ramach poszczególnych działań Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Zresztą także i w tym przypadku dostępne dane często pozwalają tylko w przybliżeniu odpowiadać na stawiane pytania. Dane często nie są gromadzone pod kątem wskaźników zbudowanych dla potrzeb polityk publicznych, lecz raczej pod kątem potrzeb ewidencji i audytu. Ważnym rezultatem niniejszego opracowania jest m.in. zintegrowanie w jednym zbiorze danych z różnych, rozproszonych źródeł i obliczenie na ich podstawie szeregu wskaźników, które były testowane pod kątem przydatności dla segmentacji. Użycie ich dla tego celu nie wyklucza możliwości zastosowania dla innych celów. Syntetyczne zestawienie propozycji wskaźników zostało przedstawione w końcowej części opracowania.

Zaprezentowana segmentacja stanowi dobry punkt wyjścia do dalszych analiz, podporządkowanych konkretnym pytaniom i problemom wynikającym z dylematów poszczególnych polityk i programów publicznych. Odpowiedź na wiele z nich wymaga prowadzenia specjalnych badań wobec braku wielu danych na poziomie najmniejszych jednostek terytorialnych: subregionów, powiatów i gmin. Takie badania prowadzone są aktualnie m.in. przez zespół Zakładu Socjologii Gospodarki i Edukacji Instytutu Socjologii UJ:

- badania gospodarstw domowych pod względem sytuacji na rynku pracy i zagrożenia wykluczeniem społecznym z elementami oceny pod względem aktywności edukacyjnej (badanie prowadzone wraz z zespołem Małopolskiej Szkoły Administracji Publicznej AE w Krakowie);
- diagnoza sytuacji w województwie małopolskim w zakresie kształcenia przez całe życie (zadanie badawcze w ramach projektu WUP pn. *Małopolskie partnerstwo na rzecz promocji – rozwoju kształcenia i poradnictwa ustawicznego*).

Po zakończeniu tych projektów odpowiedź na wiele pytań, które nasuwają się przy analizie wyników segmentacji, będzie łatwiejsza.

Czy można z przeprowadzonych analiz wyciągnąć jakieś wstępne wnioski? Zapewne tak. Trzeba sobie jednak zdawać sprawę z szeregu ograniczeń. Pierwsze z nich, to tzw. błąd „wnioskowania ekologicznego”, polegający na wyciąganiu wniosków dotyczących zależności cech na poziomie jednostek (osób, gospodarstw domowych) na podstawie zależności obserwowanych na poziomie ich agregatów. Na przykład z faktu, że na poziomie powiatów czy ich segmentów obserwujemy ujemny związek pomiędzy udziałem dzieci objętych opieką przedszkolną a stopą bezrobocia nie wynika, że posiadanie dzieci stanowi o wpisaniu się do rejestru bezrobotnych, a zwłaszcza faktycznym statusie bezrobotnego (tym bardziej, że jeśli wyłączenie z rynku pracy następuje na skutek konieczności opieki nad dzieckiem, to osoba sprawująca opiekę nie jest faktycznie gotowa do podjęcia pracy, czyli jest nieaktywna zawodowo). Oczywiście, nie jest wykluczone, że na poziomie jednostkowym te dwie cechy są również skorelowane, ale o skorelowaniu tym nie można pochopnie wnioskować na podstawie zależności „ekologicznej”. Zwłaszcza trzeba być ostrożnym przy wyciąganiu wniosków na temat zależności przyczynowych. Trzeba lepszego, sięgającego poziomu motywacji rozeznania (a czasami przynajmniej bardzo szczegółowych danych na temat relacji między dostępnością miejsc w przedszkolach, a liczbą starających się o umieszczenie w nich dzieci), by np. stwierdzić, czy to fakt braku dostępności opieki przedszkolnej decyduje o wyłączeniu się – najczęściej matki – z aktywności zawodowej i ewentualnym zarejestrowaniu (fikcyjnym) jako osoby bezrobotnej. Bardzo prawdopodobna jest zależność zarówno stopy bezrobocia (i aktywności zawodowej), jak i wskaźnika skolaryzacji przedszkolnej od ogólnej aktywności gospodarczej na danym terenie i związanego z nią poziomu dochodów ludności w warunkach odpłatności za miejsce w przedszkolu.

Ograniczenia – często przemilczane w oficjalnych publikacjach statystycznych, choć nieźle rozeznane na poziomie praktyki – dotyczą też m.in. wartości informacyjnej niektórych kluczowych wskaźników. Wśród nich

szczególne wątpliwości rodzi stopa bezrobocia i jej zmiany. Wskaźnik stopy bezrobocia dostępny jest na poziomie powiatowym jako tzw. urzędowa stopa bezrobocia, tzn. stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych w stosunku do liczby osób aktywnych zawodowo (sumy pracujących i bezrobotnych). Problem – dobrze znany – polega na tym, że zarejestrowani bezrobotni to zbiorowość, która obejmuje osoby faktycznie bezrobotne, tzn. aktywnie poszukujące pracy (oficjalnej) i gotowe ją podjąć, a także osoby, które faktycznie są nieaktywne zawodowo na legalnym rynku pracy, a w rejestrze bezrobotnych tkwią ze względu na korzyści socjalne, które daje status bezrobotnego, zwłaszcza ubezpieczenie zdrowotne. Czynnikiem silnie zakłócającym wymowę wskaźnika, jakim jest stopa bezrobocia, jest nieobserwowalna przy jego pomocy praca w szarej strefie, a także aktywność zawodowa za granicą. Można postawić hipotezę, że zjawisko to dotyczy w silniejszym stopniu kategorii, wśród których obserwujemy większą wartość stopy bezrobocia: ludzi młodych, charakteryzujących się większą mobilnością i łatwiej akceptujących różne doraźne formy nieformalnego zatrudnienia oraz kobiet, szczególnie tych w starszym wieku, które angażują się zwłaszcza w „szarostrefowe” usługi opiekuńcze i domowe. Do tej kategorii należą też mężczyźni z wykształceniem podstawowym i zawodowym zatrudniani do prac budowlanych oraz rolniczych. Z tego powodu trzeba być ostrożnym z prostym warunkowaniem interwencji społecznych wartością urzędowej stopy bezrobocia. Jej wartość będzie silniej podlegała wpływowi zmian w zakresie reguł prawno-instytucjonalnych i ogólnej koniunktury, wpływającej na tworzenie miejsc pracy w sektorze dużych przedsiębiorstw i w branżach charakteryzujących się mniejszym udziałem szarej strefy, w tym zwłaszcza zmian w zakresie pozapłacowych kosztów pracy. Aktywne formy wspierania zatrudnienia będą często prowadziły do efektów wyparcia – zastąpienia dotychczas pracujących przez beneficjentów wsparcia publicznego – na skutek zakłócenia mechanizmów cenowych na rynku pracy.

Najmniej kontrowersji budzą wszelkie formy aktywności publicznej, które prowadzą do wzrostu ogólnej konkurencyjności (produktywności) gospodarki w danych warunkach, a więc rozmaite formy podnoszenia kwalifikacji. Z drugiej strony, kształtowanie interwencji publicznych powinno wynikać z ogólnych zasad wyrównywania szans. Dlatego należy dbać przede wszystkim o rozwój oświaty, od przedszkola począwszy, wraz z formami pozalekcyjnej opieki i wsparcia edukacyjnego dla dzieci. Terytorialne różnice w dostępie do wysokiej jakości oświaty i materialne zróżnicowanie rodzin w zakresie dostępności edukacji pozalekcyjnej (np. językowej, artystycznej, wyrównującej deficyty edukacyjne, a także dostarczającej kontaktu z kulturą wysoką) są czynnikiem najsilniej zakłócającym wykorzystanie potencjału ludzkiego w regionie i utrudniającym oparcie awansu społecznego na różnicach w talentach i pracowitości, a nie środowiskowych uwarunkowaniach.

W tym kontekście trzeba zdawać sobie sprawę z ograniczeń, które niesie ze sobą analiza na poziomie danych zagregowanych. Do czego może zatem służyć ich analiza?

Po pierwsze, wskaźniki obserwowane na poziomie terytorialnym mogą służyć jako mierniki wpływu interwencji publicznej, a zwłaszcza jako mierniki braku takiego wpływu (tzn. łatwiej przy ich pomocy stwierdzić brak faktycznego postępu, niż przypisać ewentualne jego wystąpienie oddziaływaniu

interwencji). Segmentacja służy w tym wypadku stworzeniu mniejszej liczby podobnych wewnętrznie jednostek terytorialnych, w stosunku do których można obserwować efekty oddziaływania polityk publicznych. W programowaniu polityk publicznych należy dokonać wyboru adekwatnych wskaźników, w zakresie których planowane działanie powinno przynieść określoną zmianę, będącą wskaźnikiem wpływu.

Po drugie, różnice w stopniu obserwowanych zmian w wartościach wskaźników mogą sygnalizować występowanie problemów i napięć w poszczególnych subregionach i w określonych obszarach oraz w pewnym stopniu wskazywać na ich charakter, jednak na ogół ich diagnoza wymaga odrębnych pogłębionych analiz i badań, w tym jakościowych. Częściowo taką funkcję pełnią także różnice przekrojowe w wartościach wskaźników, jednak w mniejszym stopniu można je powiązać z działaniem polityk społecznych.

Po zakończeniu prac nad segmentacją otrzymaliśmy szereg pytań, z których wiele ma charakter pytań o związki przyczynowe, np.

Jednym z problemów małopolskiego rynku pracy jest wzrastająca dezaktywizacja zawodowa kobiet, w połączeniu ze znaczną feminizacją bezrobocia. Czy możliwa byłaby analiza przyczyn bierności zawodowej kobiet oraz wysokiej stopy bezrobocia, również w kontekście dostępności edukacji przedszkolnej? Czy można wyciągnąć wnioski, iż większa dostępność edukacji przedszkolnej jako jeden z aspektów form wsparcia kobiet na rynku pracy przyczyni się do wzrostu wskaźnika zatrudnienia w danej grupie?

Jest to typowy przykład pytania, na które nie można odpowiedzieć w oparciu o analizę danych zagregowanych, z powodów, o których była wcześniej mowa. Faktycznie, odpowiedź na tak postawione pytania wymaga danych na poziomie jednostkowym. Takie badania, dotyczące przynajmniej pewnego zakresu zjawisk na rynku pracy są obecnie na ukończeniu (w ramach projektu prowadzonego przez IS UJ i MSAP AE) i w ciągu kilku miesięcy powinny być dostępne ich zinterpretowane wyniki. Przeprowadzona segmentacja pozwoli ująć je także w zaproponowanym w niniejszym opracowaniu układzie subregionalnym, choć ich kluczową zaletą powinna być możliwość odpowiedzi na pytania o związki cech na poziomie jednostkowym, w tym wpływ niektórych czynników motywacyjnych. W oparciu o dane zagregowane można stawiać co najwyżej pewne hipotezy.

I tak, największy odsetek kobiet wśród bezrobotnych obserwujemy w segmencie przemysłowym (59%), przy równocześnie wysokiej, aczkolwiek nie najwyższej stopie bezrobocia. Czynnikiem wpływającym na taki układ jest przypuszczalnie specyfika sektorowa omawianego subregionu – dominacja sektora przemysłowego, który zazwyczaj generuje więcej miejsc pracy dla mężczyzn niż dla kobiet. Jednocześnie dane te prawdopodobnie są zafałszowane przez omawiane wcześniej czynniki, takie jak zatrudnienie w szarej strefie i kryteria przyznawania pomocy społecznej.

Bardzo interesujące wyniki pokazuje nam analiza segmentów o najmniejszym wskaźniku urbanizacji: rolniczego, południowo-wschodniego czy sąsiedzkiego. Znaczące różnice między wskaźnikami sugerować mogą, iż liczba bezrobotnych nie uwzględnia ważnego bezrobocia ukrytego.

W oparciu o dane nie jest realne zanalizowanie przyczyn bierności zawodowej kobiet. Wnioski nasze nie mogą być oparte na analizowanych danych, ponieważ dane te mają charakter zagregowany. Innymi słowy nie mamy gwarancji, iż w powiatach, w których obserwuje się największy odsetek kobiet w grupie bezrobotnych i równocześnie proporcja dzieci uczęszczających do przedszkola jest niska, to właśnie dzieci kobiet nie pracujących są tymi, które do przedszkoli nie uczęszczają, o czym była już mowa. Co więcej, nie możemy też z danych wnioskować, iż umożliwienie takiego uczestnictwa pomogłoby w reintegracji zawodowej ich matek. Jest to sensowna hipoteza. Jednak po pierwsze, nie dotyczy ona wszystkich grup społecznych w jednakowym stopniu (czynnikiem interweniującym jest m. in. wykształcenie matki). Po drugie, decyzja o pozostaniu w domu bądź powrocie do pracy będzie efektem interakcji pomiędzy liczbą dzieci, dostępnością – także finansową – opieki przedszkolnej i atrakcyjnością pracy dostępnej na rynku. To, czy określona interwencja w zakresie zwiększenia dostępności przedszkoli zwiększy reintegrację zawodową matek, a także – co niebagatelne – doprowadzi do zwiększenia dzietności kobiet – może zostać rozstrzygnięte przez ewaluację działań w tym zakresie, które na pewno warto podjąć.

Sensowne jest zatem wsparcie kobiet w zakresie zapewnienia powszechności edukacji przedszkolnej. Wsparcie to ma jednak wymiar nieco inny niż zaproponowany powyżej. Edukacja przedszkolna ma podstawowe znaczenie dla samego dziecka i jego przygotowania do dalszego kształcenia, pozwala na zdobycie podstawowych kompetencji edukacyjnych.

Ponadto zbadać należy, czy tak naprawdę (i w których obszarach) brak dostępu do edukacji przedszkolnej hamuje aktywność zawodową kobiety. W rejonach najmniej w tym zakresie rozwiniętych – na terenach wiejskich – w związku ze specyfiką społeczno-kulturową (rodziny wielopokoleniowe, współpraca sąsiedzka) edukacja przedszkolna wydaje się być jednym z czynników najmniej utrudniających podjęcie pracy zawodowej. Równocześnie na tych terenach istnieje największa potrzeba wyrównywania szans, już na etapie edukacji przedszkolnej.

Podsumowując, nie wydaje się, aby poszerzenie dostępu do opieki przedszkolnej wpływało w decydujący sposób na decyzje o podjęciu zatrudnienia przez kobiety (wpływa raczej hamująco na decyzje prokreacyjne kobiet, które mają zatrudnienie, szczególnie zatrudnienie atrakcyjne). Dużą rolę odgrywa tu splot innych omówionych powyżej czynników. Jednak poszerzenie tego dostępu wpłynie pozytywnie na wyrównywanie szans życiowych pokolenia rozpoczynającego edukację. Decyzja o zwiększeniu dostępności opieki przedszkolnej powinna brać pod uwagę wymiar rzeczywistych możliwości finansowych rodzin. Przyjąć można rozmaite warianty w tym zakresie, od polityki podatkowej (poza zasięgiem polityki lokalnej i regionalnej), poprzez wsparcie zależne od sytuacji materialnej rodzin, aż po powszechny bezpłatny dostęp do opieki przedszkolnej. Każde rozwiązanie ma swoje konsekwencje, których omówienie wykracza poza zakres niniejszego opracowania. Poza tym

nie sama maksymalizacja zatrudnienia kobiet jest w tym wypadku celem, lecz raczej odblokowanie możliwości godzenia aspiracji zawodowych z posiadaniem dzieci, w przypadku, gdy taki konflikt występuje. Jest to jednak temat na odrębne opracowanie.

Inny problem, który przed nami postawiono, brzmiał następująco:

Czy w oparciu o segmentację można dokonać kompleksowej analizy bezrobocia, z uwzględnieniem czynników edukacyjnych i wskazać obszary oraz grupy wsparcia, które powinny być priorytetowe przy programowaniu działań w ramach PO KL? (Przykładowo: z przedstawionej przez Państwa charakterystyki wynika, iż segment sąsiedzki wymaga wsparcia głównie w zakresie edukacji i podnoszenia kwalifikacji osób dorosłych, by skutecznie przeciwdziałać bezrobociu.)

Można się pokusić o pewne konkluzje w tym zakresie w stosunku do poszczególnych segmentów:

Rolniczy – W długim okresie czasu powinno się dążyć do inwestowania głównie w edukację, a w mniejszym stopniu w pomoc społeczną (ponadto należy skoordynować działanie wszelkich instytucji wspomagająco-finansujących). Szczególnym wsparciem powinni zostać objęci ludzie młodzi – do 25. roku życia (stanowiący znaczącą, a strategiczną dla subregionu grupę wśród bezrobotnych). Zaoferowanie im wsparcia socjalnego spowoduje pogłębienie uzależnienia od pomocy społecznej i marginalizację społeczną. Należy zainwestować we wsparcie kształcenia oraz poprawić dostępność miejsc pracy, także poza miejscem zamieszkania, choćby przez ułatwienia komunikacyjne, o ile ich brak jest przyczyną, a to wymaga badań.

Centralno-zachodni – W dalszym ciągu należy kłaść nacisk na rozwój małej i średniej przedsiębiorczości. W segmencie tym obserwujemy różnice między terenami wiejskimi a resztą powiatu. Szczególną uwagę należy skupić na problemie rozdrobnienia gospodarstw agrarnych i próbować zmniejszać różnice między miastem a wsią, w szczególności w zakresie edukacji. Wśród bezrobotnych szczególną opieką objęta powinna zostać grupa najmłodszych bezrobotnych – do 25. roku życia, jak w poprzednio omawianym segmencie.

Przemysłowy – Segment wymaga przede wszystkim zmian strukturalnych – inwestycji zewnętrznych i zdywersyfikowanego rozwoju branżowego. Należy zwrócić uwagę na zagrożenie bezrobociem kobiet. Segment ten wymaga głębszej analizy, która pozwoliłaby ustalić możliwości wygenerowania miejsc pracy dla kobiet. W tym wypadku należy się skupić głównie na ich reorientacji zawodowej. Należy dążyć do objęcia szczególną opieką młodych wchodzących na rynek pracy, aby zapobiec procesowi „wyludnienia” subregionu. Jest to jeden z obszarów najbardziej zagrożonych demograficznie (ujemny przyrost naturalny, saldo migracji ujemne, liczne migracje zagraniczne).

Południowo-wschodni – Niezbędne wydaje się być doinwestowanie edukacji. Grupami, które sugeruje się objąć opieką są przede wszystkim: osoby młode wchodzące na rynek pracy, bezrobotne kobiety, oraz długotrwale bezrobotni. Dodatkowo, szczególny nacisk należy kłaść na edukację, począwszy od edukacji przedszkolnej. Należy dążyć do systematycznego

uniezależniania mieszkańców subregionu od pomocy społecznej.

Sąsiedzki – Szczególną opieką należy objąć osoby bezrobotne, nie posiadające kwalifikacji zawodowych oraz bezrobotnych po 55. roku życia. Ponadto dla dalszego rozwoju subregionu niezbędne wydaje się być doinwestowanie edukacji.

Kraków – Szczególną opieką należy objąć bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych. W dalszym ciągu należy stosować strategię inwestowania w zasoby ludzkie. Segment jest tak chłonnym rynkiem, iż do reaktywizacji zawodowej wystarczyć powinno zweryfikowanie kwalifikacji klienta urzędu pracy. Praca z bezrobotnym powinna w zasadzie iść dwutorowo: reorientację zawodową trzeba połączyć ze zmianą w zakresie wewnętrznej motywacji do pracy. Kraków jest potencjalnym rynkiem pracy dla innych obszarów województwa, co jednak wymaga rozeznania barier w tym zakresie.

Wielkomiński – Szczególną uwagę zwrócić należy na odpływ wykwalifikowanej kadry i ludzi młodych z subregionu. Bez pojawienia się impulsu rozwojowego otwierającego istotne szanse na atrakcyjne zatrudnienie wykwalifikowanych osób, segment ten może w przyszłości przeżywać duże problemy z utrzymaniem osiągniętej pozycji konkurencyjnej.

Czy na podstawie „Segmentacji” można wskazać segmenty/powiaty, które należy wspierać w pierwszej kolejności w ramach działań z zakresu pomocy społecznej?

W świetle dostępnych danych na szczególną uwagę zdają się zasługiwać dwa segmenty: rolniczy i przemysłowy. Problemy w nich mają inną naturę i wymagają odrębnie opracowanych programów działania. Oczywiście, w każdym z pozostałych segmentów występują zapewne problemy ze specyficznymi grupami docelowymi. Dlatego dobre jest rozwiązanie, które kładzie nacisk na identyfikację określonych problemów społecznych na poziomie lokalnym i opracowywanie projektów ich rozwiązania. Przykładowo w Krakowie, zamożnym i potrzebującym więcej pracowników, niż faktycznie jest w stanie dostarczyć lokalny rynek pracy, występują problemy wykluczenia społecznego, czy zagrożenia dziedziczenia tego wykluczenia przez dzieci, których również nie można lekceważyć. Ważne jest, by w selekcji projektów brać pod uwagę ich oczekiwaną trafność, skuteczność, efektywność i trwałość i sprawdzać je w ewaluacji, powtarzając rozwiązania, które przyniosły efekty, a eliminując podejścia, które takich efektów nie dały. Jednak segmentacja każe zwrócić uwagę na problemy w dwóch wskazanych wyżej subregionach.

Na wiele pytań szczegółowych, które nam postawiono, nie można jeszcze w sposób zadowalający odpowiedzieć opierając się na tym wstępnym opracowaniu danych zastanych, jakie stanowi niniejsza segmentacja. W znacznym stopniu były to pytania o przyczynową naturę związków i wynikające z tego rekomendacje, a na takie pytania nie można odpowiedzieć odpowiedzialnie w oparciu o dane zagregowane, nie wykraczając poza wiedzę potoczną i dobrze poinformowaną, opartą na doświadczeniu intuicję decydentów. Problemy podniesione w dotychczasowej dyskusji będą nam

towarzyszyły przy opracowaniu wyników prowadzonego badania sytuacji gospodarstw domowych i osób na małopolskim rynku pracy oraz wynikających z tego zagrożeń wykluczeniem społecznym (losowa próba 2500 gospodarstw domowych). Poruszone zostaną również w badaniach dotyczących kształcenia przez całe życie, gdzie zagadnienia rozwoju i wykorzystania zasobów ludzkich stanowią istotną część stawianych pytań. Zapewne szczegółowe problemy będą wymagały także szczegółowych badań i ekspertyz. Zwłaszcza kształtu konkretnych projektów interwencji nie daje się w żaden sposób wyprowadzić z analizy danych, lecz wymaga zastosowania eksperckiej wiedzy w zakresie dostępnych możliwości, istniejących doświadczeń, warunków prawnych i instytucjonalnych oraz rozeznania w zakresie dostępnych zasobów. W oderwaniu od tego wszystkiego, projektowanie tylko na podstawie zagregowanych statystyk przypomina wróżenie z fusów.

Podstawowym, bardzo istotnym efektem dyskusji nad wstępną wersją niniejszego raportu było wygenerowanie listy istotnych problemów i potrzeb informacyjnych, przed którymi stoją osoby planujące działania w zakresie rynku pracy i reintegracji społecznej w województwie. Lista ta jest dynamiczna, tak jak ciągle jeszcze dynamiczne są m.in. ramy, w których to planowanie się odbywa, w tym zwłaszcza Program Operacyjny Kapitał Ludzki, a także inne programy operacyjne oparte o fundusze strukturalne, które w decydującym stopniu będą kształtowały aktywne polityki publiczne przez najbliższe lata. Bo przecież w planowaniu polityk wobec rynku pracy nie można brać pod uwagę tylko napięć i problemów, które występowały historycznie i które odzwierciedlają się w dostępnych, szybko starzejących się danych statystycznych. Ważne są także wyzwania w zakresie rynku pracy, które przyniosą choćby duże inwestycje infrastrukturalne w regionie i nowe szanse, które będą następstwem i tych, i innych inwestycji. To, co możemy powiedzieć na pewno: warto inwestować w edukację, w kształcenie na każdym etapie życia, w ułatwianie zmiany swojej sytuacji zawodowej, a także życiowej – przejście od stanu nieaktywności do aktywności zawodowej, także w przypadku grup, których sytuacja pod tym względem jest nierzadko trudna: matek chcących powrócić do pracy, osób niepełnosprawnych, które chcą uczyć się i pracować, a także osób, które potrzebują podania ręki przy wychodzeniu z życiowych zapaści, które chcą podjąć trud walki o swoje szanse. Warto wrócić do starego, znanego hasła: „wszystkie dzieci są nasze” – w tej dziedzinie programy publiczne są najczęściej sensowne i mogą liczyć na duże społeczne poparcie, a to także jest warunek sukcesu polityk publicznych.

7. Załączniki

Załącznik 1. Opracowanie i analiza wskaźników monitorujących rynek pracy, wykluczenie społeczne oraz edukację w województwie małopolskim

Niżej przedstawiony portfel potencjalnych wskaźników charakteryzuje województwo małopolskie w trzech wybranych aspektach: rynku pracy, edukacji i wykluczenia społecznego. Powstał on w oparciu o dane sprawozdawcze z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, Głównego Urzędu Statystycznego, Ośrodków Pomocy Społecznej oraz dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie.

Zaproponowane wskaźniki korespondują w znacznej części (bądź stanowią zmodyfikowany ich odpowiednik) z przedstawioną w ramach projektu „**Małopolski system analiz i programowania polityk rynku pracy**”^{*} bazową listą wskaźników wykluczenia społecznego powstałych w oparciu o portfele UK, Laeken i HPI-2.

Dodatkowo zaprezentowany został zestaw wskaźników o charakterze kontekstowym, niezbędnych dla zrozumienia zależności zachodzących w poszczególnych podobszarach analizy oraz tak zwane wskaźniki różnicowania dla wybranych obszarów, charakteryzujące spójność wewnętrzną powiatu (powstałe w oparciu o wyliczone współczynniki zmienności).

^{*} projekt realizowany w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, Działanie 2.1 – „Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie”

RYNEK PRACY

WYMIAR 1. ZATRUDNIENIE

NAZWA WSKAŹNIKA Nazwa zmiennej w bazie	DEFINICJA WSKAŹNIKA Formuła wskaźnika	DEKOMPO- ZYCJA
Przeciętne wynagrodzenie w stosunku do średniej krajowej WYNPROPORBRUTTO2005	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł (gdzie Polska = 100)	
Przeciętne wynagrodzenie WYNPRZECBRUTTO2005	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł*	
Stopa zatrudnienia stopa_zatrudnienia stzatr	Stosunek liczby pracujących do liczby osób w wieku produkcyjnym	
Stopa zatrudnienie kobiet akt_kob	Stosunek liczby pracujących kobiet do liczby kobiet w wieku produkcyjnym	
Wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości rozw_przeds	Stosunek różnicy między liczbą podmiotów gospodarczych wg REGON zarejestrowanych w 2005 roku a liczbą podmiotów zarejestrowanych w 2004 do liczby mieszkańców aktywnych zawodowo	
Wskaźniki charakteryzujące strukturę zatrudnienia Wskaźnik zatrudnienia w rolnictwie – zatr_rolnic Wskaźnik zatrudnienia w przemyśle i budownictwie – zatr_przem Wskaźnik zatrudnienia w usługach rynkowych – zatr_uslrynk Wskaźnik zatrudnienia w usługach nierynkowych – zatr_uslnierynk	Stosunek liczby osób zatrudnionych w danej branży (rolnictwo, przemysł i budownictwo, usługi rynkowe) do ogółu osób pracujących w powiecie (liczba pracujących wyliczona jako (Liczba bezrobotnych / stopa bezrobocia) – liczba bezrobotnych	

* Dane dotyczące zatrudnienia i wynagrodzenia za 2005 rok w województwach dla całej gospodarki narodowej (połączone dane z Z-06, SP-3 i SOF) oraz dane dla powiatów na podstawie wyników badania na formularzu Z-06, bez danych dla podmiotów o liczbie pracujących poniżej 10 osób.

W bazie znajdują się dwa wyliczone wskaźniki – **stzatr** – wyliczony w oparciu o liczbę pracujących podaną przez GUS oraz **stopa_zatrudnienia** – wskaźnik wyliczony w oparciu o dane WUP i częściowo GUS. W związku z większą wiarygodnością wskaźnika drugiego, poleca się korzystanie właśnie z niego. Wskaźnik obliczony został zgodnie z poniższym wzorem:

Liczba bezrobotnych / stopa bezrobocia = liczba aktywnych zawodowo

Liczba pracujących = liczba aktywnych zawodowo – liczba bezrobotnych

Liczba pracujących / liczba osób w wieku produkcyjnym = STOPA ZATRUDNIENIA

W związku z oparciem obliczeń na dostarczanej przez GUS, niepełnej liczbie pracujących kobiet, do wskaźnika podchodzić należy z dużą ostrożnością i interpretować nie jego wartości bezwzględne, ale raczej porównywać go między powiatami.

WYMIAR 2. BEZROBOCIE

NAZWA WSKAŹNIKA Nazwa zmiennej w bazie	DEFINICJA WSKAŹNIKA Formuła wskaźnika	DEKOMPOZYCJA
Stopa bezrobocia rejestrowanego wśród osób do 25 roku życia st25	Stosunek udziału osób w wieku do 25 lat (dane WUP) wśród wszystkich bezrobotnych do analogicznej wartości charakteryzującej całe województwo (gdzie 1 = Małopolska)	
Stopa bezrobocia rejestrowanego wśród osób powyżej 55 roku życia st55	Stosunek udziału osób powyżej 55 roku życia (dane WUP) wśród wszystkich bezrobotnych do analogicznej wartości charakteryzującej całe województwo (gdzie 1 = Małopolska)	
Stopa bezrobocia rejestrowanego WUP Stopa*	Stopa bezrobocia, sprawozdawczość WUP	
Stopa bezrobocia rejestrowanego wśród kobiet stkobiety	Stosunek liczby bezrobotnych kobiet do sumy kobiet pracujących i kobiet bezrobotnych do analogicznej wartości charakteryzującej całe województwo (gdzie 1 = Małopolska)	
Wskaźnik feminizacji bezrobocia femin_bezr	Stosunek liczby bezrobotnych kobiet do ogółu osób bezrobotnych	
Stopa długotrwałego bezrobocia (>24 miesiące) długobezrobot	Odsetek osób długotrwanie bezrobotnych, wśród osób aktywnych zawodowo (dane WUP i GUS)	
Stopa długotrwałego bezrobocia (>24 miesiące) Długobezrobot2**	Odsetek osób długotrwanie bezrobotnych, wśród osób aktywnych zawodowo (dane WUP i obliczenia własne)	
Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych bezkwalif bezkwalif_k bezkwalif_m	Odsetek osób nie posiadających kwalifikacji zawodowych w grupie bezrobotnych	Wieś, kobiety
Bezrobotni z najniższym poziomem wykształcenia niskiewykszt niskiewykszt_k niskiewykszt_m	Odsetek bezrobotnych z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym	Wieś, kobiety
Bezrobotni samotnie wychowujący dziecko samdz samdz_k sadz_m	Odsetek osób samotnie wychowujących dziecko w grupie bezrobotnych	Wieś, kobiety
Bezrobotni niepełnosprawni niepełnos niepełnos_k niepełnos_m	Odsetek osób niepełnosprawnych w grupie bezrobotnych	Wieś, kobiety

* Na szaro zaznaczone zostały wskaźniki w oparciu o które wyodrębnione zostały segmenty Małopolski.

** W związku z wcześniej opisywaną specyfiką dostarczanych danych przez GUS dotyczących liczby pracujących, wyliczony został wskaźnik alternatywny długobezrobot2 – użyty w analizach w niniejszym opracowaniu.

EDUKACJA

NAZWA WSKAŹNIKA Nazwa zmiennej w bazie	DEFINICJA WSKAŹNIKA Formuła wskaźnika	DEKOMPOZYCJA / ALTERNATYWNIE
Wskaźnik kompetencji gimnazjalnych (część humanistyczna) – I stam9i8h_gim	Egzamin gimnazjalny. Procent uczniów, którzy uzyskali wynik w 8 i 9 stanie cz. H (1 i 2 stanin – analogicznie do wykluczenia społecznego)	
Wskaźnik kompetencji gimnazjalnych (część humanistyczna) – II human_gimn2005	Średni wynik części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego	Dekompozycja na gminy (wskaźnik zróżnicowania) human_gimn2005_cf
Wskaźnik kompetencji gimnazjalnych (część matematyczno - przyrodnicza) - II mat_gimn2005	Średni wynik części matematyczno – przyrodniczej	Dekompozycja na gminy (wskaźnik zróżnicowania) mat_gimn2005_cf
Wskaźnik kompetencji gimnazjalnych (część matematyczno - przyrodnicza) - I stam9i8mp_gim	Egzamin gimnazjalny Procent uczniów, którzy uzyskali wynik w 8 i 9 stanie cz. M-P (1 i 2 do wykluczenia społecznego)	
Wskaźnik niepowodzenia maturalnego obl2005_udział	Udział osób, które nie zdały egzaminu maturalnego	
Wskaźnik powodzenia maturalnego licea_udział2006 licprofil_udział2006 licuzup_udział2006 technika_udział2006	Udział osób, które zdały egzamin maturalny Dane dla roku 2006	
Wskaźnik dostosowania poziomu komputeryzacji szkół do potrzeb uczniów ucz_komp2005 dekompozycja: uczczawod_komp2005 ucztechn_komp2005 uczlicprofil_komp2005 uczpolic_komp2005 uczgimn_komp2005 uczpodst_komp2005	Uczniowie szkół dla młodzieży przypadający na 1 komputer	Dekompozycja: szkoły zawodowe, technika, licea profilowane, szkoły policealne, gimnazja, szkoły podstawowe Dekompozycja na gminy (wskaźnik zróżnicowania) uczpodst_komp2005_cf uczgimn_komp2005_cf

NAZWA WSKAŹNIKA Nazwa zmiennej w bazie	DEFINICJA WSKAŹNIKA Formuła wskaźnika	DEKOMPOZYCJA / ALTER-NATYWNI
Wskaźnik postępu w przystosowaniu poziomu komputeryzacji szkół do potrzeb regionu ucz_komp_zmiana dekompozycja: uczstawod_komp_zmiana ucztechn_komp_zmiana uczlicprofil_komp_zmiana uczpolic_komp_zmiana uczgimn_komp_zmiana uczgimn_komp_zmiana	Różnica między liczbą uczniów szkół dla młodzieży przypadających na 1 komputer w 2005 roku a liczbą uczniów szkół dla młodzieży przypadający na 1 komputer w roku 2004	Dekompozycja: szkoły zawodowe, technika, licea profilowane, szkoły policealne, gimnazja, szkoły podstawowe
Wskaźnik poziomu informatyzacji szkół gimnazjalnych internaos_gimn2005	Stosunek liczby komputerów podłączonych do Internetu w szkołach gimnazjalnych do liczby uczniów w gimnazjach	
Wskaźnik poziomu informatyzacji szkół podstawowych internaos_podst2005	Stosunek liczby komputerów podłączonych do Internetu w szkołach podstawowych do liczby uczniów uczęszczających do szkół podstawowych	
Współczynnik skolarzacji netto dla gimnazjów skolarnetto_gimn2005	Wskaźnik GUS*	Dekompozycja na gminy (wskaźnik zróżnicowania) skolarnetto_gimn2005_cf
Współczynnik skolarzacji netto dla szkół podstawowych skolarnetto_podst2005	Wskaźnik GUS	Dekompozycja na gminy (wskaźnik zróżnicowania) skolarnetto_podst2005_cf
Współczynnik skolarzacji brutto dla gimnazjów skolarbrutto_gimn2005	Wskaźnik GUS**	Dekompozycja na gminy (wskaźnik zróżnicowania) skolarbrutto_gimn2005_cf
Współczynnik skolarzacji brutto szkół podstawowych skolarbrutto_podst2005	Wskaźnik GUS	Dekompozycja na gminy (wskaźnik zróżnicowania) skolarbrutto_podst2005_cf
Wskaźnik kapitału ludzkiego - 1 matura	Stosunek liczby osób, które zdały maturę do mieszkańców powiatów w wieku 18-19 lat.	
Wskaźnik kapitału ludzkiego - 2 kap_kult	Stosunek liczby ludności z wykształceniem co najmniej średnim w ogóle ludności powiatu	
Wskaźnik poziomu edukacji przedszkolnej rozwój_przedszk2005	Stosunek dzieci objętych opieką przedszkolną (przedszkola, przedszkola specjalne, oddziały przy szkołach podstawowych) do liczby dzieci w wieku 3 do 6 lat	Dekompozycja na gminy (jako wskaźnik wewnętrznego zróżnicowania) rozwój_przedszk2005_cf

* Współczynnik skolarzacji netto jest relacją liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (według stanu na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (według stanu w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

** Współczynnik skolarzacji brutto jest relacją liczby osób uczących się (według stanu na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (według stanu w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

NAZWA WSKAŹNIKA Nazwa zmiennej w bazie	DEFINICJA WSKAŹNIKA Formuła wskaźnika	DEKOMPOZYCJA
Dostęp do bibliotek biblio_dostęp	Liczba mieszkańców powiatu przypadająca na 1 bibliotekę	Dekompozycja na gminy (jako wskaźnik wewnętrznego zróżnicowania) biblio_dostęp_cf
Wskaźnik rozmiaru zależności mieszkańców od pomocy społecznej zależnośćPS	Stosunek liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną do ogólnej liczby mieszkańców powiatu	Dekompozycja na gminy (jako wskaźnik wewnętrznego zróżnicowania) zależnośćPS_cf
Wskaźniki przystosowania infrastruktury Pomocy Społecznej do potrzeb regionu. przyst_dps przyst_plac_ow przyst_ow	Stosunek liczby miejsc w Ośrodkach Pomocy Społecznej w poszczególnych powiatach do liczby osób korzystających z ich usług	Dekompozycja na typy ośrodków: Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze, Domy Pomocy Społecznej, Ośrodki Wsparcia Społecznej
Wskaźniki obszaru wykluczenia społecznego wykIPS_ubóstwo wykIPS sieroctwo wykIPS_bezdomność wykIPS_potrzochnacierz wykIPS_wielodziet wykIPS_bezrob wykIPS_niepełnospr wykIPS_choroba wykIPS_bezradn_niep wykIPS_bezradno wykIPS_wielodz wykIPS_przemoc wykIPS_alkohol wykIPS_narkot wykIPS_karny wykIPS_opuszczenie wykIPS_uchodź	Stosunek liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną do ogółu mieszkańców powiatu Powody: - ubóstwo - sieroctwo - bezdomność - potrzeba ochrony macierzyństwa - ochrona macierzyństwa – wielodzietność - bezrobocie - niepełnosprawność - długotrwała lub ciężka choroba - bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu domu - bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu domu, rodziny niepełne - rodziny wielodzietne - przemoc w rodzinie - alkohol - narkomania - trudności w przystosowaniu się po opuszczeniu zakładu karnego - brak umiejętności w przystosowaniu się młodzieży opuszczeniu placówki opiekuńczo-wychowawczej - trudności w integracji osób, które uzyskały status uchodźcy	Dekompozycja na gminy (jako wskaźnik wewnętrznego zróżnicowania)* wykIPS_ubóstwo_cf wykIPS_sieroctwo_cf wykIPS_bezdomność_cf wykIPS_potrzochnacierz_cf wykIPS_wielodziet_cf wykIPS_bezrob_cf wykIPS_niepełnospr_cf wykIPS_choroba_cf wykIPS_bezradn_niep_cf wykIPS_bezradno_cf wykIPS_wielodz_cf wykIPS_alkohol_cf wykIPS_narkot_cf wykIPS_karny_cf wykIPS_opuszczenie_cf wykIPS_uchodź_cf wykIPS_przemoc_cf

* W związku z inną podstawą obliczeniową wskaźnika dla miasta i wsi nie są one porównywalne względem siebie, ale jedynie możemy porównywać wartości poszczególnych segmentów w obrębie jednego ze wskaźników.

NAZWA WSKAŹNIKA Nazwa zmiennej w bazie	DEFINICJA WSKAŹNIKA Formuła wskaźnika	DEKOMPOZYCJA
<p>Wskaźniki struktury pomocy społecznej</p> <p>striPS_ubóstwo striPS_sieroctwo striPS_bezdomność striPS_potrzochnacierz striPS_wielodziet striPS_bezrob striPS_niepełnospr striPS_choroba striPS_bezradn_niep striPS_bezradno striPS_wielodz striPS_przemoc striPS_alkohol striPS_narkot striPS_karny striPS_opuszczenie striPS_uchodź</p> <p>dekompozycja:</p> <p>striPS_ubóstwo_wieś striPS_sieroctwo_wieś striPS_bezdomność_wieś striPS_potrzochnacierz_wieś striPS_wielodziet_wieś striPS_bezrob_wieś striPS_niepełnospr_wieś striPS_choroba_wieś striPS_bezradn_niep_wieś striPS_bezradno_wieś striPS_wielodz_wieś striPS_przemoc_wieś striPS_alkohol_wieś striPS_narkot_wieś striPS_karny_wieś striPS_opuszczenie_wieś striPS_uchodź_wieś</p>	<p>Stosunek liczby rodzin, którym przyznano pomoc społeczną z poszczególnych powodów do ogółu rodzin objętych pomocą społeczną:</p> <p>Powody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ubóstwo - sieroctwo - bezdomność - potrzeba ochrony macierzyństwa - ochrona macierzyństwa – wielodzietność - bezrobocie - niepełnosprawność - długotrwała lub ciężka choroba - bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu domu - bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu domu, rodziny niepełne - rodziny wielodzietne - przemoc w rodzinie - alkohol - narkomania - trudności w przystosowaniu się po opuszczeniu zakładu karnego - brak umiejętności w przystosowaniu się młodzieży opuszczeniu placówki opiekuńczo-wychowawczej - trudności w integracji osób, które uzyskały status uchodźcy 	<p>Dekompozycja na miasto i wieś</p> <p>(Stosunek liczby rodzin ze wsi, którym przyznano pomoc społeczną z poszczególnych powodów do ogółu rodzin objętych pomocą społeczną mieszkających na wsi)</p>

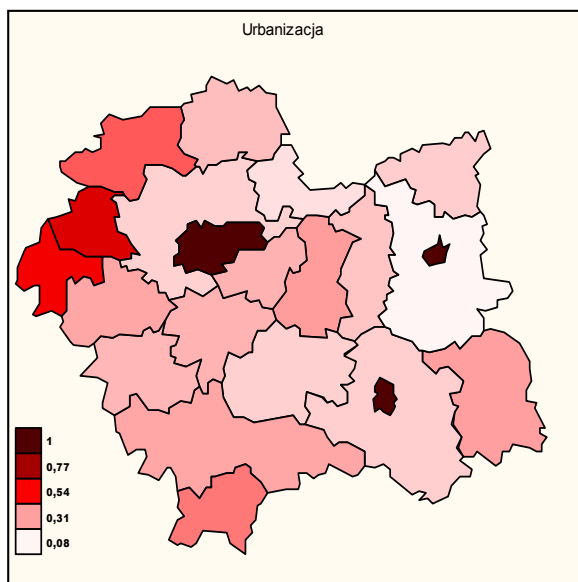
WSKAŹNIKI KONTEKSTOWE

NAZWA WSKAŹNIKA Nazwa zmiennej w bazie	DEFINICJA WSKAŹNIKA Formuła wskaźnika	DEKOMPOZYCJA
Urbanizacja wsk_urb	Stosunek liczby osób mieszkających w miastach do ogółu mieszkańców danego powiatu	
Przyrost naturalny wmg6_2005	przyrost naturalny na 1000 ludności	
Współczynnik feminizacji regionu wmg2_2005	kobiety na 100 mężczyzn	
Wskaźnik poziomu zagęszczenia ludności wmg1_2005	ludność na 1 km ²	
Wskaźnik atrakcyjności mieszkaniowej regionu (I) Zmiana poziomu zagęszczenia ludności atrakc_reg1	Stosunek liczby ludności przypadającej na 1 km ² w 2005 roku do liczby ludności przypadającej na 1 km ² w roku 2004	
Wskaźnik atrakcyjności mieszkaniowej regionu (II) Saldo migracji (na pobyt stały) atrakc_reg2	Liczba zameldowań minus liczba wymeldowań	Wieś, miasto, zagranica
Wskaźnik wiekowej mobilności ludności mobil_prod	Stosunek ludności w wieku produkcyjnym mobilnym (od 18 do 44 roku życia) do ogółu ludności w wieku produkcyjnym	
Wskaźnik obciążenia potencjału produkcyjnego regionu wod1_2005	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	
Wskaźnik obciążenia przez osoby starsze potencjału produkcyjnego regionu wod3_2005	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	
Wskaźniki struktury wiekowej w regionie udzludn1_2005 udzludn2_2005 udzludn3_2005	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem - 2005	
Wskaźnik dobrobytu Pit_os	Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa (podatek dochodowy od osób fizycznych) przypadające na jednego mieszkańca powiatu	Dekompozycja na gminy (jako wskaźnik wewnętrznego zróżnicowania)

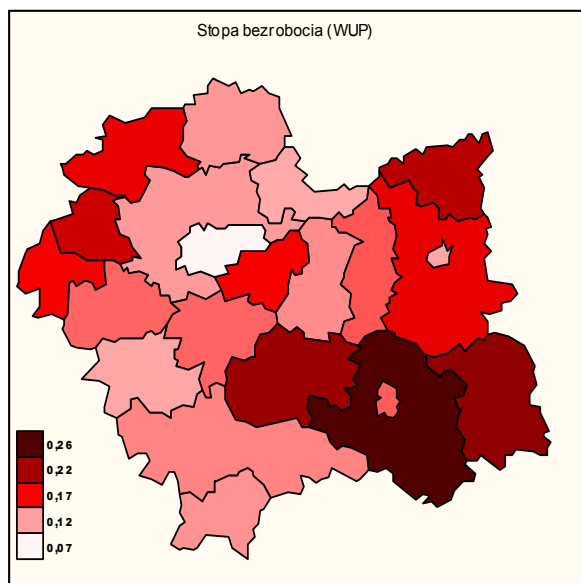
NAZWA WSKAŹNIKA Nazwa zmiennej w bazie	DEFINICJA WSKAŹNIKA Formuła wskaźnika	DEKOMPOZYCJA
Wskaźnik kondycji finansowej gminy doch_os	Dochody gmin na 1 mieszkańca	Dekompozycja na gminy (jako wskaźnik wewnętrznego zróżnicowania) doch_os_cf
Dochody własne gmin doch_os_wl	Dochody na 1 mieszkańca - dochody własne	Dekompozycja na gminy (jako wskaźnik wewnętrznego zróżnicowania) doch_os_wl_cf
Dochody podatkowe gmin doch_os_podat	Dochody na 1 mieszkańca - dochody podatkowe	Dekompozycja na gminy (jako wskaźnik wewnętrznego zróżnicowania) doch_os_podat_cf
Wydatki gmin wydat_os	Wydatki na 1 mieszkańca - ogółem	Dekompozycja na gminy (jako wskaźnik wewnętrznego zróżnicowania) wydat_os_cf
Poziom inwestycji w kapitał ludzki wyd_os_osw	Wydatki na 1 mieszkańca - na oświatę i wychowanie	Dekompozycja na gminy (jako wskaźnik wewnętrznego zróżnicowania) wyd_os_osw_cf

Załącznik 2. Dodatkowe wykresy

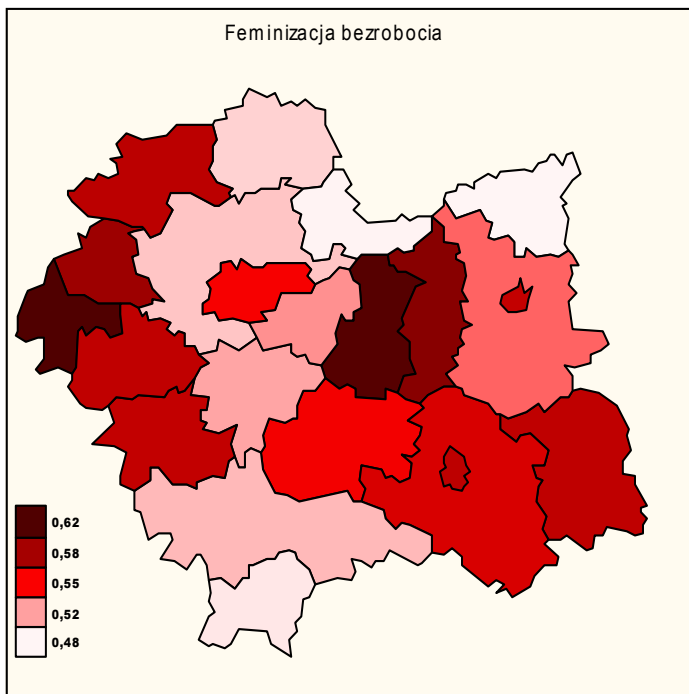
Rysunek 21. Urbanizacja regionu – różnice między powiatami

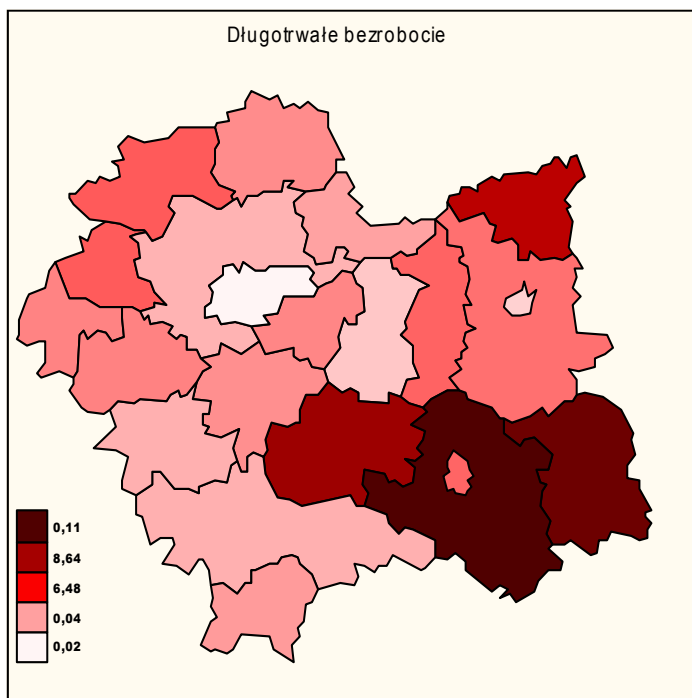
Rysunek 22. Stopa bezrobocia – zróżnicowanie między powiatami

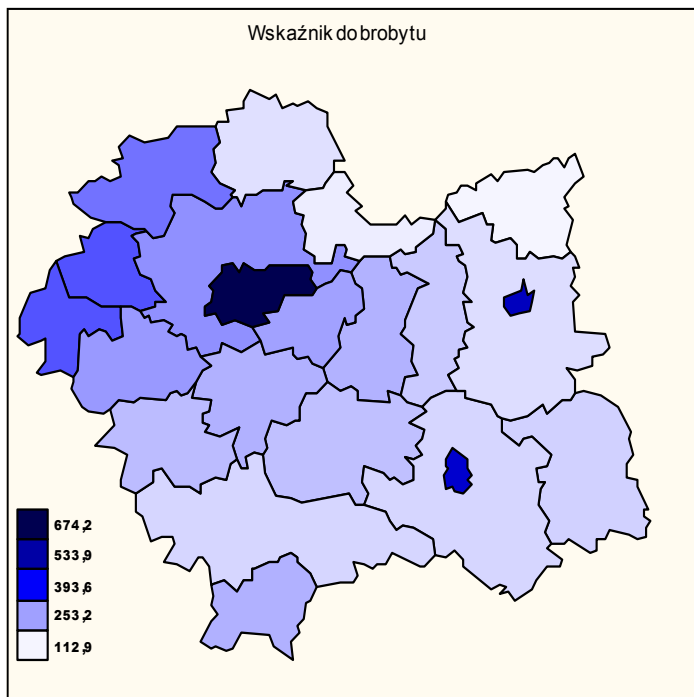
Rysunek 23. Feminizacja bezrobocia – różnice między powiatami

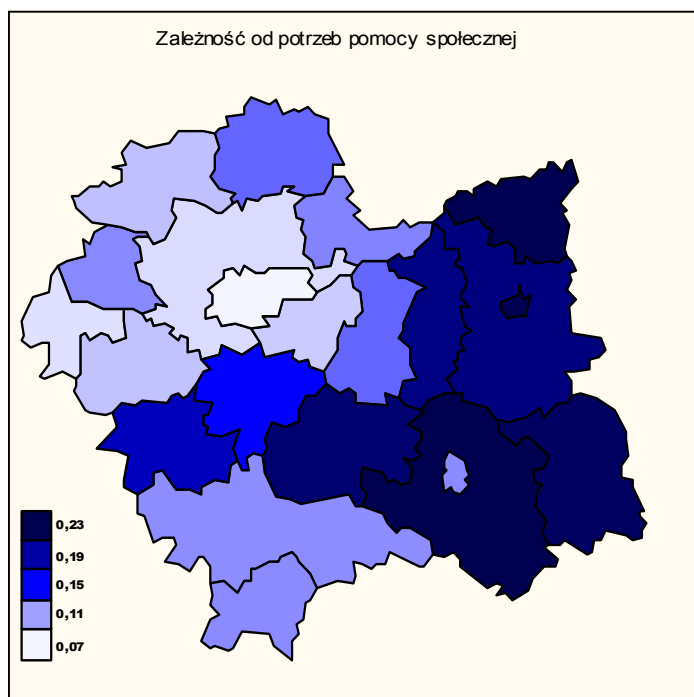
Rysunek 24. Bezrobocie długotrwałe – różnice między powiatami

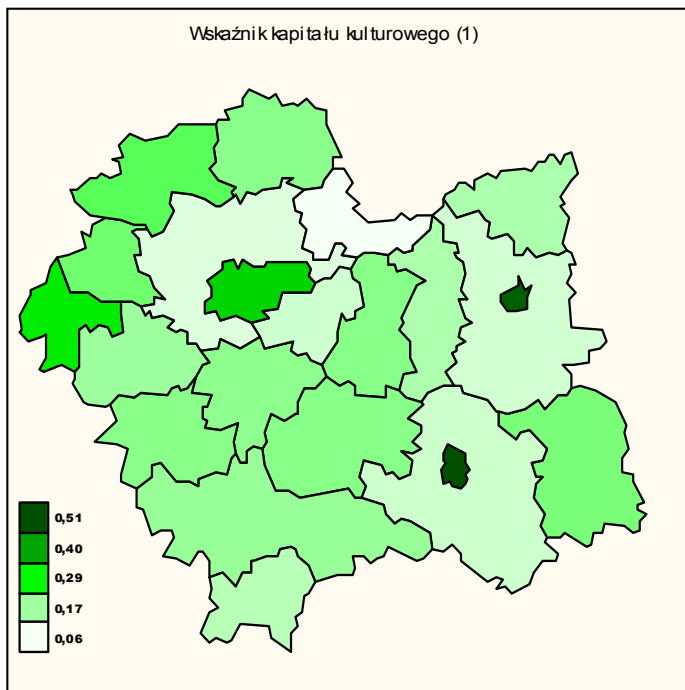
Rysunek 25. Wskaźnik dobrobytu – różnice między powiatami

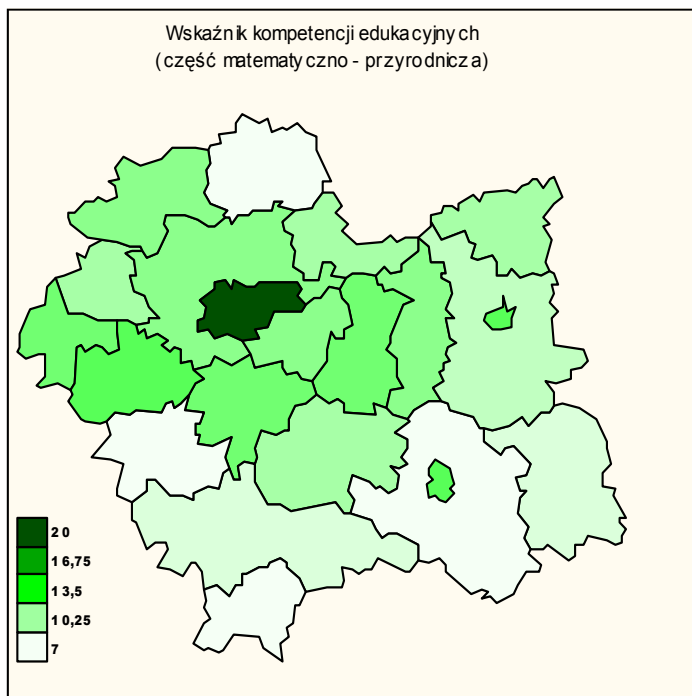
Rysunek 26. Zależność od pomocy społecznej – różnice między powiatami

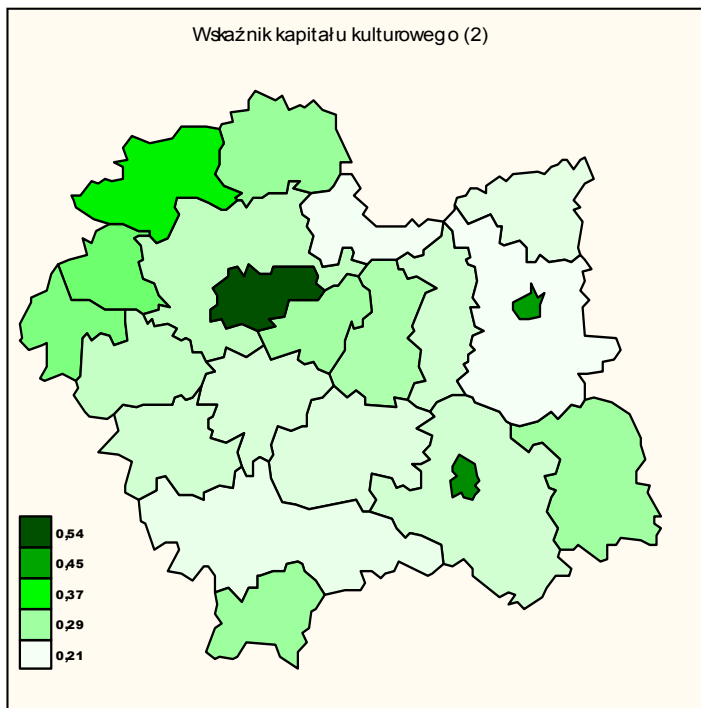
Rysunek 27. Wskaźnik kapitału kulturowego (1) – różnice między powiatami

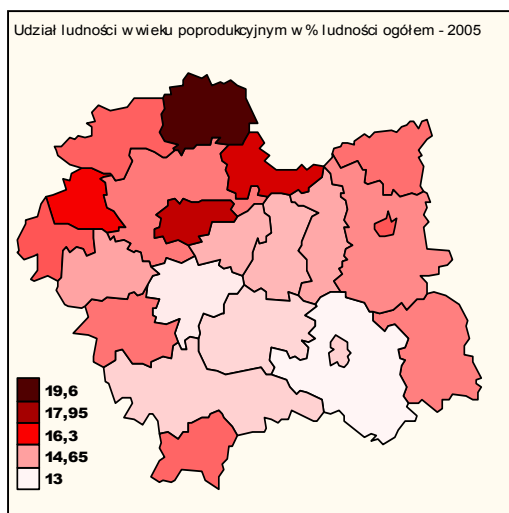
Rysunek 28. Wskaźnik kompetencji edukacyjnych – różnice między powiatami

Rysunek 29. Wskaźnik kapitału kulturowego (2)

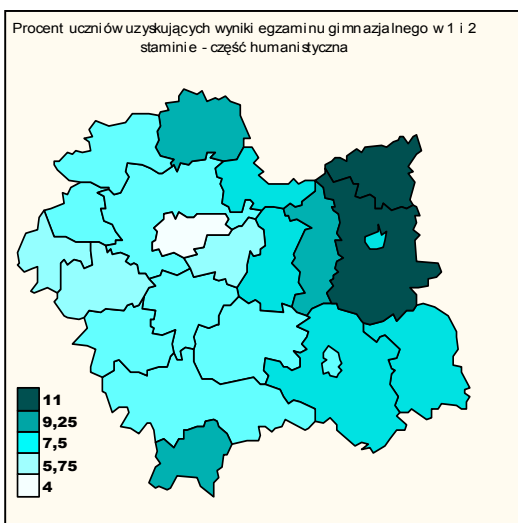

Rysunek 30. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem

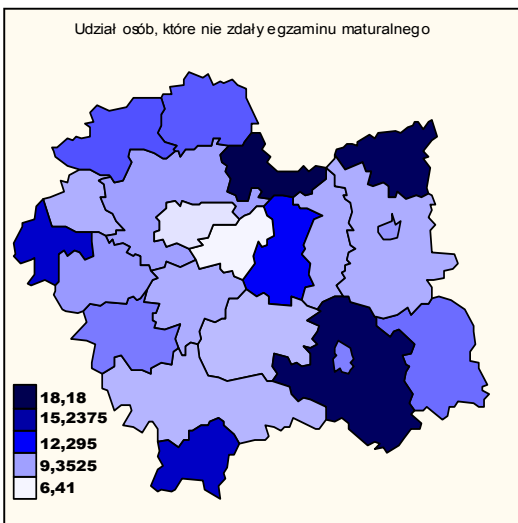
Segment		Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym - 2005
Srednia	centr - zach	23,5500
	rolniczy	25,0000
	przemysłowy	25,2333
	pd - wsch	23,5333
	sąsiedzki	26,0500
	Kraków	26,2000
	wielkomiejski	23,1000
Ogółem	24,7364	
Odchylenie standardowe	centr - zach	1,6941
	rolniczy	,9644
	przemysłowy	,3786
	pd - wsch	1,5631
	sąsiedzki	3,6936
	Kraków	.
	wielkomiejski	2,5456
Ogółem	2,3816	

Rysunek 31. Procent uczniów uzyskujących wyniki egzaminu gimnazjalnego w 1 i 2 stopniu – część humanistyczna.

Segment		Procent uczniów uzyskujących wyniki egzaminu gimnazjalnego w 1 i 2 stopniu – część humanistyczna
Średnia	centr - zach	7,0000
	rolniczy	10,3333
	przemysłowy	6,6667
	pd - wsch	7,6667
	sąsiedzki	7,6667
	Kraków	4,0000
	wielkomiński	7,5000
Ogółem	7,5909	
Odchylenie standardowe	centr - zach	,8165
	rolniczy	1,1547
	przemysłowy	,5774
	pd - wsch	,5774
	sąsiedzki	1,2111
	Kraków	.
	wielkomiński	,7071
Ogółem	1,5934	

Rysunek 32. Udział osób, które nie zdały egzaminu maturalnego wśród wszystkich zdających

Segment		Udział osób, które nie zdały egzaminu maturalnego 2005
Średnia	centr - zach	10,3825
	rolniczy	11,8567
	przemysłowy	11,6333
	pd - wsch	12,4033
	sąsiedzki	11,4283
	Kraków	7,0500
	wielkomiński	10,0900
Ogółem	11,1368	
Odchylenie standardowe	centr - zach	1,5182
	rolniczy	5,0693
	przemysłowy	2,5953
	pd - wsch	4,7361
	sąsiedzki	4,2440
	Kraków	.
	wielkomiński	,5940
Ogółem	3,3512	

Aneks: Charakterystyka powiatów województwa małopolskiego

Poniżej zaprezentowana została krótka, wprowadzająca charakterystyka powiatów województwa. Informacje przedstawione poniżej pochodzą w większości przypadków z oficjalnych stron internetowych powiatów (Biuletyn Informacji Publicznej) oraz uzupełniająco z nieoficjalnych stron poświęconych województwu małopolskiemu.

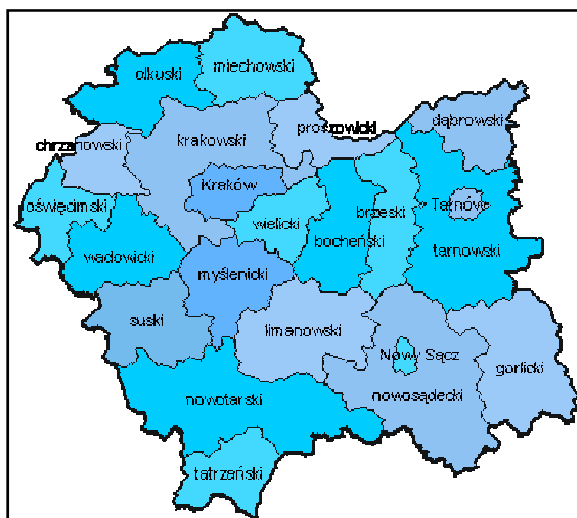
Czytając opis pamiętać należy, iż informacje zawarte w tekście mają charakter autoprezentacji powiatów, stąd pojawić mogą się w nich różnego rodzaju nieścisłości.

Na tym etapie skupimy się głównie na podziale administracyjnym powiatu, jego charakterystyce geograficznej i demograficznej (w kontekście dominacji mieszkańców miast bądź wsi) oraz charakterystyce możliwości zatrudnieniowych regionu.

W obrębie województwa małopolskiego, zgodnie z podziałem administracyjnym wyróżnić możemy 22 powiaty, w tym: 3 grodzkie (Kraków, Tarnów i Nowy Sącz) oraz 19 ziemskich. W Małopolsce znajdują się łącznie 182 gminy: 15 wielkomiejskich, 41 miejsko-wiejskich, 126 wiejskich oraz 56 miast.

Poniżej zaprezentowana została ogólna charakterystyka 22 powiatów wchodzących w skład województwa.

Rysunek 33. Podział administracyjny województwa małopolskiego

Powiat bocheński

Charakterystyka: Powiat stanowi bezpośrednio zaplecze metropolii krakowskiej, otwierając ją z zachodu na Ukrainę, Białoruś, Rosję. Jest usytuowany przy ważnych szlakach komunikacyjnych, z dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną oraz ekologicznym rolnictwem i przetwórstwem rolno-spożywczym. Zabytki kultury, takie jak zabytkowa kopalnia soli w Bochni, zamek w Nowym Wiśniczu, zespół urbanistyczny w Lipnicy Murowanej, kilkanaście kościołków drewnianych na terenie powiatu, kościół Bożogrobców w Chełmie i kazimierzowska, gotycka świątynia w Łapczycy – w połączeniu z Puszcza Niepołomicką i innymi kompleksami leśnymi oraz zapleczem turystyki, sportu i agroturystyki w Żegocinie, stanowią atrakcje turystyczne regionu.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Bochnia, Nowy Wiśnicz

Gminy: Bochnia, Drwina, Lipnica Murowana, Łapanów, Nowy Wiśnicz, Rzezawa, Trzciana i Żegocina

Powierzchnia: 64 928 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 32 038, wieś: 68 523

Zatrudnienie: Sytuacja jest zróżnicowana w poszczególnych gminach. Przykładowo na terenie miasta Bochnia funkcjonuje ok. 30 dużych zakładów pracy, a nowoczesne firmy czynią z Bochni dynamiczny ośrodek gospodarczy. Na terenie Drwiny brak jest dużych zakładów produkcyjnych czy przemysłowych. Największym jest kopalnia "Grobla" w Zielonej wykorzystująca bogactwo ropy naftowej. Mieszkańcy prowadzą małe gospodarstwa rolne produkujące głównie dla własnych potrzeb lub szukają pracy w pobliskich ośrodkach miejskich: Bochni i Krakowie.

Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 11 374 mieszkańców.*

Największe zakłady pracy: Bolarus S.A., Contimax Andrzej Cieślik, Segafredo Zanetti Poland sp. z o.o., Ośrodek Badawczo-Rozwojowy CEBEA – Zakład Produkcji Doświadczalnej, PULSAR K. Bogusz S.J., MAWI, Przedsiębiorstwo Robót Drogowych i Mostowych DROMOST S.A., Stalprodukt-Serwis sp. z o.o., Zakład Uboju i Przetwórstwa Drobiu Exodus sp. z o.o.

* Dane dotyczące zatrudnienia i wynagrodzenia za 2005 rok w województwach dla całej gospodarki narodowej (połączone dane ze sprawozdań GUS: Z-06, SP-3 i SOF por. www.stat.gov.pl/formularze) oraz dane dla powiatów na podstawie wyników badania na formularzu Z-06, bez danych dla podmiotów o liczbie pracujących poniżej 10 osób.

Powiat brzeski

Charakterystyka: Obszar powiatu, o wyraźnie południkowej rozciągłości, obejmuje dwie odmienne krainy geograficzne: Kotlinę Sandomierską na północy i Pogórze Wiśnickie na południu. Obszary południowo-wschodnie, oparte o brzeg Dunajca, są ważnymi i popularnymi terenami turystyki pieszej i rowerowej. Natomiast znajdujący się w gminie Czchów zbiornik wodny – Jezioro Czchowskie – stwarza dogodne warunki do uprawiania sportów wodnych. Dobre warunki komunikacyjne, w tym rozbudowana sieć dróg umożliwiają szybkie dotarcie do gmin. Główną atrakcją turystyczną jest zamek średniowieczny w Dębnie, XIX-wieczny dwór szlachecki w Dołędze, ruiny średniowiecznego zamku z XIV w. w Czchowie oraz wiele zabytkowych obiektów sakralnych.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Brzesko i Czchów

Gminy: Borzęcin, Brzesko, Czchów, Dębno, Gnojnik, Iwkowa i Szczurowa

Powierzchnia: 59 000 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 19 315, wieś: 71 402

Zatrudnienie: Największy udział w ogólnej liczbie przedsiębiorstw gospodarczych na terenie powiatu mają handel hurtowy i detaliczny, punkty napraw pojazdów mechanicznych oraz napraw artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego. Na drugiej pozycji plasuje się budownictwo, a dalej usługi komunalne, socjalne oraz działalność indywidualna. W przekroju powiatu dominuje sektor prywatny, przy czym największy jego udział odnotowujemy w mieście i gminie Brzesko; najmniejszy zaś w gminach Gnojnik, Borzęcin i Iwkowa.

Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 8 146 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: Małopolska Wytwórnia Maszyn Brzesko sp. z o.o., Okocim Browar Brzesko sp. z o.o., Elektronika i Automatyka Przemysłowa PROSTER, Przedsiębiorstwo Budowlano-Handlowo-Transportowe Edmund Leś, "Granit" sp. z o.o.

Powiat chrzanowski

Charakterystyka: Powiat chrzanowski zlokalizowany jest w północno-zachodniej części województwa małopolskiego, na pograniczu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej oraz Śląskiej. Posiada bardzo dogodne położenie geograficzne. Leży pomiędzy dwoma miastami wojewódzkimi: Krakowem i Katowicami. Stolicą powiatu jest miasto Chrzanów, umiejscowione w odległości około 50 km na północny zachód od Krakowa oraz około 30 km na wschód od aglomeracji górnośląskiej. Dobrą komunikację zapewnia rozbudowany układ dróg, w tym przebiegająca przez powiat autostrada A4 oraz równoległa do niej linia kolejowa.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Alwernia, Chrzanów, Libiąż, Trzebinia

Gminy: Alwernia, Chrzanów, Libiąż, Trzebinia, Babice

Powierzchnia: 37 149 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 80 257, wieś: 48 662

Zatrudnienie: Do dominujących branż w powiecie chrzanowskim należą: paliwowo-energetyczna, maszynowa, budowlana, górnicza, odzieżowa oraz spożywcza.

Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 18 267 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: Zakłady Chemiczne Alwernia S.A., Fabryka Maszyn Budowlanych i Lokomotyw BUMAR-FABLOK S.A., Południowy Koncern Energetyczny S.A. – Elektrownia Siersza, Zakłady Górnicze Trzebionka S.A.

Powiat dąbrowski

Charakterystyka: Powiat dąbrowski położony jest w północno-wschodniej części województwa małopolskiego, w obrębie dwóch jednostek fizjograficznych: Płaskowyżu Tarnowskiego i Kotliny Sandomierskiej. W powierzchni ogólnej powiatu największą pozycję stanowią użytki rolne, zajmujące 77,6 % gruntów, a w niektórych gminach nawet powyżej 80%. Inne grunty, a więc tereny zabudowane, drogi i nieużytki zajmują 12% powierzchni powiatu. Powiat przecina droga krajowa nr 73 Kielce-Dąbrowa Tarnowska-Tarnów-Krynica.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Dąbrowa Tarnowska

Gminy: Bolesław, Dąbrowa Tarnowska, Gręboszów, Mędrzechów, Olesno, Radgoszcz i Szczucin

Powierzchnia: 52 950 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 11 193, wieś: 47 868

Zatrudnienie: Powiat dąbrowski jest powiatem typowo rolniczym, dominuje przemysł rolno-spożywczy, którego funkcjonowanie wsparte jest rozwojem usług i turystyki.

Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 4 453 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: Tankpol sp. z o.o. – Siedziba, Zakład Budowy Urządzeń Dźwignicowych ZBUD sp. z o.o.

Powiat gorlicki

Charakterystyka: Łagodność stoków Beskidu Niskiego, zwanego "Beskidem Zielonym" i wspaniałe lasy bogate w zwierzynę o każdej porze roku zachęcają do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej, narciarskiej czy konnej. Sprzyja temu poszerzana ciągle baza turystyczna – takie uzdrowiska jak Wysowa Zdrój i Wapienne czy też Stadnina Koni Huculskich w Gładyszowie. Uzdrowiska przyciągają szeroką ofertą zabiegów leczniczych z wykorzystaniem znakomitych wód mineralnych. Ziemia Gorlicka obfituje także w inne atrakcje. W pierwszym rzędzie należą do nich zabytki łemkowskie, Magurski Park Narodowy, Jezioro Klimkowskie oraz przejście graniczne w Koniecznej, dające możliwość wyjazdu na Słowację.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Biecz, Gorlice

Gminy: Biecz, Gorlice, Bobowa, Lipniki, Łużna Moszczenica, Ropa, Sękowa i Uście Gorlickie

Powierzchnia: 96 736 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 33 796 wieś: 74 011

Zatrudnienie: przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 13 087 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: Grupa Kapitałowa Glinik S.A., Spółdzielnia Metalowo-Odlewnicza Ogniwo, SEVERT Polska sp. z o.o. – Zakład Produkcyjny, Naftochem Przedsiębiorstwo Doświadczalno-Produkcyjne sp. z o.o. – Oddział Terenowy w Gorlicach.

Powiat krakowski

Charakterystyka: Powiat położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie Krakowa i obejmuje obszar 17 gmin, należących przed reformą administracyjną kraju do województwa krakowskiego. Powiat krakowski, ze względu na duży obszar, jaki obejmuje, jest położony na terenie bardzo zróżnicowanym pod względem geograficznym. Południowe tereny powiatu krakowskiego stanowią przedgórze Karpat. Jest to teren o widocznych wpływach klimatycznych i geologicznych rejonu Karpat, charakteryzującego się dużą zmiennością klimatu, wysokimi opadami i bogatą rzeźbą terenu, rzutującą na bogactwo krajobrazowe gmin Mogilany, Świątniki Górne i Skawina. Północne i północno-zachodnie gminy powiatu krakowskiego położone są na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej, charakteryzującej się pięknymi dolinami i wzgórzami wapiennymi. Są to gminy rolnicze, położone na nie skażonym przez działalność przemysłu terenie.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Krzeszowice, Skąpa, Skawina, Słomniki, Świątniki Górne

Gminy: Krzeszowice, Skąpa, Skawina, Słomniki, Świątniki Górne, Czernichów, Igołomia – Wawrzeńczyce, Iwanowice, Jerzmanowice – Przegonia, Kocmyrzów – Luborzyca, Liszki, Michałowice, Mogilany, Sułoszowa, Wielka Wieś, Zabierzów, Zielonki

Powierzchnia: 122 962 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 43 738, wieś: 199 926

Zatrudnienie: Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 25 709 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: Bahlsen Sweet sp. z o.o., Biogran GmbH sp. z o.o., Elektrownia Skawina S.A., Lajkonik Snacks GmbH sp. k., Tras-Intur S.A., Valeo Autosystemy sp. z o.o., Vesuvius Skawina Materiały Ogniotrwałe sp. z o.o., Gellwe sp. z o.o., Polindus sp. z o.o.

Powiat limanowski

Charakterystyka: Powiat limanowski leży w środkowej części województwa małopolskiego. Graniczy z powiatami o szeroko znanych walorach turystycznych i przyrodniczych: myślenickim, bocheńskim, brzeskim, nowosądeckim i nowotarskim. Na obszarze powiatu limanowskiego znajduje się pasmo Beskidu Wyspowego (Mogielica, 1171 m n.p.m.) oraz północne stoki Gorców (Turbacz, 1311 m n.p.m.).

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Limanowa i Mszana Dolna

Gminy: Limanowa, Mszana Dolna, Dobra, Jodłownik, Kamienica, Laskowa, Łukowica, Niedźwiedź, Słopnice, Tymbark

Powierzchnia: 95 196 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 22 252 wieś: 100 160

Zatrudnienie: Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 12 585 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: PPL KORAL sp. j. – Siedziba Firmy, Gold Drop sp. z o.o. – Centrala, Rejonowa Spółdzielnia Zaopatrzenia i Zbytu, Zakład Remontowo-Budowlany Rembud, PPUH Wolimex, Limatherm sp. z o.o., Tymbark S.A.

Powiat miechowski

Charakterystyka: Powiat miechowski, stanowiący północną część województwa małopolskiego, graniczy od południa z powiatem proszowickim i krakowskim, od południowego zachodu z powiatem olkuskim, od północnego zachodu z powiatem zawierciańskim, od północy z jędrzejowskim, a od wschodu z kazimierzowskim. Na mapie regionów fizyczno-geograficznych Polski powiat zajmuje Wyżynę Miechowską.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Miechów

Gminy: Miechów, Charsznica, Gołcza, Kozłów, Książ Wielki, Raclawice, Słaboszów

Powierzchnia: 67 673 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 11 798 wieś: 39 450

Zatrudnienie: Powiat jest jednym z największych producentów warzyw gruntowych w województwie małopolskim.

Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 4 056 mieszkańców.

Powiat myślenicki

Charakterystyka: położony jest w południowej części województwa małopolskiego. Większość powiatu myślenickiego leży w malowniczej dolinie Raby otoczonej górami Beskidu Średniego i Wyspowego, a północną jego część stanowią wzniesienia Pogórza Wielickiego oraz Dolina Skawinki. Okolice Dobczyc i Myślenic łączą w sobie cechy obszarów górskich i wyżynnych. Dogodność połączeń, a przede wszystkim „zakopianka” – droga łącząca Kraków z Zakopanem – zachęcają do korzystania z uroków Beskidu Średniego.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Dobczyce, Myślenice, Sułkowice

Gminy: Dobczyce, Myślenice, Sułkowice, Siepraw, Lubień, Pcim, Raciechowice, Tokarnia i Wiśniowa.

Powierzchnia: 67 330 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 30 306 wieś: 86 022

Zatrudnienie: Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 15 949 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: Fabryka Narzędzi "KUŹNIA" S.A., SI Raba ZPCh, TELE-FONIKA Kable S.A., KOMEX, Scandinavian Tobacco S.A.

Powiat nowosądecki

Charakterystyka: Większość powierzchni powiatu zajmują tereny górskie i wyżynne (pogórze), a także doliny rzeczne Dunajca z jego głównymi dopływami: Popradem i Kamienicą. Rzeki te rozdzielają główne pasma górskie Sądecczyzny: Beskid Sądecki, Beskid Niski i Beskid Wyspowy, otaczające Kotlinę Sądecką, która stanowi główne skupienie osadnicze powiatu. Lasy i tereny leśne zajmują 44% obszaru powiatu, w tym najwięcej w gminach górskich: Rytro (72,8%), Łabowa (70,8%), Piwniczna (63,6%), Muszyna (61,2%), Krynica (57%), Kamionka Wielka (46,2%), Łącko (42,8%), Nawojowa (41,6%). Znaczną część powiatu obejmuje Popradzki Park Krajobrazowy.

Ważną rolę gospodarczą w powiecie odgrywa rolnictwo; użytki rolne zajmują 47,1%, w tym 20,6% łąki i pastwiska, sady – 1,6%. Podmioty gospodarcze reprezentują najczęściej handel, usługi, produkcję i budownictwo; wiele firm zajmuje się prowadzeniem hoteli i restauracji. Kluczową dziedzinę gospodarki powiatu stanowi turystyka.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Grybów, Krynica-Zdrój, Muszyna, Piwniczna-Zdrój, Stary Sącz

Gminy: Chelmiec, Gródek nad Dunajcem, Grybów, Kamionka Wielka, Korzenna, Krynica – Zdrój, Łabowa, Łącko, Łososina Dolna, Muszyna, Nawojowa, Piwniczna – Zdrój, Podegrodzie, Rytro, Stary Sącz

Powierzchnia: 155 024 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 37 371 wieś: 161 374

Zatrudnienie: Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 14 452 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: FPHU WIŚNIEWSKI, SHP Rolnik, SP Muszynianka, Zakład Butelkowania Naturalnej Wody Mineralnej Piwniczanka SP, FHU Gród, Meble Bugajski, Zespół Elektrowni Wodnych Rożnów sp. z o.o., SHP Składnica, SI KARPATY, Uzdrowisko Krynica-Żegiestów S.A.

Powiat nowotarski

Charakterystyka: Siedzibą powiatu jest miasto Nowy Targ. Powiat graniczy od południa z powiatem tatrzańskim, a od północy z powiatami: limanowskim, myślenickim, nowosądeckim, suskim. Powiat graniczy również ze Słowacją. 55% powierzchni stanowią użytki rolne, użytki leśne – 37%, pozostałe grunty i nieużytki – 8%.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Nowy Targ, Rabka-Zdrój, Szczawnica

Gminy: Nowy Targ, Rabka-Zdrój, Czarny Dunajec, Czorsztyn, Jabłonka, Krościenko nad Dunajcem, Lipnica Wielka, Łąpsze Niżne, Ochotnica Dolna, Raba Wyżna, Spytkowice i Szaflary

Powierzchnia: 147 466 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 54 029 wieś: 128 164

Zatrudnienie: W powiecie nowotarskim przedsiębiorstwa działające w sektorze prywatnym stanowią 97,2% wszystkich firm, natomiast sektor publiczny obejmuje 2,8% wszystkich zarejestrowanych jednostek gospodarczych.

Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 16 905 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: PPH Gamatex Collection S.J., KEGEL-BŁAŻUSIAK Sp. z o.o., Zakłady Produkcyjno-Handlowe WOJAS.

Powiat olkuski

Charakterystyka: Powiat stanowi naturalny pomost między Małopolską a Śląskiem. Niewątpliwym atutem powiatu olkuskiego jest położenie na trasie ważnych szlaków komunikacyjnych. Bliskość zarówno stolicy województwa – Krakowa, jak i Katowic, z którymi łączy Olkusz dwupasmowa droga szybkiego ruchu, sprzyjają rozwojowi miasta. Przez Olkusz przebiega droga międzynarodowa E-4 Olszyna-Przemyśl. Łatwo także przez Wolbrom dostać się na trasę E-7 (Warszawa-Budapeszt).

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Bukowno, Olkusz, Wolbrom

Gminy: Bolesław, Bukowno, Klucze, Olkusz, Trzyciąż i Wolbrom

Powierzchnia: 62 219 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 57 984 wieś: 57 229

Zatrudnienie: Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 18 496 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: TAKT Kwiatkowski i Miądzel S.J. – Zakład Produkcyjny, BOL-THERM sp. z o.o., ZGH Bolesław S.A., Glaspol sp. z o.o., Kimberly-Clark S.A., Emalia S.A., Fabryka Taśm Transporterowych Stomil Wolbrom S.A., TRI Poland sp. z o.o. TRI Group, Wostal sp. z o.o. Zakłady Mechaniczno-Kuźnicze.

Powiat oświęcimski

Charakterystyka: Powiat oświęcimski położony jest w północno-zachodniej części województwa małopolskiego w dolinie Wisły i Soły (Kotlina Oświęcimska). Teren powiatu jest przeważnie równinny, jedynie w południowej części falisty. Obszar silnie zurbanizowany. Powiat oświęcimski ma charakter przemysłowo-rolniczy. Powiat cechuje się dużym uprzemysłowieniem, zlokalizowanym głównie w miastach Oświęcim, Brzeszcze, Kęty i Chełmek. Tam też występuje największe skupienie ludności. W powiecie dominuje przemysł lekki, w tym chemiczny. Obecny jest też przemysł maszynowo-hutniczy oraz wydobywczy węgla kamiennego. Główne przedsiębiorstwa produkcyjne zlokalizowane są na terenie w/w miast i sąsiadują z dzielnicami mieszkalnymi.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Brzeszcze, Chełmek, Kęty, Oświęcim, Zator

Gminy: Brzeszcze, Chełmek, Kęty, Osiek, Oświęcim, Zator, Polanka Wielka, Przeciszów

Powierzchnia: 40 603 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 85 457 wieś: 68 548

Zatrudnienie: Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 20 959 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: Grupa Kapitałowa Kęty S.A., Energetyka Dwory sp. z o.o., Firma Chemiczna Dwory S.A., PPHU Chemoservis-Dwory sp. z o.o., SI SIMECH.

Powiat proszowicki

Charakterystyka: Powiat proszowicki położony jest w obrębie Płaskowyżu Proszowickiego, będącego częścią makroregionu tzw. Niecki Nidziańskiej. Leży w odległości ok. 30 km od aglomeracji krakowskiej w kierunku północno-wschodnim, granicząc z powiatami: miechowskim, krakowskim ziemskim, wielickim, bocheńskim, brzeskim, tarnowskim i kazimierskim (woj. świętokrzyskie). Bliskość stolicy regionu stymuluje wszechstronny rozwój tego obszaru. Jest on powiatem typowo rolniczym, gdzie użytki rolne stanowią 88,8% powierzchni powiatu, a lasy i tereny leśne 1,6%.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Proszowice

Gminy: Proszowice, Koniusza, Koszyce, Nowe Brzesko, Pałecznicza, Radziemice

Powierzchnia: 41 457 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 6 198 wieś: 37 380

Zatrudnienie: Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 3 212 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: ZPH ADER ZPCh.

Powiat suski

Charakterystyka: Powiat suski leży w Beskidach, na południowo-zachodnim krańcu województwa małopolskiego i graniczy od zachodu z powiatem żywieckim w województwie śląskim, od północy i wschodu z trzema innymi powiatami wchodzącymi w skład województwa małopolskiego: wadowickim, myślenickim i nowotarskim, a od południa z okresem Námestovo na Słowacji. Jest to obszar typowo górski, a naturalne bogactwo powiatu stanowią lasy, zajmujące niemal 50 % jego powierzchni. Niemal cały teren powiatu leży w dorzeczu górnej Skawy, która jest główną rzeką regionu.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Sucha Beskidzka, Jordanów, Maków Podhalański

Gminy: Budzów, Bystra-Sidzina, Jordanów, Stryszawa, Zawoja, Zembrzyce, Maków Podhalański

Powierzchnia: 68 575 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 20 478 wieś: 61 677

Zatrudnienie: Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 3 212 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: "Valvex" S.A., Fabryka Osłonek Białkowych FABIOS Przedsiębiorstwo Państwowe, Rajdimpex s.c., Fideltronik-Imel sp. z o.o.

Powiat tarnowski

Charakterystyka: Powiat tarnowski leży na terenie Karpat Zachodnich, a ściślej – Pogórza Ciężkowicko-Roznowskiego oraz Kotliny Sandomierskiej. Na terenie powiatu istnieją rozpoznane zasoby soli kamiennej, surowców skalnych, gazu ziemnego i ropy naftowej. Na uwagę zasługują również złoża wód geotermalnych z możliwością wykorzystania w ogrodnictwie, balneologii i rekreacji. Bogate zasoby przyrodnicze sprawiają, że powierzchnia obszarów prawnie chronionych stanowi 71,2 % powiatu. Lasy w powiecie zajmują 20,9 % obszaru. Aktualnie na obszarze powiatu tarnowskiego znajduje się 743 km dróg, z czego 37,9 km to drogi krajowe. Najdłuższym odcinkiem jest tranzytowa droga krajowa nr 4 łącząca Zgorzelec z Medyką.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Ciężkowice, Ryglice, Tuchów, Zakliczyn, Żabno

Gminy: Ciężkowice, Ryglice, Tuchów, Zakliczyn, Żabno, Gromnik, Lisia Góra, Pleśna, Radłów, Rzepiennik Strzyżewski, Skrzyszów, Szerzyny, Tarnów, Wierzchosławice, Wietrzychowice, Wojnicz

Powierzchnia: 141 344 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 15 992 wieś: 178 395

Zatrudnienie: Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 15 938 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: Huta Szkła Gospodarczego Tadeusz Wrześniak, Legbud Gargula, Firma Roleski, PPH Globus sp. z o.o., PPH Aster sp. z o.o., Leier Tarnów S.A., Bruk-Bet, Zakład Remontowy Urządzeń Gazowniczych sp. z o.o.

Powiat tatrzański

Charakterystyka: Ponad 50% powierzchni powiatu stanowią lasy. Stolicą powiatu jest Zakopane, położone na północnych stokach Tatr na wysokości od 740 do 1000 m n.p.m., które nazywane jest zimową stolicą Polski i posiada około 400-letnie tradycje. Wszystko to powoduje, że co roku przyjeżdża tu kilka milionów turystów krajowych i zagranicznych. Podstawowym źródłem utrzymania miejscowej ludności są dochody uzyskiwane ze świadczonych usług turystycznych i handlowych. Funkcjonują tu hotele, motele, pensjonaty, domy wypoczynkowe i kwatery prywatne, które jednorazowo mogą zaoferować około 25 tys. miejsc noclegowych.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Zakopane

Gminy: Biały Dunajec, Bukowina Tatrzańska, Kościelisko, Poronin

Powierzchnia: 47 162 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 27 359, wieś: 37 793

Zatrudnienie: Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 7 100 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: Tesko Tatrzańska Komunalna Grupa Kapitałowa w Zakopanem sp. z o.o., SI Zawrat ZPCh.

Powiat wadowicki

Charakterystyka: Powiat wadowicki leży w zachodniej części województwa małopolskiego. Południowa część powiatu obfituje w znaczne wzniesienia pokryte lasami, których łączna powierzchnia wynosi 13 457 ha, co stanowi ponad 20,4 % obszaru powiatu. W związku z postępującą erozją gleb i poszycia leśnego, a także gwałtownością i obfitością opadów deszczu, na terenie powiatu istnieje realna groźba powodzi, zwłaszcza nad Wisłą i Skawą oraz wzdłuż potoków lokalnych w całym pasie gmin podgórskich. Przez teren powiatu przebiega dość gęsta sieć dróg, których łączna długość wynosi ponad 1 200 km. Z tej liczby 82 km stanowią drogi krajowe (nr 52 Bielsko-Biała-Głogoczów-Kraków, nr 28 Zator-Wadowice-Sucha Beskidzka-Przemyśl), 33,5 km to drogi wojewódzkie, a 326 km powiatowe.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Andrychów, Kalwaria Zebrzydowska, Wadowice

Gminy: Andrychów, Kalwaria Zebrzydowska, Wadowice, Brzeźnica, Lanckorona, Mucharz, Spytkowice, Stryszów, Tomice, Wieprz

Powierzchnia: 64 574 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 45 905, wieś: 109 046

Zatrudnienie: Na terenie powiatu zlokalizowano około 700 zakładów pracy, obiektów użyteczności publicznej oraz instytucji, ponad 23 tys. gospodarstw rolnych oraz ok. 2000 rzemieślniczych i rodzinnych zakładów produkcyjno-usługowych. Przemysł występuje w dwóch głównych ośrodkach miejskich: Andrychowie i Wadowicach. Główne branże to: przemysł spożywczy, maszynowy i włókienniczy oraz drzewny.

Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 23 612 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: Małopolska Spółdzielnia Handlowa WIZAN, Rytko sp. z o.o., ZPHU INEX sp. j., Grupa Maspex Wadowice, ZPC SKAWA S.A., WOSANA S.A., Andrychowskie Zakłady Przemysłu Bawełnianego "Andropol" S. A.

Powiat wielicki

Charakterystyka: Powiat wielicki leży w bezpośredniej bliskości aglomeracji krakowskiej, w kierunku południowo-wschodnim. Tworzy go 5 gmin. Użytki rolne oraz lasy stanowią blisko 84% całej powierzchni powiatu. Jednocześnie na pozostałym terenie skupione są liczne zakłady przemysłowe. (m.in. kopalnia soli w Wieliczce). Najważniejszą trasą komunikacyjną biegnącą przez powiat jest droga z Krakowa do Tarnowa (E-4), a także droga prowadząca z Krakowa do Dobczyc (przez Gdów), miejsca letniego wypoczynku wielu krakowian. Bez wątplenia najważniejszym zabytkiem powiatu jest kompleks związany z kopalnią soli w Wieliczce, zarówno część leżąca pod ziemią, jak i Muzeum Żup.

W skład powiatu wchodzi:

Miasta: Niepołomice, Wieliczka

Gminy: Niepołomice, Wieliczka, Biskupice, Gdów, Kłaj

Powierzchnia: 40 998 ha

Liczba mieszkańców: miasto: 27 332 wieś: 76 963

Zatrudnienie: Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 10 333 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: Pharma CF sp. z o.o., PP Oknoplast-Kraków sp. z o.o., ZPC JiW sp. z o.o., Wall Kraków sp. z o.o., Henkelman i S-ka sp. j., Garbaria ADA, Marseille sp. z o.o., PPH JUKA sp. j., HMS sp. z o.o., ZP WESEM D.M.M. Hajduk sp. j., Wodrol S.A., Bank Spółdzielczy w Wieliczce.

MIASTA NA PRAWACH POWIATU:

Kraków

Charakterystyka: Kraków jest stolicą województwa małopolskiego. Jest miastem uniwersyteckim, gdzie swoją siedzibę ma siedemnaście wyższych uczelni, stanowiących zaplecze naukowo-badawcze oraz źródło wykwalifikowanej kadry. W połączeniu z atrakcyjnymi terenami pod inwestycje oraz dobrą siecią transportową czynnik ludzki decyduje o rosnącym zainteresowaniu inwestorów. Dobrze zachowane zabytki i bogata oferta kulturalna miasta przyciąga rzesze turystów. Dzięki temu branża turystyczna rozwija się dynamicznie i generuje duży procent dochodów w powiecie. Oddalony 15 km od centrum miasta Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II w Balicach zapewnia dobrą komunikację z miastami w kraju, w Europie, Azji i Ameryce Północnej.

Kraków leży przy ważnych szlakach komunikacyjnych na skrzyżowaniu tras E 77 (łączącej północ kraju z południem) i E 40 (łączącej zachód kraju ze wschodem). Od strony zachodniej, ze Śląska można także dojechać do Krakowa autostradą A4.

Bezpośrednie międzynarodowe połączenia kolejowe łączą Kraków z Austrią, Czechami, Niemcami, Rumunią, Słowacją, Ukrainą i Węgrami. Kraków posiada także połączenia kolejowe ze wszystkimi większymi miastami w Polsce. Podróż z Krakowa do Warszawy pociągiem InterCity trwa 2,5 godziny.

Powierzchnia: 32 684 ha

Liczba mieszkańców: 733 964

Zatrudnienie: Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 268 504 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: Eltar – MUSI, PKP Energetyka sp. z o.o. Zakład Południowy, ALPHA Przedsiębiorstwo Zagraniczne, Armatura Kraków S.A., ASPEN sp. z o.o. ZPCh, Can-Pack S.A, CESI S.A., Delphi Automotive Systems Poland sp. z o.o., Elektrociepłownia Kraków S.A., Enion S.A., ES-System S.A., Geofizyka Kraków sp. z o.o., Instal S.A., Linde Gaz Polska sp. z o.o., Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A., Mittal Steel Poland S.A., Mostostal Kraków S.A., Mota-Engil Polska S.A, MPEC S.A. Kraków, ZPCh MULTISERVICE sp. z o.o. Naftobudowa S.A., PBP Chemobudowa Kraków S.A., Philip Morris Polska S.A, PLIVA Kraków Zakłady Farmaceutyczne S.A, Poszukiwania Nafty i Gazu Kraków sp. z o.o., PROMOS sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Materiałów Ogniotrwałych KOMEX sp. z o.o., RR Donnelley sp. z o.o., Sambud-2 sp. z o.o, Spółdzielnia MUSI w Krakowie, TELE-FONIKA Kable S.A. – Zakład Produkcyjny TF3 – Kraków, Vistula & Wólczanka S.A., Wawel S.A., Motorola Polska Electronics sp. z o.o., IBM BTO BCS sp. z o.o., AHOLD Polska sp. z o.o.

Nowy Sącz

Charakterystyka: Miasto na prawach powiatu położone jest w centrum Kotliny Sądeckiej w łańcuchu Beskidu Sądeckiego, w głównym paśmie Karpat, w widłach dwóch rzek: Dunajca i Kamienicy Nawojowskiej. Wzgórza na terenie Nowego Sącza mają charakter leśny. Wyróżniają się licznymi walorami krajobrazowymi i widokowymi. Stanowią one liczące się w skali miasta przestrzenie przyrodnicze. Jako jedno z najstarszych miast w Małopolsce posiada szereg zabytków z ratuszem, ruinami zamku królewskiego i parkiem etnograficznym na czele. W Nowym Sączu działają 3 szkoły wyższe oraz filie trzech uczelni krakowskich. Przez miasto przechodzą drogi krajowe nr 28, 75 i 87. Nowy Sącz jest także węzłem kolejowym.

Powierzchnia: 5 706 ha

Liczba mieszkańców: 84 967

Zatrudnienie: Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 25 018 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: Fakro sp. z o.o., Grupa Konspol, Konspol Holding sp. z o.o., NEWAG S.A, PPHU ERBET sp. z o.o., Przetwórnia Owoców i Warzyw PROSPONA sp. z o.o.

Tarnów

Charakterystyka: Miasto powiatowe w południowej Polsce, leżące nad rzeką Białą. Znany od początków XII w. ośrodek kulturalny, prawa miejskie uzyskał w 1330 r. Działa tu jedyne w Europie Muzeum Romów. Tarnów leży na skrzyżowaniu dróg krajowych: E40 (Kraków, Tarnów, Rzeszów, Jarosław, Korczowa) i 73 (Kielce, Busko-Zdrój, Dąbrowa Tarnowska, Tarnów). Tarnów jest siedzibą trzech szkół wyższych.

Powierzchnia: 7 238 ha

Liczba mieszkańców: 117 368

Zatrudnienie: Tarnów jest dużym ośrodkiem przemysłowym z dominującym przemysłem chemicznym, maszynowym, spożywczym, materiałów budowlanych, włókienniczym, skórzanym, szklarskim. W mieście istnieją liczne hurtownie, składy materiałów budowlanych, sklepy. Dobrze rozwinięty jest handel samochodami, istnieje wiele dobrze wyposażonych stacji obsługi samochodów.

Przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku w powiecie wyniosła 38 160 mieszkańców.

Największe zakłady pracy: Control Process, Fabryka Silników Elektrycznych TAMEL S.A. Grupa Brook Hansen, Karpacka Spółka Gazownictwa sp. z o.o., Polskie Drogi i Mosty S.A. w Tarnowie, PROReM sp. z o.o., SI TARNOSPIN ZPCh, Tarnowskie Wodociągi sp. z o.o., Zakłady Azotowe w Tarnowie-Mościcach S.A., Zakłady Mechaniczne Tarnów S.A., Przedsiębiorstwo Przemysłu Chłodniczego FRITAR S.A., Huta Szkła Gospodarczego TARNÓW S.A. – Grupa Kapitałowa.

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie geograficzne powiatów wchodzących w skład wyróżnionych segmentów	13
Rysunek 2. Dendogram – hierarchiczna analiza skupień metodą Warda dla powiatów województwa małopolskiego	14
Rysunek 3. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	22
Rysunek 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności	23
Rysunek 5. Różnica między liczbą zameldowań a liczbą wymeldowań	24
Rysunek 6. Wydatki na oświatę i wychowanie, przypadające na jednego mieszkańca powiatu	24
Rysunek 7. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w stosunku do średniej krajowej	25
Rysunek 8. Stopa zatrudnienia w regionie	26
Rysunek 9. Stosunek osób zatrudnionych w rolnictwie do ogółu osób pracujących w powiecie	27
Rysunek 10. Stosunek osób zatrudnionych w przemyśle lub budownictwie do ogółu osób pracujących w powiecie	27
Rysunek 11. Stosunek osób zatrudnionych w usługach rynkowych do ogółu osób pracujących w powiecie	28
Rysunek 12. Stosunek udziału osób powyżej 55 roku życia wśród wszystkich bezrobotnych do analogicznej wartości charakteryzującej całe województwo (Małopolska = 1)	29
Rysunek 13. Stosunek udziału osób do 25 lat wśród wszystkich bezrobotnych do analogicznej wartości charakteryzującej całe województwo (Małopolska = 1)	29
Rysunek 14. Stopa bezrobocia rejestrowanego wśród kobiet do analogicznej wartości charakteryzującej całe województwo (Małopolska = 1)	30
Rysunek 15. Stosunek liczby dzieci objętych opieką przedszkolną do liczby dzieci od 3 do 6 lat	31
Rysunek 16. Uczniowie szkół dla młodzieży przypadający na 1 komputer	32
Rysunek 17. Procent uczniów, którzy uzyskali wynik egzaminu gimnazjalnego w 1 i 2 stopniu – część matematyczno – przyrodnicza	33

Rysunek 18. Stosunek liczby rodzin, którym przyznano pomoc społeczną z powodu bezrobocia do ogółu rodzin objętych pomocą społeczną	34
Rysunek 19. Stosunek liczby rodzin, którym przyznano pomoc społeczną z powodu ubóstwa do ogółu rodzin objętych pomocą społeczną	35
Rysunek 20. Stosunek liczby rodzin, którym przyznano pomoc społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych do ogółu rodzin objętych pomocą społeczną	35
Rysunek 21. Urbanizacja regionu – różnice między powiatami	63
Rysunek 22. Stopa bezrobocia – zróżnicowanie między powiatami	63
Rysunek 23. Feminizacja bezrobocia – różnice między powiatami	64
Rysunek 24. Bezrobocie długotrwałe – różnice między powiatami	64
Rysunek 25. Wskaźnik dobrobytu – różnice między powiatami	65
Rysunek 26. Zależność od pomocy społecznej – różnice między powiatami	65
Rysunek 27. Wskaźnik kapitału kulturowego (1) – różnice między powiatami	66
Rysunek 28. Wskaźnik kompetencji edukacyjnych – różnice między powiatami	66
Rysunek 29. Wskaźnik kapitału kulturowego (2)	67
Rysunek 30. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem	67
Rysunek 31. Procent uczniów uzyskujących wyniki egzaminu gimnazjalnego w 1 i 2 stanie – część humanistyczna	68
Rysunek 32. Udział osób, które nie zdały egzaminu maturalnego wśród wszystkich zdających	68
Rysunek 33. Podział administracyjny województwa małopolskiego	69

Spis tabel

Tabela 1. Lista wskaźników bazowych wybranych do segmentacji powiatów województwa małopolskiego	10
Tabela 2. Charakterystyka segmentów w kontekście zmiennych segmentujących – wymiar rynku pracy	16
Tabela 3. Charakterystyka segmentów w kontekście zmiennych segmentujących – wymiar edukacji	18
Tabela 4. Charakterystyka segmentów w kontekście zmiennych segmentujących – wymiar wykluczenia społecznego	19
Tabela 5. Charakterystyka segmentów w kontekście zmiennych segmentujących – wskaźniki kontekstowe	20
Tabela 6. Wartości poszczególnych segmentów województwa małopolskiego na wskaźnikach segmentacyjnych	37
Tabela 7. Wartości poszczególnych segmentów województwa małopolskiego na wskaźnikach dodatkowych	38

